

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

ANALÝZA PODNIKATELSKÉHO PROSTŘEDÍ VE VYBRANÉM KRAJI

Diplomová práce

Studijní program: N6208 – Ekonomika a management

Studijní obor: 6208T085 – Podniková ekonomika

Autor práce: **Bc. Jitka Kuncová**

Vedoucí práce: prof. Ing. Ivan Jáč, CSc.

ANALYSIS OF THE BUSINESS ENVIRONMENT IN SELECTED REGION

Diploma thesis

Study programme: N6208 – Economics and Management

Study branch: 6208T085 – Business Administration

Author: **Bc. Jitka Kuncová**

Supervisor: prof. Ing. Ivan Jáč, CSc.

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Ekonomická fakulta

Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Jitka Kuncová**
Osobní číslo: **E12000102**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Podniková ekonomika**
Název tématu: **Analýza podnikatelského prostředí ve vybraném kraji**
Zadávací katedra: **Katedra podnikové ekonomiky a managementu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Teoretická východiska řešeného problému. Stanovení cílů práce.
2. Charakteristika podnikatelského prostředí, kvalita podnikatelského prostředí.
3. Faktory ovlivňující podnikatelské prostředí.
4. Komparace podnikatelského prostředí mezi vybranými kraji ČR.
5. Formulace závěrů, návrhy, doporučení.

Rozsah grafických prací: dle potřeby dokumentace
Rozsah pracovní zprávy: 65 normostran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

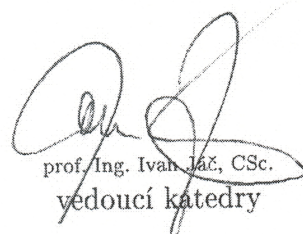
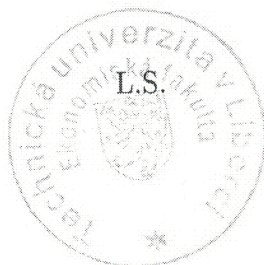
JÁČ, I., et al. Jedinečnost obce v regionu. 1. vyd. Příbram: Professional Publishing, 2010. ISBN 978-80-7431-038-6.
WOKOUN, R. Regionální rozvoj. (Východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování). 1. vyd. Praha: Linde Praha, 2008. ISBN 80-7201-699-0.
VITURKA, M., et al. Kvalita podnikatelského prostředí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje České republiky. Grada, 2010. ISBN 80-247-3638-1.
SYNEK, M., E. KISLINGEROVÁ, et al. Podniková ekonomika. 5. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-336-3.
GUINN, A., O. KRATOCHVÍL, I. MATUŠÍKOVÁ. Podnikatelské prostředí v ČR. Kunovice: Evropský polytechnický institut, 2009. ISBN 978-80-7314-176-9.
KEW, J., J. STREDWICK. Business Environment. (Managing in a Strategic Context). 1. vyd. London: Chartered Institute of Personnel and Development, 2005. ISBN 1-84398-079-7.
Elektronická databáze článků ProQuest (knihovna.tul.cz)

Vedoucí diplomové práce: **prof. Ing. Ivan Jáč, CSc.**
Katedra podnikové ekonomiky a managementu
Konzultant diplomové práce: **Ing. Magdalena Zbránková, Ph.D.**
Katedra podnikové ekonomiky a managementu

Datum zadání diplomové práce: **31. října 2014**
Termín odevzdání diplomové práce: **7. května 2015**

doc. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D.
děkan

prof. Ing. Ivan Jáč, CSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 31. října 2014

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu diplomové práce prof. Ing. Ivanu Jáčovi, CSc. za odborné vedení této diplomové práce, trpělivost, cenné rady a vstřícný přístup. Dále děkuji všem respondentům za účast v průzkumu veřejného mínění a za poskytnutí údajů v rámci dotazníkového šetření. Velký dík patří také rodině a přátelům za jejich podporu během celého studia.

Anotace

Diplomová práce se zabývá problematikou podnikatelského prostředí v Libereckém a Ústeckém kraji. Předmětem je analýza současného stavu tohoto prostředí v obou regionech z hlediska několika stanovených aspektů. Cílem této práce je porovnání daného prostředí mezi uvedenými kraji, a sice na základě vybraných činitelů. Velký důraz je kladen především na skupinu pracovních a infrastrukturních faktorů, které významným způsobem ovlivňují podnikatelské prostředí. Práce vychází zejména ze statistických údajů a z vlastního dotazníkového šetření, které bylo provedeno za účelem zjištění názoru veřejnosti na téma vysokoškolského vzdělání v rámci obou krajů. Vzdělanostní struktura obyvatelstva patří k důležitým prvkům souvisejícím s kvalitou pracovní síly. Z výsledků výzkumu lze usuzovat, že oba regiony nemají ideální předpoklady pro zabezpečení dobře fungujícího systému, který by propojil svět práce s vzdělávací sférou. Alespoň v rámci vysokoškolského vzdělávání. Zároveň zdejší podniky (především průmyslového charakteru) se potýkají s nedostatkem kvalitní pracovní síly. Tento problém vyžaduje včasné řešení.

Klíčová slova

Liberecký kraj, podnikatelské prostředí, porovnání, Ústecký kraj, vysokoškolské vzdělání

Annotation

This diploma thesis deals with the business environment in the Liberec and Ústí regions. The objective is to analyze the current state of the environment in both regions in terms of several aspects. The aim of this work is to compare the environment between the regions on the basis of selected factors. Great emphasis is placed on group work and infrastructure factors that significantly affect the business environment. The work is mainly based on statistical data and its own survey which was conducted in order to determine public opinion on the subject of higher education within both regions. The educational structure of the population belongs to important elements related to the quality of the workforce. The results of the research imply that neither region have ideal conditions for a well-functioning security system that would link the world of work with the educational sphere. At least in the context of higher education. At the same time local companies (mainly of industrial character) are faced with a shortage of quality manpower. This problem requires a timely solution.

Key Words

Liberec region, business environment, comparison, Ústí region, university education

Obsah

Seznam ilustrací	11
Seznam tabulek	12
Seznam zkratk	13
Úvod	14
1 Charakteristika podnikatelského prostředí	17
1.1 Vymezení základních pojmů, cíle podnikání	17
1.2 Úloha podnikání v socioekonomickém a osobním rozvoji a význam podnikání	19
1.3 Přínosy podnikání a podnikatelské riziko	20
1.4 Podnikatelské prostředí	21
1.4.1 Prvky podnikatelského prostředí	22
1.4.2 Úloha a význam podnikatelského prostředí	23
1.4.3 Kvalita podnikatelského prostředí	24
2 Faktory ovlivňující podnikatelské prostředí	25
2.1 Obchodní faktory	25
2.2 Pracovní faktory	26
2.3 Infrastrukturní faktory	27
2.4 Lokální faktory	29
2.5 Cenové faktory	29
2.6 Environmentální faktory	30
3 Regionální uspořádání ČR a územní struktura	32
3.1 Regionální politika, vymezení základních pojmů	32
3.2 Struktura území ČR	34
3.2.1 Základní územní samosprávné celky (obce)	35
3.2.2 Vyšší územní samosprávné celky (kraje)	36
3.2.3 Klasifikace územních statistických jednotek	37
3.3 Sídlní struktura	38
3.3.1 Sídlní struktura ČR a problematika malých obcí	38
3.3.2 Francie a Polsko	40
3.3.3 Sídlní struktura ČR ve srovnání s Francií a Polskem	41
4 Liberecký a Ústecký kraj	42
4.1 Liberecký kraj	42
4.1.1 Podnikatelské prostředí v Libereckém kraji	43

4.1.2	Podpora kraje.....	46
4.1.3	Socioekonomická struktura	47
4.1.4	Dopravní infrastruktura	54
4.2	Ústecký kraj	56
4.2.1	Podnikatelské prostředí v Ústeckém kraji	57
4.2.2	Podpora kraje.....	60
4.2.3	Socioekonomická struktura	62
4.2.4	Dopravní infrastruktura	68
5	Komparace podnikatelského prostředí mezi vybranými kraji	71
5.1	Vzdělanost	71
5.1.1	Vlastní dotazníkové šetření	72
5.1.2	Vzdělávací politika v ČR	81
5.1.3	Výchova vlastních zaměstnanců	82
5.2	Ukazatel průměrné mzdy	83
5.3	Dopravní infrastruktura	85
6	Závěrečná doporučení a návrhy	86
6.1	Vzdělanost	86
6.2	Dopravní infrastruktura	87
	Závěr.....	88
	Seznam použité literatury	90
	Seznam příloh.....	99

Seznam ilustrací

Obr. 1: Územní členění vyšších samosprávných celků v ČR.....	36
Obr. 2: Velikostní struktura obcí v ČR k roku 2013	40
Obr. 3: Struktura ekonomických subjektů podle CZ-NACE k 31. 12. 2012.....	44
Obr. 4: Průměrný počet podniků ve zpracovatelském průmyslu v roce 2012.....	45
Obr. 5: Vzdělání populace žijící v Libereckém kraji v roce 2012 (v tis. osob).....	50
Obr. 6: Podíl zaměstnaných, nezaměstnaných a ekonomicky neaktivních osob starších 15 let.....	51
Obr. 7: Podíl zaměstnaných v jednotlivých sektorech NH v roce 2013.....	52
Obr. 8: Vývoj míry nezaměstnanosti osob ve věku 15-64 let, v %, LK a ČR.....	52
Obr. 9: Průměrná hrubá měsíční mzda dle hlavních tříd CZ-ISCO v KČ, Liberecký kraj, 2013	54
Obr. 10: Délka silniční sítě v Libereckém kraji v roce 2013.....	55
Obr. 11: Struktura ekonomických subjektů podle CZ-NACE k 31. 12. 2012.....	59
Obr. 12: Průměrný počet podniků ve zpracovatelském průmyslu v roce 2012.....	59
Obr. 13: Vzdělání populace žijící v Ústeckém kraji v roce 2012 (v tis. osob).....	64
Obr. 14: Podíl zaměstnaných, nezaměstnaných a ekonomicky neaktivních osob starších 15 let.....	65
Obr. 15: Podíl zaměstnaných v jednotlivých sektorech NH v roce 2013.....	66
Obr. 16: Vývoj míry nezaměstnanosti osob ve věku 15-64 let, v %, ÚK a ČR	67
Obr. 17: Průměrná hrubá měsíční mzda dle hlavních tříd CZ-ISCO v KČ, Ústecký kraj, 2013.....	68
Obr. 18: Délka silniční sítě v Ústeckém kraji v roce 2013	69
Obr. 19: Porovnání vybraných úrovní vzdělání v LK, ÚK a v ČR v roce 2012.....	72
Obr. 20: Struktura respondentů z hlediska věku.....	73
Obr. 21: Struktura respondentů z hlediska vzdělání.....	74
Obr. 22: Důležitost vysokoškolského vzdělání podle vzdělání respondentů	74
Obr. 23: Názor respondentů na dostupnost veřejných VŠ podle jejich věku	75
Obr. 24: Příčiny nízkých podílů vysokoškolsky vzdělaných osob v LK a ÚK dle respondentů.....	76
Obr. 25: Uplatnění další VŠ v LK a ÚK dle názoru veřejnosti	77
Obr. 26: Názor respondentů na specializaci jednotlivých oborů v rámci VŠ.....	77
Obr. 27: Názor respondentů na specializaci jednotlivých oborů dle dosaženého vzdělání	78
Obr. 28: Otevření nových oborů, které nemají v krajích své zastoupení, dle věku respondentů	78
Obr. 29: Platnost tvrzení dle názoru veřejnosti z hlediska vzdělání.....	79
Obr. 30: Platnost tvrzení dle názoru veřejnosti z hlediska věku	79
Obr. 31: Průměrná hrubá mzda dle krajů v letech 2011 až 2013	83
Obr. 32: Porovnání vývoje hrubých ročních výdělků s vybranými evropskými zeměmi (v eurech)	84

Seznam tabulek

Tab. 1: Klasifikace územních jednotek ČR v systému NUTS a LAU.....	37
Tab. 2: Stanovení NUTS dle počtu obyvatel.....	38
Tab. 3: Porovnání vybraných evropských zemí z hlediska počtu obyvatel a rozlohy.....	41
Tab. 4: Ekonomické subjekty v Libereckém kraji dle vybraných kategorií vždy k 31.12.	43
Tab. 5: Přehled programů na podporu zaměstnanosti v Libereckém kraji v roce 2013	46
Tab. 6: Pohyb obyvatelstva v Libereckém kraji v absolutním vyjádření	48
Tab. 7: Porovnání počtu obyvatel se základním či neukončeným vzděláním a vysokoškolsky vzdělaným obyvatelstvem v letech 2004 a 2012	50
Tab. 8: Ekonomické subjekty v Ústeckém kraji dle vybraných kategorií vždy k 31.12.	58
Tab. 9: Přehled programů na podporu zaměstnanosti v Ústeckém kraji v roce 2013	61
Tab. 10: Pohyb obyvatelstva v Ústeckém kraji v absolutním vyjádření	63
Tab. 11: Porovnání počtu obyvatel se základním či neukončeným vzděláním a vysokoškolsky vzdělaným obyvatelstvem v letech 2004 a 2012	65
Tab. 12: Názor respondentů na podíl vysokoškolsky vzdělaných osob v ČR podle pohlaví	75
Tab. 13: Meziroční tempo růstu průměrných hrubých mezd v LK, ÚK a v Praze.....	84

Seznam zkratk

ESF	Evropský sociální fond
CZ-ISCO	Klasifikace zaměstnání v ČR
CZ-NACE	Klasifikace ekonomických činností v ČR
CZ-NUTS	Klasifikace územních statistických jednotek v ČR
ICT	Informační a komunikační technologie
LAU	Místní správní jednotka
LK	Liberecký kraj
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NACE	Klasifikace ekonomických činností
NH	Národní hospodářství
NOZ	Nový občanský zákoník
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek
NÚOV	Národní ústav odborného vzdělávání
OKEČ	Odvětvová klasifikace ekonomických činností
OPPI	Operační program Podnikání a inovace
ORP	Obec s rozšířenou působností
POÚ	Obec s pověřeným obecním úřadem
PP	Podnikatelské prostředí
RES	Registr ekonomických činností
SÚPM	Společensky účelné pracovní místo
UJEP	Univerzita Jana Evangelisty Purkyně
ÚK	Ústecký kraj
ÚP	Úřad práce
VOŠ	Vyšší odborná škola
VŠPS	Výběrové šetření pracovních sil
ZOK	Zákon o obchodních korporacích

Úvod

Při rozhodování, zda začít podnikat či nikoli, hraje významnou roli několik důležitých faktorů. Jedním z nich je základní kapitál, neméně významná je volba podnikatelské záměru tak, aby firma dokázala obstát v nekompromisní konkurenci. Tyto dva předpoklady jsou širokou laickou veřejností považovány za nejpodstatnější. Ve skutečnosti je to jen zlomek celého podnikatelského procesu. Do hry vstupuje celá řada vnitřních a vnějších činitelů. Další aspekty jsou bezesporu ovlivněny legislativními a ekonomickými hledisky země, resp. regionu. Toto vše a mnohem více se dá shrnout pod pojem podnikatelské prostředí. Být úspěšným podnikatelem je z pohledu času dlouhodobá a mnohdy náročná záležitost.

Hlavním cílem diplomové práce je porovnání podnikatelského prostředí mezi dvěma kraji v ČR, a to na základě autorkou práce vybraných faktorů ovlivňujících toto prostředí. Diplomová práce zachycuje situaci podnikatelského prostředí se zaměřením na Liberecký a Ústecký kraj, přičemž oba regiony mají svá specifika. Zkoumá se, nakolik si jsou oba kraje v daných aspektech podobné a v čem se naopak liší. Zároveň jsou v práci zachyceny návrhy a doporučení, jakým způsobem kraje povznést na vyšší úroveň.

Podnikatelské prostředí je mimo jiné ovlivněno kvalitou pracovní síly, která úzce souvisí se vzdělanostní strukturou obyvatelstva. Za poslední dekádu se počet vysokoškolsky vzdělaných osob v ČR celkově zvýšil, oba zmíněné kraje ale vykazují podprůměrné hodnoty. Proto byl vytvořen dotazník zabývající se vysokoškolským vzděláním. Jeho hlavním cílem bylo zjistit názory občanů žijících v Libereckém a Ústeckém kraji na problematiku vysokoškolského vzdělávání a uplatnitelnost absolventů na trhu práce. Rovněž byly stanoveny dva dílčí cíle, které jsou uvedeny v kapitole 5.1.1.

První kapitola této práce se zabývá teorií a charakteristikou podnikatelského prostředí. Vysvětluje základní pojmy související s danou tematikou. Jsou také zmíněny možné cíle, které podniky mohou sledovat, úloha a význam podnikání, přínosy i podnikatelská rizika s tím spojená.

V druhé části jsou popsány faktory, které podnikatelské prostředí ovlivňují. Každá jejich skupina představuje samostatnou podkapitulu, v níž jsou dále jednotlivé faktory specifikovány. Je zde zachyceno, co který činitel sleduje nebo v čem spočívá jeho význam.

Zároveň jsou řazeny podle své významové pozice, kde největší význam mají faktory obchodní, nejmenší naopak environmentální.

Třetí část se věnuje regionálnímu uspořádání a struktuře území ČR. Nejprve se zde nachází kapitola regionální politiky, kde je tento termín definován z pohledu několika autorů. V rámci této části jsou stručně vysvětleny hlavní pojmy týkající se dané oblasti. Následně se diplomová práce zaměřuje na územní strukturu ČR a systém územní samosprávy, v rámci kterého se rozebírají základní a vyšší samosprávné celky. V další části této kapitoly je zachycena struktura osídlení naší země, zároveň je poukázáno na fakt roztržitosti obcí v ČR a s tím spojené problémy. Tato problematika je zkoumána i z pohledu dalších dvou evropských zemí.

Čtvrtá kapitola diplomové práce již hodnotí Liberecký a Ústecký kraj prostřednictvím vybraných faktorů. Každý kraj je nejprve krátce charakterizován. Následně je zachycena situace podnikatelského prostředí v daném kraji, zmíněny jsou nejvýznamnější podniky v regionu. Jednou z podkapitol je vždy i podpora kraje, v rámci které jsou zmíněny některé programy (např. na podporu zaměstnanosti), kterými se kraj snaží pomoci podnikům. Socioekonomická struktura zahrnuje skladbu obyvatelstva, jeho pohyb či vzdělanost populace. V neposlední řadě byl sledován trh práce z pohledu zaměstnanosti a nezaměstnanosti v obou regionech včetně ukazatele průměrné mzdy. Další část je soustředěna na oblast dopravní infrastruktury, kde byla zkoumána především silniční a železniční doprava.

V následující části dochází ke komparaci podnikatelského prostředí obou krajů na základě výše uvedených hledisek. Velký důraz je kladen na porovnání dvou opačných úrovní vzdělání v Libereckém a Ústeckém kraji v poměru k ČR jako celku. Jak již bylo řečeno, pro potřeby této práce byl proveden výzkum vztahující se k problematice vysokoškolského vzdělávání. Jeho výsledky jsou zde vyhodnoceny a shrnuty. Kapitola rovněž obsahuje další poměrně aktuální a diskutovaná témata související s vzdělanostní sférou.

Poslední kapitola se věnuje závěrečným doporučením a návrhům. Jsou zde vyzdvíženy poznatky o obou regionech. Především právě v oblasti pracovních a infrastrukturních faktorů.

Problematikou podnikatelského prostředí a regionálního rozvoje se zabývá řada autorů. Každý z nich se snaží na věc pohlížet z jiného úhlu, řeší nejrůznější příčiny vzniku regionálních nesrovnalostí, apod. Velmi podrobně se danou oblastí zabývá Víturka Milan v publikaci Kvalita podnikatelského prostředí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje České republiky nebo Žižka Miroslav v díle s názvem Hospodářský rozvoj regionů: Vymezení funkčních regionů, významné socioekonomické faktory, regionální odolnost a inovační intenzita. Za zmínku stojí také Wokoun René s publikacemi Regionální rozvoj a jeho management v České republice a Regionální rozvoj: Východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování. Ze zahraniční literatury lze jmenovat např. autory Kew a Stredwick s knihou Business Environment (Managing in a Strategic Context) nebo Fernando, A. C. s publikací Business Environment.

Kromě výše zmíněných knih bylo v diplomové práci čerpáno zejména z webových stránek Českého statistického úřadu, dále z oficiálních stránek Libereckého a Ústeckého kraje či stránek různých ministerstev. Ostatní literatura a webové stránky slouží spíše k doplnění hlavního textu. Vše je uvedeno v seznamu použité literatury. Údaje vztahující se k problematice vysokoškolského vzdělání byly získány prostřednictvím vlastního dotazníkového šetření.

Metody, které byly v práci využity, jsou analýza, dotazování, sběr a vyhodnocení dat.

1 Charakteristika podnikatelského prostředí

V kapitole budou stručně vysvětleny základní pojmy týkající se podnikatelské činnosti, které jsou v této problematice často používané. Jedná se zejména o termíny podnik, podnikání, podnikatel a podnikatelské prostředí. Zmíněny budou také význam podnikání, obecné cíle a přínosy, včetně podnikatelského rizika.

1.1 Vymezení základních pojmů, cíle podnikání

Původně podnikání v České republice upravoval obchodní zákoník (konkrétně zákon č. 531/1991 Sb.) [1]. Spolu s občanským zákoníkem vytvořil vlastní a do jisté míry nezávislou větev soukromého práva. Díky tomuto rozdělení soukromého práva občas docházelo k situaci, kdy nebylo zřetelné, kterým z těchto zákoníků by se měly konkrétní právní vztahy řídit. Nejen z tohoto důvodu tak bylo rozhodnuto o zrušení obchodního zákoníku a sloučení soukromého práva do občanského zákoníku [2].

Právní úprava obchodních společností a družstev se řídí zákonem č. 90/2012 Sb. o obchodních korporacích (ZOK). Jak sám název napovídá, tento zákon se zabývá obchodními korporacemi. Pod pojmem obchodní korporace si lze představit obchodní společnosti (osobní spol., kapitálové spol., evropské spol. a evropská hospodářská zájmová sdružení) a všechny formy družstev. Přesto nelze ZOK chápat jako všezahrnující kodex těchto organizací, neboť některé podmínky jejich fungování jsou řešeny na obecnější úrovni v rámci nového občanského zákoníku, jiné naopak na specifické úrovni ve zvláštních zákonech [2, 3].

V současné době je podnikání v ČR upravováno Novým občanským zákoníkem (dále jen NOZ) účinným od 1. 1. 2014, který podnikatele charakterizuje následujícím způsobem: „*Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.*” Za podnikatele lze považovat osobu, která je zapsána v obchodním rejstříku. Zároveň se předpokládá, že tato osoba k provozování podnikání vlastní živnostenské či jiné oprávnění dle jiného zákona [4].

Podnikatelem se může stát jak fyzická, tak právnická osoba. Fyzickou osobou je občan, který získá živnostenské oprávnění splněním několika podmínek pro podnikání dle živnostenského zákona. Živnostník vystupuje pod svým jménem, ručí však celým svým majetkem. Podle

podmínek, jakými je živnostenské oprávnění získáno, lze rozlišovat živnosti ohlašovací a koncesované. Za doklad tohoto oprávnění je považován živnostenský list nebo koncesní listina [1, 5]

Právnícké osoby jsou dle ZOK formulovány jako obchodní korporace. Co se řadí pod tento pojem, je již zmíněno v předchozím textu. Na rozdíl od fyzických osob, majetek právnícké osoby nenáleží jejím zřizovatelům, ani jednotlivým členům kolektivních orgánů, ale patří rovnou právnícké osobě. Právnícké osoby mohou být zřízeny jak za účelem soukromého zájmu (např. běžná obchodní banka), stejně tak i za účelem veřejného zájmu (např. Česká národní banka). Lze rozeznávat tři typy právníckých osob, a sice korporace, fundace a ústavy [6].

Nabytím účinnosti NOZ došlo k řadě změn, a to nejen v oblasti podnikání. Z hlediska terminologického i věcného vzniklo nové pojetí závodu (podniku). V současnosti je termín podnik často chápán jako jiné vyjádření pro podnikatele. Za závod se sice stále považuje věc, ovšem pro jeho vznik a vymezení jeho obsahu se více bere v úvahu vůle jeho vlastníka, tedy podnikatele. Právě podnikatel je tím, kdo stanoví, kdy závod vznikne, co bude jeho obsahem či zda např. založí pobočky závodu [7]. V zákoníku je pojem závod definován jako *„organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti.“* Je tvořen vším, co slouží k jeho provozu [4].

Základním „stavebním kamenem“ každého podniku je člověk. Je nenahraditelným článkem ve výrobním procesu. V současnosti však české podniky nezažívají jednoduché časy. Zajištění prospěchu za stále náročnějších podmínek v tržní ekonomice je spojeno s řadou bariér a výzev, protože dříve či později začne téměř každý podnikatelský subjekt ovlivňovat konkurenci. Možnost přežít v rámci soutěžení pak mají především ty firmy, které se na trhu dokážou prosadit. Ať z hlediska vysoké úrovně inovací, kvality, cen produkce či uspokojení jiných potřeb a požadavků zákazníků [8].

Cíle podnikání

Činnost každého podniku musí někam směřovat. Podnik musí sledovat určitý cíl, kterého chce dosáhnout. Ten závisí na účelu, pro který byl daný podnik založen. Stanovení cíle podnikání je velmi důležitým faktorem, díky kterému lze podnik snáze řídit a vést správným směrem. Nezbytné je určení časového hlediska, kdy má být daného cíle dosaženo. Primárním cílem

firmy zpravidla bývá maximalizace zisku. Podnik se ale nemusí orientovat na zisk. Může sledovat tzv. alternativní cíle, mezi které patří např. maximalizace tržeb, hodnoty podniku, dlouhodobé přežití na trhu, dosažení co největšího podílu na trhu, podpora zaměstnanosti v regionu, aj [9]. Ekonom Peter Drucker zastává názor, že prioritním cílem podniku je tvorba zisku. Tvrdí, že *„prvotní sociální povinností podniku je produkovat dostatečný zisk. Bez tohoto zisku okrádá společnou kapsu a připravuje společnost a ekonomiku o kapitál potřebný pro zajištění pracovních míst zítra [8].“*

Motiv zisku je jedním z nejdůležitějších prvků podnikání, který působí jako podnět angažovanosti v podnikání. Všechny podnikatelské aktivity by měly být zaměřeny na to, aby se více „sklidilo“ než bylo investováno. Pokud podnik není schopen dosáhnout zisku v jedné oblasti podnikání, je přirozené, že se bude snažit uspět na jiném poli působnosti, než se rozhodne úplně zastavit svou činnost [10].

1.2 Úloha podnikání v socioekonomickém a osobním rozvoji a význam podnikání

Podnikání lze označit za celosvětový fenomén, který pro jednotlivé země představuje nezanedbatelné přínosy. Na začátku nového milénia je možné pozorovat více podnikatelské aktivity, než bylo dříve zvykem, jelikož dnes je méně bariér vstupu do podnikání. Peněz je více, zdroje jsou snáz k dispozici a na rozvinutém trhu se nachází řada příležitostí [11]. Z globálního hlediska zájem o podnikání roste mimořádným tempem a je poháněn rostoucí silou a vlivem ekonomiky Dálného východu a zvláště Číny [12].

Sociální úloha podnikání může za určitých předpokladů přerůst v ekonomickou. Vzniklo tzv. sociální podnikání - stav, kdy hlavní jsou sociální hodnoty a zisk je podpůrný. Mezi sociální efekty podnikání lze zařadit sociální odpovědnost podnikatelů a podnikání, tvorbu nových pracovních pozic či příležitost pro uplatnění žen v oblasti podnikání. Podnikání hraje nemalou roli i pro personální rozvoj, kdy tzv. „podnikatelská kariéra“ je možností celoživotního vzestupu. Lidé mají důvod, proč začít podnikat. Přínosy z podnikatelské činnosti se tedy musí alespoň vyrovnat nárokům a tvrdým podmínkám, které jsou na podnikatele kladeny. Jistě silnými podněty vedoucí k podnikání jsou materiální důvody, úsilí zbohatnout či obstarat si důstojné živobytí. Než bohatství, může být pro mnohé důležitější pocit nezávislosti, který vyplývá ze skutečnosti, že podnikatel je sám svým pánem. Zároveň má možnost volby

pracovat v oblasti, která ho zajímá, přináší mu pocit uspokojení a osobní rozvoj. V neposlední řadě může být podnikání prostředkem k řešení negativních životních situací. Ať už se jedná např. o nezaměstnanost, šikanu v zaměstnaneckém poměru či jiné důvody [13].

1.3 Přínosy podnikání a podnikatelské riziko

Rozvoj podnikatelské činnosti, jehož důsledkem je vznik nových firem a živností, má několik přínosů pro stát. Jedním z nich je zejména to, že podnikání přispívá k hospodářskému růstu. Velkým plusem pro ekonomiku jsou společnosti založené na základě identifikace podnikatelské příležitosti, a to především rychle rostoucí podniky [11].

Dalším přínosem je růst konkurenceschopnosti. Podnikáním dochází k tvorbě inovací a technologických změn, proto nové podnikatelské aktivity zvyšují produktivitu. Zvětšují tlak konkurence a nutí další firmy zlepšovat účinnost či zavádět inovace. Větší efektivnost a inovace ve firmách, ať už v samotné organizaci, výrobních procesech, výrobcích či službách, zvětšuje konkurenční sílu ekonomiky země jako celku [11].

Třetím aspektem prospívajícím ekonomice je fakt, že podnikatelé přispívají k tvorbě pracovních míst. Čím dál častěji jsou to právě malé podniky, které napomáhají ke vzniku nových pracovních míst. Sice jich nevytváří velké množství, ani nijak výrazně nepřispívají k růstu HDP, ale je dobré, že i tyto podniky vznikají, protože podnikání pomáhá držet nezaměstnanost na uzdě, tak i udržovat vhodné pracovní návyky lidí [11].

V neposlední řadě také podpora komunity je přínosem podnikání. Pro mnoho komunit či obcí jsou zejména malé a střední podniky pojátkem jejich života, neboť často sponzorují nebo jinak zaštiťují místní aktivity. Tím, že malé a střední podniky často realizují podnikatelskou činnost v blízkosti bydliště podnikatele, napomáhají tak rozvoji regionů, obcí a menších měst, které někdy zůstávají stranou zájmu nadnárodních koncernů a velkých organizací [11].

Podnikatelské riziko

Tento pojem je spojen s rozhodováním podnikatele, které souvisí s různými podnikatelskými aktivitami. Podnikatel by měl vycházet z toho, že se jeho rozhodnutí zaměřená především do budoucnosti mohou, ale nemusí naplnit. Je důležité, jestli zná budoucí vývoj určitých faktorů nebo ne. Pokud podnikatel ví jistě, jaké jsou možné důsledky jeho rozhodování, lze tuto

situaci označit jako rozhodování za jistoty. V opačném případě, kdy si podnikatel nedokáže představit možné budoucí stavy a nezná ani pravděpodobnost, s jakou mohou nastat, je jeho rozhodování zatíženo nejistotou - podnikatelským rizikem [14].

Zohledňování rizika je pro podnikatelskou činnost velmi důležité. Je spojeno zejména se změnami, které probíhají nejen uvnitř firmy, ale především i v okolí podniku. Rozlišují se tedy jak interní, tak externí rizika. Interní rizika se projevují uvnitř firmy a je možné je řídit. Příkladem může být finanční síla podniku, schopnost zvládnout výrobní, příp. provozní činnosti či produkty, apod. Naopak externí rizika už nelze příliš ovlivnit a podnikateli často nezbyvá, než je respektovat. Zpravidla se sem řadí ekonomické změny, změny v legislativě či změny v tržním prostředí [14].

1.4 Podnikatelské prostředí

Podnikatelské prostředí je charakterizováno jako souhrn podstatných vlivů, které působí jednak na podnikatele a jednak i na podnik a podnikání. Člení se na vnitřní a vnější podnikatelské prostředí [15].

Pojem podnikatelského prostředí je často používán v různých případech v jiných souvislostech. V literatuře se pod tímto termínem rozumí celkové vnější podmínky, v rámci kterých podnik provádí své aktivity. Kromě legislativního rámce podnikání sem lze zařadit i lidské zdroje, znalosti a informace, velikost a strukturu místní ekonomiky či přírodní prostředí. Největšího vlivu podnikatelského prostředí na podnik dosahuje jeho bezprostřední okolí, tedy podmínky v daném městě a regionu, kde podnik provádí své aktivity. Ovšem některé složky lokálního prostředí je možné ovlivnit jen z národní úrovně, nikoliv regionální (např. legislativa, daně). Tyto složky jsou závislé na podmínkách, které ztělesňují obecný rámec platný ve všech regionech. Na druhé straně existují prvky lokálního podnikatelského prostředí zcela místní povahy, tedy závislé na místních podmínkách. Jako příklad lze uvést důvěru, zažité vzorce chování, existující sítě kooperace, apod. Toto jsou tzv. měkké faktory socioekonomického rozvoje. Považují se za jeden z klíčových důvodů odlišné reakce jednotlivých regionů na změny a možnosti spojené s globalizací a přechodem ke znalostně založené ekonomice. Na tyto lokálně vznikající složky podnikatelského prostředí mají vliv zejména místní a regionální samosprávy a partnerství. Podle provedených průzkumů lze specifické postavení přiřknout i krajským samosprávám [16].

1.4.1 Prvky podnikatelského prostředí

Žádný podnik není zcela izolovaný, poněvadž působí v tržním prostředí. Toto podnikatelské prostředí podnik obklopuje a do jisté míry ho i ovlivňuje či v různých směrech omezuje. Každý podnik by tak měl své okolí důkladně analyzovat [17]. Okolí podniku je jedním z nejvýznamnějších faktorů, které podnik musí brát v potaz při jakémkoli rozhodování. Nechce-li být podnik z hlediska svého rozhodování svým okolím zaskočen, musí se aktivně zajímat dynamiku okolí. Aby byl podnik úspěšný, musí být pro své okolí přínosem. Je důležité, aby podnikatelský subjekt správně definoval své informační potřeby. Ty pak dále systematicky naplňoval, přičemž bral ohled na obnovování, udržování a zdokonalování svých konkurenčních výhod [1,15].

K základním dovednostem každého podnikatele by měla patřit schopnost seznámit se se strukturou podnikatelského prostředí a naučit se (v rámci možností) do něj zasahovat, přizpůsobovat se mu či jej v případě potřeby měnit [13]. Proto bude v následujícím textu stručně definována nejčastěji používaná klasifikace podnikatelského prostředí.

Je užitečné si jej rozdělit do dvou rovin. Nejprve všeobecné prostředí, známo také jako vzdálené prostředí nebo makroprostředí, jehož síly mají významný dopad na úroveň odvětví. Patří sem národní kultura zahrnující historický původ, ideologii a hodnoty, specifický a technologický rozvoj, úroveň vzdělání, politické a právní postupy, demografické faktory, dostupné zdroje, mezinárodní prostředí a obecně ekonomika, sociální a průmyslová struktura země. Naopak mikroprostředí pokrývá síly, které jsou relevantní pro dané organizace v rámci odvětví. Zahrnuje zákazníky, dodavatele, konkurenci, místní trh práce, specifické technologie, apod. Rozdíl mezi nimi není statický. Prvky ve všeobecném prostředí neustále „prorážejí“ do mikroprostředí a ovlivňují jednotlivé organizace. Aby propojení prostředí a organizace efektivně fungovalo, musí daná organizace plně pochopit vstup i výstup okolního prostředí [12]. Vytváření mikroprostředí je plně v moci podnikatele a je základním stavebním kamenem jeho podnikání. Oproti tomu makroprostředí pak podnikateli většinou nezbyvá než ho respektovat, nemůže jej totiž měnit [13].

Mikropodnikatelské prostředí je tvořeno všemi vnitřními faktory působícími na plnění vize, cílů a strategií podniku. Analýza těchto faktorů napomáhá nejen v odhalení silných a slabých

stránek podniku, ale i v nalezení specifických priorit. Ty podniku umožňují diferencovat se od konkurence. Podle funkčních oblastí se dělí takto:

- management – plánování, organizování, personalistika, motivace a kontrola;
- marketing – marketingové systémy, funkce, produktivita;
- finance – aktivita, likvidita, ziskovost, zadluženost, rozvoj;
- produkce – výroba, pracovní síla, kvalita, zásoby;
- informační systém;
- věda a výzkum [15].

Vnější podnikatelské prostředí je naopak tvořeno veškerými vnějšími faktory, které působí na tvorbu a realizaci vize, cílů a strategií podniku. Toto prostředí je možné členit podle několika kategorií. Např. podle složek prostředí: politické a právní, ekonomické, sociální, kulturní a demografické, ekologické, technologické [15].

1.4.2 Úloha a význam podnikatelského prostředí

V podmínkách tržní ekonomiky má podnikatelský sektor velký význam. Z hlediska nezaměstnanosti hrají nezastupitelnou roli především malé a střední podniky. Lze říci, že malí a střední podnikatelé jsou velmi citliví na kvalitu podnikatelského prostředí. Pro menší firmy je typické slabé finanční zázemí. Jejich hlavním úkolem bývá udržet či zvyšovat vlastní tržní hodnotu a také dosahovat přiměřeného zisku. To však není jednoduchá záležitost, vezme-li se v úvahu silná konkurence, a na druhé straně nedostatečná poptávka [17].

Jestliže není PP příznivé, potom pravděpodobně ani ta nejdokonalejší znalost daného prostředí včetně nejpropracovanější marketingové analýzy nezaručí úspěšné podnikání. Je tedy nezbytné, aby podnikatelské prostředí bylo tak příznivé, jak nejvíce to jde. To však není snadný úkol pro ty, kteří mohou některé faktory podnikatelského prostředí nějakým způsobem ovlivnit. Činitelů ovlivňujících PP je mnoho, k nejvýznamnějším z nich patří rozpočtová politika státu. Určitý podíl na tvorbě podnikatelského prostředí dále mají tyto subjekty: státní orgány, soudy, orgány veřejné samosprávy, státem zřízené či státem podporované instituce a agentury, veškerá vzdělávací zařízení, výzkumná a vývojová pracoviště, podnikatelská samospráva (svazy, spolky, asociace, aj.), dále subjekty, jež působí v oblasti peněžnictví, banky, pojišťovny, instituce kapitálového trhu, leasingové společnosti, poradenské či zprostředkovatelské organizace a další [17].

1.4.3 Kvalita podnikatelského prostředí

Vyústěním analýz dílčích faktorů kvality podnikatelského prostředí, které budou představeny v následující kapitole, je komplexní regionální vyhodnocení úrovně PP. Toto vyhodnocení je obvykle cílené na kraje, neboť představují nejpodstatnější hierarchickou úroveň pro tvorbu dlouhodobých strategií rozvoje regionů. Vedle zpracování těchto strategií a různých koncepcí regionálního rozvoje je možné zjištěné výsledky využít také pro potřeby firem. Rozhodování podniků o možnostech jejich dalšího rozvoje, příp. o jejich investičních prioritách, především pokud jsou hodnoceny vnější úspory nebo disponibilní potenciál pro vznik územních vazeb podniků [18].

Výpočet kvality podnikatelského prostředí

Hodnoty kvality PP jako celku představují vážené součty hodnot dílčích činitelů, které jsou provedeny v souladu se stanovenými jednotkami území. Postup výpočtu celkové kvality PP z hlediska regionů ORP a krajů je možné obecně vyjádřit prostřednictvím níže uvedeného koeficientu [18].

$$C = \sum_{i=1}^n D * v$$

Jednotlivé symboly ve vzorci představují následující:

C ... celková kvalita PP,

D ... hodnoty dílčích faktorů kvality PP,

v ... váhy dílčích faktorů kvality PP.

Získané hodnoty se nejprve vypočítají za všechny regiony ORP. Tyto výsledky je dále vhodné seřadit podle určených komplexních typů kvality podnikatelského prostředí. Obvykle se jedná o typy A – E, které zachycují regiony z hlediska míry příznivosti podnikatelského prostředí [18].

2 Faktory ovlivňující podnikatelské prostředí

Hlavní faktory kvality podnikatelského prostředí lze rozdělit do šesti integrovaných skupin: obchodní, pracovní, infrastrukturní, cenové, lokální a environmentální faktory, nebo na základě jejich významové pozice, a to na nejvíce významné faktory, středně významné a méně významné faktory [18].

2.1 Obchodní faktory

Pro hodnocení kvality podnikatelského prostředí mají tyto faktory stěžejní význam. Jejich věcná struktura je tvořena čtyřmi faktory, které budou popsány v následujícím textu [18].

Faktor blízkosti trhů

Tento faktor poskytuje informace týkající se různých výhod geografické polohy jednotlivých regionů ve vzájemném působení s velikostí ekonomického potenciálu nejlépe dostupných trhů. Hodnoty faktoru podávají především hlavní vstupní informace ve smyslu prostorového rámce potenciální tržní expanze podniků. Je zapotřebí provádět příslušné analýzy zvláště pro domácí trhy a zvláště pro zahraniční trhy. Používaným metodickým přístupem, který je společný pro obě tyto skupiny trhů, je prostorová identifikace celkového tržního potenciálu pomocí určování množství ekonomického výstupu územně nejsnáze dostupných regionálních trhů [18].

Faktor koncentrace významných firem

Spočívá v interpretaci různých výhod spojených se soustředěním důležitých zákazníků podnikatelských i nepodnikatelských subjektů, které plynou z jejich rozhodující úlohy v územní dělbě práce. Za základní kritérium hodnocení lze zvolit počet zaměstnanců. Doplnujícím kritériem pak může být výše ročních tržeb. To bývá využito pro konečné zařazení regionů v případě sporných situací. Ke stanoveným počtům zaměstnanců lze potřebné údaje vyhledat z Registru ekonomických činností [18]. Registr ekonomických činností (dále jen RES) je veřejně přístupný seznam, jenž je spravován Českým statistickým úřadem a údaje v něm zaznamenané jsou pouze evidenčního významu [19].

Faktor přítomnosti zahraničních firem

Tento faktor bere v úvahu pozitivní vlivy zahraničních investic na sjednocení hostitelské země do globální ekonomiky, což souvisí s přílivem kapitálu, produktivitou práce

a i nabídkou pracovních pozic. Hodnotícím kritériem může být podíl zahraničních podnikatelských subjektů na celkovém počtu podnikatelských subjektů, které mají sídlo na území ČR [18].

Faktor podpůrných služeb

Podpůrné služby se prezentují nezanedbatelným vlivem na kvalitu podnikatelského prostředí, jenž je vytvářen rostoucí poptávkou po specializovaných podnikatelských službách ze strany firem všech velikostí. Z hlediska OKEČ/NACE byly mezi podpůrné služby zahrnuty např. účetní, právní, poradenské, personální či úklidové podnikatelské činnosti [18]. Nutno podotknout, že od roku 2008 je v ČR používána klasifikace ekonomických činností CZ-NACE, která substituovala Odvětvovou klasifikaci ekonomických činností, tzv. OKEČ. Pomocí tohoto uspořádání je možné jednoduše upřesnit obor činnosti ekonomického subjektu [20].

2.2 Pracovní faktory

Z hlediska hodnocení kvality podnikatelského prostředí lze pracovní faktory zařadit mezi druhé nejvýznamnější. Jsou tvořeny faktorem dostupnosti pracovních sil, faktorem kvality pracovních sil a faktorem flexibility (podnikavosti) pracovních sil [18].

Jistě neodmyslitelnou podmínkou úspěšného rozvoje ekonomiky v ČR je vytvoření takového prostředí, v němž budou nejen domácí, ale i zahraniční podniky prosperovat. Je zřejmé, že čím dál tím větší význam bude mít lidský kapitál. Vysoce vzdělaní lidé jsou tak jedním z klíčových měřítek kvalitního podnikatelského prostředí. Ovšem udržet si vysoce kvalifikované pracovníky je celkem drahá záležitost. Vždyť kolik našich odborných pracovníků odchází z ČR poté, co jim stát není schopen zajistit odpovídající podmínky, např. v oblasti vědy a výzkumu [21].

Faktor dostupnosti pracovních sil

Poskytuje územně specifikované informace v rámci celkové dostupnosti, resp. jaká je regionální nabídka pracovních sil. Pokud chtějí podniky realizovat v daném regionu velké rozvojové projekty, jedním z klíčových předpokladů pro jejich uskutečnění je přijatelná velikost disponibilní pracovní síly. Nabídka pracovních sil je nejvíce ovlivňována celkovým počtem zaměstnatelných pracovních sil. Pouze menší úsek ekonomicky aktivního

obyvatelstva je totiž schopen nebo ochoten sám změnit své zaměstnání a začít pracovat jinde. Pokud se navíc nový zaměstnavatel nachází v jiném regionu, než ve kterém zaměstnanec žije, může to být pro něj dosti obtížné. Předpokládá se, že nejlepším způsobem využití potenciálu pracovní síly je umístit ekonomické aktivity do centra regionu. Výhodou zpravidla bývá i přijatelná dopravní obslužnost [18].

Faktor kvality pracovních sil

K zajištění trvalého rozvoje ekonomiky země, potažmo celé společnosti je nezbytné, aby se oblast vzdělávání přizpůsobovala neustále se měnícím se ekonomickým i sociálním podmínkám. Pracovní síla vstupující na trh práce by měla být připravena tak, aby byla snáze uplatnitelná a schopná se dále vzdělávat a rozvíjet. Nutný je dobře fungující systém propojení mezi vzdělávací sférou a světem práce a jejich vzájemná komunikace založená na efektivitě [22].

Faktor kvality pracovních sil se bezpochyby řadí k nejdůležitějším faktorům, které mají vliv na ekonomický a společenský rozvoj zemí i jednotlivých regionů a na jejich konkurenceschopnost. Projevuje se zde závislost mezi hierarchickým postavením sídelních center a odpovídající kvalitou pracovních sil. S růstem hierarchické úrovně celkem rychle roste podíl absolventů vysokých škol, vyšších odborných škol a absolventů s úplným středním vzděláním. Naopak klesá podíl absolventů středních odborných učilišť, odborných učilišť a osob s pouze základním vzděláním [18].

Faktor flexibility pracovních sil

Faktor obecně vyjadřuje míru přizpůsobivosti pracovních sil neustálým změnám, které jsou charakteristické pro tržní ekonomiku. Jeho hodnocení je kvůli nedostatku odpovídajících informací poměrně složité [18].

2.3 Infrastrukturní faktory

Primární předpoklady pro směnu výrobků a služeb jsou tvořeny infrastrukturními faktory. Jejich hlavní úlohou je zjednodušení ekonomických i dalších interakcí s ostatními regiony. Pomocí nich je kvalita podnikatelského prostředí značně zlepšována u regionů umístěných např. podél dopravních tras mezinárodní úrovně [18]. Dosahuje-li infrastruktura

odpovídajícího stupně rozvoje regionu, může být „urychlovačem“ jeho růstu. Pokud je však úroveň infrastruktury nepostačující, pak vytváří překážky regionálního rozvoje [23].

Faktor kvality silnic a železnic

Jedním z významných aspektů, které ovlivňují mobilitu obyvatelstva a rozvoj územní dělby práce, je zejména kvalitní silniční a železniční infrastruktura. Prostřednictvím vývozu usnadňuje zapojování podniků do globální ekonomiky, současně však napomáhá ke zvyšování konkurence na lokálních trzích v rámci dovozu [18].

Česká republika se může pyšnit jednou z nejhustších dopravních sítí v Evropě, především silniční a železniční. Podle hustoty lze republiku srovnávat s ostatními evropskými zeměmi, ovšem v kvalitativních aspektech země poměrně dost zaostává. Technický stav dopravní infrastruktury je považován za zanedbaný. Jedním ze zásadních důvodů nedostačujícího ekonomického rozvoje okrajových částí ČR je také omezená návaznost na evropské dopravní cesty [23].

Faktor informačních a komunikačních technologií

V posledních letech získal rozvoj informačních a komunikačních technologií (dále jen ICT) podobu nového faktoru společenského rozvoje, který je zpravidla označován jako e-business. Má značné dopady na celkovou konkurenceschopnost firem, zemí i regionů. Vývoj z hlediska podniků je tvořen jednak novými možnostmi realizace vnitřních úspor a jednak také získáváním vnějších úspor, které se odvíjí z územního pokrytí sítěmi ICT. Jedná se o zkvalitnění a zrychlení informačních cest globální komunikace se zacílením na dodavatele, zákazníky, apod. [18].

Faktor blízkosti mezinárodních letišť

Dostupnost mezinárodního letiště pozitivním způsobem působí na kvalitu podnikatelského prostředí v regionu (např. celková image regionu, návštěvy obchodních partnerů či různé logistické aktivity) a ovlivňuje i turistickou atraktivitu dané oblasti. Je patrné, že v tomto směru hrají zásadní roli zejména velká veřejná světová letiště. V ČR se jedná zejména o evropsky významné Letiště Václava Havla Praha. Toto letiště zabezpečuje přes 90 % výkonů letecké dopravy [18]. Kromě něj zde existují další čtyři letiště mezinárodního charakteru, která se nachází v Brně, Ostravě, Karlových Varech a Pardubicích. Ta jsou ovšem

využívána v podstatně menší míře, neboť technické vybavení těchto letišť je zastaralé. Stejně tak kapacita odbavovacích prostor je velmi malá [23].

2.4 Lokální faktory

Skupina těchto faktorů se významově řadí na čtvrtou pozici. Představuje potenciálně nejúčinnější směr působení faktorů ve smyslu možností ovlivňování kvality podnikatelského prostředí z pohledu jednotlivých regionů či obcí. Strukturu lokálních faktorů tvoří dva níže uvedené faktory [18].

Faktor podnikatelské a znalostní báze

Význam tohoto faktoru spočívá v poskytování základních informací, které se týkají specifických předpokladů regionů pro budoucí rozvoj ekonomiky. Skládá se ze dvou hlavních částí, které se označují termíny subfaktor podnikatelské a subfaktor znalostní infrastruktury. První z těchto uvedených se soustředí na nabídku rozvojových ploch pro potenciální investory v průmyslových zónách. Výstavba ploch totiž napomáhá přilákat zahraniční investory, což vede i ke zvyšování ekonomické výkonnosti regionů. Kvalita přílivu investic je poté závislá zejména na vzdělanosti obyvatelstva a také na znalostní bázi daných regionů. Subfaktor znalostní infrastruktury popisuje odpovídající infrastrukturní podmínky sloužící pro trvalé zvyšování vzdělanosti obyvatelstva a k rozvoji vědy, výzkumu a vývoje. K hlavním složkám této infrastruktury patří např. vysoké školy, vědecké a výzkumné instituce nebo vědecko-technické parky [18].

Faktor asistence veřejné správy

Do této skupiny faktorů lze zařadit především přístup k podnikatelům a investorům včetně jejich rozvojových aktivit. Velký vliv je přikládán hlavně ke kvalitě veřejné správy, jejíž činnost je vykonávána městskými úřady regionálních center. Z hlediska významnosti je tento faktor považován za méně významný [18].

2.5 Cenové faktory

Pod cenové faktory spadají především faktor ceny práce a faktor ceny nemovitostí. Z regionálního pohledu se tyto faktory řadí sice mezi méně významné, ovšem na makroekonomické úrovni hrají mnohem důležitější roli [18].

Faktor ceny práce

Vnímání tohoto faktoru na úrovni regionů se odvíjí od intenzity diferenciací mezd. Toto odlišení mezd je možné formulovat prostřednictvím ukazatele průměrných mezd jako základní složky ceny práce nebo pak pomocí odvětvově či kvalifikačně tříděných ukazatelů. Zatímco v roce 2000 byla průměrná měsíční hrubá mzda v ČR na úrovni cca 13,6 tis. Kč [18], v roce 2012 vyšplhala na přibližně 25 tis. Kč [24].

Cena pracovní síly v ČR se pohybuje hluboko pod evropským průměrem. Ve srovnání se zeměmi EU jsou obyvatelé Česka vnímáni jako levná pracovní síla, neboť náklady na práci jsou zde podstatně nižší. V roce 2012 stála jedna hodina práce v Česku přibližně 265 Kč [25].

Faktor ceny nemovitostí

Tento ukazatel se skládá ze dvou komponent, které je možné nazvat subfaktorem ceny pozemků a subfaktorem ceny pronájmů. Prvně jmenovaný se vztahuje k cenám stavebních pozemků určených pro výstavbu objektů zpracovatelského průmyslu. Druhý z nich se týká cen pronájmu kancelářských objektů sloužících pro poskytování služeb. Z hlediska podniků se jedná o nákladové faktory, které jsou významné především při rozhodování o novém umístění podnikatelských aktivit. Lze říci, že na cenu pronájmů i cenu stavebních pozemků má vliv zejména renta polohy [18].

2.6 Environmentální faktory

Jedná se o relativně různorodou skupinu faktorů, která obsahuje faktor urbanistické a přírodní atraktivity území a faktor environmentální kvality území, resp. kvality životního prostředí. Jejich sjednocujícím elementem jsou vazby na kvalitu života v souladu s principem udržitelného rozvoje. V rámci hodnocení kvality podnikatelského prostředí jsou právě tyto environmentálně založené faktory ze všech zmiňovaných nejméně významné, a to i přesto, že se jejich vliv postupně zvyšuje (zejména ve vyspělých ekonomikách) [18].

Faktor urbanistické a přírodní atraktivity území

Základní vlivy tohoto faktoru jsou spjaty zejména s rozvojem podnikatelských činností vyskytujících se v oblasti cestovního ruchu a rekreace. Stále větší význam si připisují také vlivy faktoru na tvorbu „image“ regionů s odpovídajícími důsledky na jejich obytnou a investiční atraktivitu. Mezi hlavní kritéria hodnocení přírodní atraktivity území lze zařadit

přítomnost národních parků, chráněných krajinných oblastí, lázeňských měst či významných jeskyní. Hodnotícími ukazateli urbanistické atraktivity území pak mohou být přítomnost památek světového kulturního dědictví, které jsou zařazeny na seznam UNESCO, dále existence městských památkových rezervací, významných hradů a zámků, apod. [18].

V posledních letech se cestovní ruch stává vlivnějším faktorem regionálního rozvoje. Jde o tu část ekonomiky, která je fixována na určitou oblast, resp. region svého vzniku. Díky tomu podporuje stabilitu lokálních a regionálních ekonomik. Kromě toho, že cestovní ruch napomáhá vzniku nových pracovních míst, je i podnětem investičních aktivit. Vzhledem k tomu, že zasahuje do několika odvětví národního hospodářství, bývá velmi složité měřit jeho přínos pro ekonomiku celé země [23].

Faktor environmentální kvality území

Význam tohoto faktoru se postupně zvyšuje a týká se i technickoekonomické vyspělosti firem. Lze obecně konstatovat, že pracovníci, kteří mají vyšší příjmy, většinou přisuzují kvalitě životního prostředí vyšší preference. Nekvalitní životní prostředí negativním způsobem ovlivňuje zdravotní a psychický stav obyvatel regionu, což má za následek vyšší pracovní náklady firem nacházejících se v environmentálně postižených oblastech. Lidé jsou např. častěji nemocní nebo jsou méně pracovně výkonní. Z dlouhodobého hlediska to může způsobovat značné bariéry ekonomického rozvoje, které zároveň souvisí se snižováním investiční a všeobecné atraktivity regionů [18].

3 Regionální uspořádání ČR a územní struktura

Kapitola obsahuje vysvětlení hlavních pojmů týkající se dané problematiky, včetně členění regionů z různých hledisek. Dále je rozebrána struktura území ČR, kterou následuje struktura osídlení v porovnání s vybranými evropskými zeměmi.

3.1 Regionální politika, vymezení základních pojmů

Nabízí se řada formulací tohoto pojmu. Pohledy jednotlivých autorů na podstatu regionální politiky jsou poněkud různorodé. Definovat přesně tento pojem je vzhledem k jeho rozsahu velmi obtížné. Přesto uvedené definice nabízejí určitou podobnost myšlenek autorů, kteří se snaží o propojení ekonomické a sociální oblasti. Definice regionální politiky podle Pekové (2004) zní: „*Regionální politika je soubor cílů, opatření a nástrojů, kterými stát snižuje velké rozdíly v sociálně ekonomické úrovni jednotlivých regionů.*“ Autoři Kliková a Kotlán (2003) pojem regionální politiky vystihují takto: „*Regionální politiku můžeme formulovat jako soubor opatření a nástrojů, pomocí kterých má dojít ke zmírnění nebo odstranění rozdílů v ekonomickém rozvoji dílčích regionů* [26].“

Snahou regionální politiky je mj. i zmírňování regionálních disparit. Aby bylo možné tohoto cíle dosáhnout, musí se stav regionálních disparit nejprve patřičně vymezit a změřit. Nezbytné je také určit, na jaké územní úrovni se budou zjišťovat - jestli se bude jednat o disparity na úrovni regionů soudržnosti, krajů, okresů nebo ještě menších jednotek. Následně je třeba zvolit vhodné ukazatele socioekonomické výkonnosti, prostřednictvím kterých bude možné vyjádřit rozdíly mezi stanovenými územními jednotkami [26].

Existuje celá řada faktorů, které mohou způsobit regionální problémy. Mohou být ekonomického i neekonomického charakteru. Za nejčastější důvody nerovnoměrného rozvoje regionů a následného vzniku regionálních rozdílů se považují disparity mezi regiony ve struktuře ekonomické a s ní spojené struktuře zaměstnanosti, kvalita lidského faktoru z pohledu vzdělanosti či kvalifikace, různé geografické faktory (odlehlost, nedostatek přírodních zdrojů, apod.). Dále také institucionální faktory, kde vliv hlavních institucí může určitým způsobem nést odpovědnost za regionální nerovnováhu, nebo psychologické faktory. V neposlední řadě může hrát roli i neuspokojivá situace životního prostředí v některých oblastech [26, 23].

Praktická realizace regionální politiky souvisí se splněním jistých podmínek. Je nutné se regionálními problémy zabývat a řešit je a zároveň sledovat i ekonomické možnosti tyto problémy řešit. S tímto pak jsou spojeny motivy existence regionální politiky, přičemž za základní ekonomický motiv je považováno plné využití všech výrobních faktorů [23].

Region

Regiony je možné členit podle několika hledisek. Z hlediska geografického je region chápán jako část území, která je popisována souborem přírodních a socioekonomických prvků a vazeb. Díky jedinečnému charakteru, umístění, uspořádání a rozsahu integrace se utvoří prostorová struktura s vnitřními vazbami, čímž se dané území diferencuje od ostatních prostorových jednotek. Region, který vznikl na základě geografických vlastností, je označován jako region přirozený. Naopak pokud hranice regionu vymezil člověk, jedná se o region umělý [26].

Při zkoumání regionálního rozvoje je třeba brát v úvahu to, jak jsou z hlediska geografické úrovně dané regiony srovnávány. Proto se region dále rozlišuje na mikroregion, mezoregion a makroregion. Mikroregion je zpravidla region malého rozsahu, který vzniká na základě společného úsilí několika obcí o ekonomický, sociální či kulturní rozvoj. Mezoregionální úroveň je charakterizována poněkud širšími funkčními vztahy, např. při dojíždění do škol vyššího stupně, dojíždění za kulturou či specializovanými obchody a službami. Do této skupiny se řadí i dodavatelsko-odběratelské vztahy. V případě makroregionu se jedná o velký územní celek. Může být považován i za celý stát, pokud jde o malou zemi, jako je např. Česká republika [26].

Dále se rozlišují:

- administrativní regiony v EU (NUTS) a euroregiony;
- regiony podle stupně ekonomického rozvoje (rozvinuté či rozvíjející se regiony, regiony s průměrnou či nižší dynamikou rozvoje, zaostávající nebo jinak problémové regiony);
- regiony se soustředěnou podporou státu (strukturálně postižené regiony, hospodářsky slabé regiony, venkovské a ostatní regiony);
- regiony dle faktorů regionální konkurenceschopnosti (regiony jako místa vývozní specializace, regiony jako zdroje rostoucích výnosů, znalostní regiony) [27].

Disparity a regionální disparity

Disparity jsou považovány za zcela přirozenou záležitost. Rozvoj regionů mohou ovlivňovat nejen pozitivním a neutrálním způsobem, ale i negativně. Pod tímto výrazem si lze představit komparativní výhody, na jejichž základě může dané území ekonomicky růst [26].

Termín regionální disparita je Ministerstvem pro místní rozvoj ČR vysvětlován jako neodůvodněný regionální rozdíl z hlediska ekonomického, ekologického a sociálního rozvoje regionů, a sice v nežádoucí míře pro společnost. Regionální disparity jsou obvykle výsledkem geografické polohy. Vyplývají z toho, jak je region vybaven přírodními zdroji a vznikají nejen vlivem přírodních jevů, ale i vlivem politickým či v důsledku lidské činnosti. Mezi další příčiny vzniku regionálních rozdílů patří nestejná tempa růstu pracovních sil a kapitálu, lišící se úroveň technologie v jednotlivých regionech, dopravní obslužnost regionálně znevýhodněných území a mnoho dalších [26].

Možnosti řešení regionálních rozdílů závisí na konkrétních podmínkách daného území. Velice významným faktorem pro ekonomiku regionů je tak především kvalita a kultivovanost podnikatelského prostředí a všech jeho institucí. Kvalitní podnikatelské prostředí podporuje růst produktivity firem jako zdroje produkce výrobků, služeb a zejména inovací. Inovace jsou základním zdrojem budoucích konkurenčních výhod. Zde tak hrají důležitou roli malé a střední podniky, které se většinou orientují na lokální trhy [26].

3.2 Struktura území ČR

Každý stát je členěn na menší administrativní územní jednotky. V rámci nich se pak provádí část výkonných rozhodnutí státu, což se označuje jako veřejná správa. Ta se zaměřuje na uskutečňování a ochranu veřejného zájmu, organizování chodu veřejných záležitostí, poskytování veřejných služeb, apod. Dle subjektů vykonávajících veřejnou správu je možné rozlišovat dvě podoby veřejné správy:

- státní správa – tu vykonává stát, resp. orgány státem jmenované a podřízené státu. V ČR se jedná např. o činnost soudů, úřadů práce, apod.
- samospráva – určité záležitosti spravuje někdo jiný než stát, např. obyvatelé území jednotky prostřednictvím svých volených orgánů (obecní a krajská zastupitelstva) [27, 28].

Česká republika je vnitrozemským státem ležícím ve střední části Evropy. Z hlediska EU ji lze zařadit mezi středně velké země. Území naší země se skládá z historických území Čech, Moravy a části Slezska [29]. Funguje zde dvouúrovňový systém územní samosprávy. Podle české Ústavy se země člení na obce, které představují základní územní samosprávné celky a kraje, které představují vyšší územní samosprávné celky. Územní samospráva nesouvisí s hierarchickou strukturou, nejedná se zde o nadřízenost a podřízenost, jelikož každý územní samosprávný celek má své samostatné kompetence, do nichž jiný územní samosprávný celek nemůže nijak zasahovat [27,30].

3.2.1 Základní územní samosprávné celky (obce)

Pod pojmem obec si lze představit samostatný ekonomický subjekt, jenž vlastní majetek, s kterým zároveň hospodáří. Disponuje finančními prostředky a vytváří si vlastní rozpočet. Svým vystupováním obec působí na strukturu regionu, v němž se nachází, na jeho rozvoj i vznik rozdílů v dané oblasti. Na odstraňování regionálních rozdílů má velký význam kvalita obecních zastupitelů [26].

Počátkem roku 2013 bylo na území ČR evidováno 6 253 obcí [27]. Při tomto poměrně velkém množství není možné najít nejlépe vyhovující model jejich financování. Hlavním příjmem všech obcí jsou výnosy z některých daní, které přerozděluje stát. Obce jsou sice na těchto příjmech závislé, nicméně nemohou být odkázány pouze na tyto příjmy. Z tohoto důvodu je nezbytné, aby se každá obec snažila o rozvoj svých podnikatelských aktivit a jiných činností, které povedou k zisku dodatečných příjmů [26].

Obce se rozdělují na vesnice, městyse a města, přičemž se pouze jedná o prestižní označení, které neznačí rozdílné právní postavení. Obvykle se k obcím počítá 5 vojenských újezdů. Na rozdíl od obcí vojenské újezdy představují územní správní jednotky, které nejsou samosprávné. Jejich území slouží pro účely vojenských výcvikových prostor, jež jsou k dispozici Armádě ČR pro zajištění obrany státu [27, 30].

Obce lze členit na obce se základním rozsahem přenesené působnosti, někdy zvané též jako obce I. typu. Do této kategorie patří všechny obce. Každá obec je řízena obecním úřadem v čele se starostou obce a spravuje své záležitosti zcela samostatně. Dále existují obce s širším rozsahem přenesené působnosti. Ty vykonávají státní správu v přenesené působnosti, a to i na

území druhých obcí. Do této skupiny se řadí obce s pověřeným obecním úřadem (POÚ), což jsou tzv. obce II. typu. Pověřený obecní úřad je chápán jako obecní úřad, který na svém území vykonává státní správu (obvykle i pro ostatní okolní obce) v rozsahu, který je určen prováděcím právním předpisem. Pro tyto úřady je typická působnost matričního a stavebního úřadu. Obcí tohoto typu u nás bylo 389. Jako obce III. typu jsou pak označovány tzv. ORP, neboli obce s rozšířenou působností. Obecní úřady těchto obcí jsou mezičlánkem přenesené působnosti státní správy mezi krajskými a obecními úřady. Mají některé oblasti působnosti navíc nejen pro svůj správní obvod, ale také pro další okolní obce. Po zrušení okresních úřadů v prosinci 2002 převzalo přibližně 80 % jejich působnosti 205 obcí s rozšířenou působností. Ostatní působnosti pak přešly na krajské úřady [27].

3.2.2 Vyšší územní samosprávné celky (kraje)

S účinností od 1. ledna 2000 platí v České republice nové územní uspořádání. Česká republika je rozdělena do 14 krajů, kam se počítá i hlavní město Praha, jakožto samostatný kraj. Graficky je toto územní členění zachyceno v níže uvedené mapě [29].

Obr. 1: Územní členění vyšších samosprávných celků v ČR

Zdroj: NÚOV - Klasifikace jednotek NUTS

V rámci II. etapy reformy územní veřejné správy mělo dojít k odstranění okresů. Nestalo se tak, dosavadní okresy jako územní jednotky zůstaly zachovány a navzdory realizované reformě si tak udržují stále silnou pozici. Došlo jen k ukončení činnosti okresních úřadů, kdy místo nich vzniklo 205 správních obvodů obcí s rozšířenou působností. I nadále tak lze považovat okres za jeden ze základních pilířů územního členění státu [30].

3.2.3 Klasifikace územních statistických jednotek

Z hlediska regionální politiky Evropské unie lze členit regiony na NUTS a Euroregiony. Regiony NUTS jsou prvkem soustavy jednotné struktury územních jednotek. Tento systém zavedl Statistický úřad Evropské unie (Eurostat) především za účelem sledování statistik a zpracovávání analýz sociální a ekonomické situace v regionech. Tyto jednotky pak mohou obsahovat jednu nebo i několik územně správních jednotek z hlediska dané země [26].

Přestože je územní členění interní záležitostí každé země, musí všechny členské země EU respektovat společný systém NUTS (z francouzštiny Nomenclature des Unites Territoriales Statistiques). Zařazení CZ – NUTS je součástí evropské klasifikace NUTS a popisuje území ČR [30]. Klasifikace územní struktury ČR je však od 1. 1. 2008 popisována jen do úrovně krajů. Pro celky nižší úrovně byl vytvořen systém LAU (Local Administrative Units), který se snaží o podchycení územních jednotek regionální povahy. Oba tyto systémy jsou však vzájemně propojeny [31].

Tab. 1: Klasifikace územních jednotek ČR v systému NUTS a LAU

Úroveň	Územní jednotka	Počet jednotek
NUTS I	území státu	1
NUTS II	region soudržnosti	8
NUTS III	kraj	14
NUTS IV (od 1. 1. 2008 LAU 1)	okres	77
NUTS V (od 1. 1. 2008 LAU 2)	obec	6 253

Zdroj: JÁČ, I., aj. Jedinečnost obce v regionu., ŽIŽKA, M., aj. Hospodářský rozvoj regionů.

Aby bylo možné v rámci EU dosáhnout srovnatelnosti jednotlivých statistických jednotek z hlediska populační velikosti, došlo k vymezení NUTS na základě kritéria zachycujícího počet obyvatel. Byla stanovena minimální a maximální hodnota počtu obyvatelstva pro úrovně NUTS regionů. Tyto hodnoty se však neuplatňují rigidně [27].

Tab. 2: Stanovení NUTS dle počtu obyvatel

Úroveň	Nejvyšší počet obyvatel	Nejnižší počet obyvatel
NUTS 1	7 000 000	3 000 000
NUTS 2	3 000 000	800 000
NUTS 3	800 000	150 000

Zdroj: ŽIŽKA, M., aj. Hospodářský rozvoj regionů.

Euroregiony

Pod pojmem euroregion si lze představit nejkomplexnější podobu přeshraniční spolupráce místních nebo regionálních samospráv, která je institucionálně koordinována. Euroregiony se tvoří jak mezi zeměmi Evropské unie, tak i mezi členskými a nečlenskými státy. Důvodem vzniku této spolupráce bylo úsilí o společné a efektivnější řešení určitých problémů, které souvisely s okrajovým postavením příhraničních oblastí pro běžný život obyvatel, kteří v těchto oblastech žijí. Zprvu euroregiony vznikaly v souvislosti s řešením otázek hospodářské spolupráce. V dnešní době je jejich dalším cílem sbližování evropských zemí ve společenském a kulturním životě. Mj. se tato kooperace týká i oblasti životního prostředí, cestovního ruchu nebo např. územního plánování a rozvoje dopravní infrastruktury [26].

3.3 Sídlní struktura

V této kapitole bude řešena otázka sídlní struktury v ČR, kde bude rovněž poukázáno na rozdrobenost obcí v zemi. Zároveň dojde k porovnání struktury osídlení se dvěma vybranými evropskými zeměmi. Zvoleny byly Francie a Polsko.

3.3.1 Sídlní struktura ČR a problematika malých obcí

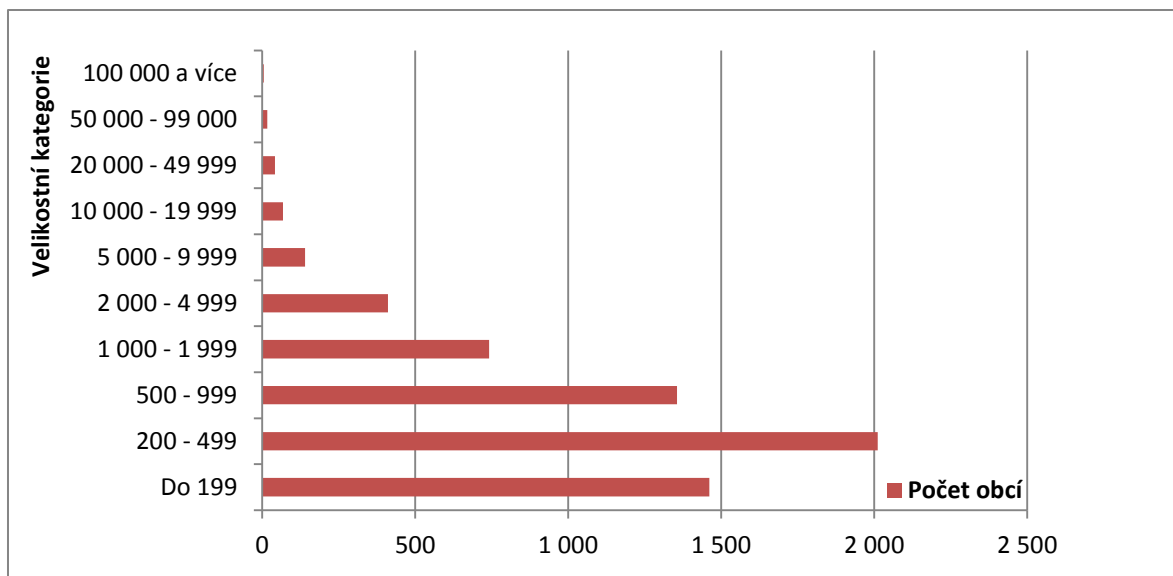
Sídlní struktura ČR se výrazně liší od velkých zemí EU. V nich došlo k vývoji významných metropolitních center, která ovládají populačně silné a územně rozsáhlé regiony. Naopak pro Českou republiku je typické poměrně nízké zastoupení velkoměst v osídlení, s čímž souvisí významný počet malých a středních měst. Vedle Prahy má ČR jen dvě města s počtem obyvatel nad 300 tis. (Brno, Ostrava) a další tři města čítající alespoň 100 tis. obyvatel (Liberec, Olomouc, Plzeň). Z populačně srovnatelných zemí EU se ČR řadí s 6 velkoměsty až za např. Nizozemsko, Švédsko, Maďarsko, Řecko a Belgií. Nižší počet velkoměst je zaznamenán jen v Portugalsku [32].

Důležitým faktorem, který má vliv na jednotlivé oblasti výkonu veřejné správy z hlediska místní úrovně, je poměrně velká roztržitost sídelní struktury ČR. Charakteristickým znakem naší země je kromě velkého množství malých obcí i velký počet malých sídel umístěných v malé vzdálenosti od sebe. Platí, že velké množství malých obcí vyžaduje složitější a nákladnější systém územní správy. Z pohledu EU se Česko řadí mezi země s nejmenší průměrnou velikostí obce podle počtu obyvatel (cca 1,6 tis. obyvatel) [30].

Chápání velikostní kategorie „malých“ obcí může být jak mezi laickou veřejností, tak i v rámci odborné literatury, poněkud různorodé. V této práci se za malou obec považuje obec s počtem obyvatel nižším než 1 000. Rozsah úkolů kladen na tyto obce je stejný jako u největších měst. Nedostává se jim však potřebného podpůrného administrativního zázemí a těžko se s tou situací vyrovnávají [33].

Jak již bylo v předchozím textu uvedeno, existovalo v roce 2013 na území ČR 6 253 obcí. Z pohledu četnosti obcí převažují zejména malé, resp. velmi malé obce. Právě malé obce pak mají všeobecně horší podmínky a možnosti pro vykonávání uložených činností. Mezi základní trendy, které dlouhodobě působí u této velikostní kategorie obcí, lze zařadit např. úbytek pracovních míst, což je spojeno s vyjížděním obyvatel za prací, dále malá diverzifikace pracovních míst, nízké příjmy obyvatel nebo vyšší míra nezaměstnanosti. Tento fakt rozdrobenosti má také za následek nedostatek finančních prostředků potřebných k zajištění základních funkcí a záměrů obcí. To je spojeno i s nižší mírou úspěšnosti menších obcí při snaze o čerpání dotací z různých státních programů a fondů. Rozdělení finančních prostředků do rozpočtů mnoha obcí vede k nemožnosti investovat tyto peníze do nějakého většího projektu. Jednotlivé obce tak disponují rozpočty odpovídajícími jejich velikosti, což může být pro správu dané obce mnohdy obtížné [34, 35].

Následující graf zachycuje strukturu obcí v ČR podle jejich velikosti. V roce 2013 bylo na území ČR evidováno 4 829 obcí s počtem obyvatel pod 1 000, což odpovídá téměř 78 % z celkového počtu všech obcí.

Obr. 2: Velikostní struktura obcí v ČR k roku 2013

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z ČSÚ

3.3.2 Francie a Polsko

Francie se řadí k největším zemím západní Evropy, přičemž zaujímá zhruba pětinu rozlohy Evropské unie. Území Francie se rozkládá na 675 417 km², z toho 551 602 km² se nachází na evropském kontinentu. Zbylá část je tvořena zámořskými departementy. Tato republika se člení na 26 regionů, kde 22 z nich se nachází v metropoli a 4 jsou zámořské. Jednotlivé regiony se dále skládají z departementů, kterých je ve Francii 100 (včetně 4 zámořských). Počet obyvatel této země činí k roku 2011 přibližně 65,03 mil. osob, čímž se Francie řadí na 21. místo na světě. Lze ji tak považovat za jednu z nejlidnatějších evropských zemí. Hustota osídlení je pak 114,44 obyvatel/ km² [36, 37]. V dnešní Francii existuje 36 552 obcí, což lze označit za vysoce nadprůměrné množství vzhledem k podobně velkým evropským zemím. V 83 % těchto obcí žije méně než 1 500 obyvatel. Sídlní struktura je zde podobně jako v ČR značně roztržštěná [38].

Stát Polsko leží ve střední části Evropy, kde současně na jihu hraničí s ČR. Území této republiky se rozkládá na 322 575 km², přičemž 311 889 km² zaujímá pevnina. Z hlediska rozlohy patří mezi devět největších zemí Evropy. V případě počtu obyvatel se s 38 miliony lidí řadí mezi osm nejlidnatějších evropských zemí. Vedle členství v několika světových organizacích a uskupeních je Polsko členem EU. Od roku 1999 vstoupilo v platnost nové trojstupňové teritoriální členění státu, jehož správními celky jsou vojvodství (kraje), okresy a obce. Koncem roku 2009 se již Polsko člení na 16 vojvodství, 379 okresů a 2 478 obcí.

Oproti obcím v Česku se polské obce vyznačují spíše větší velikostí. Dá se říci, že odpovídají obvodům pověřených obecních úřadů. Měst se v Polsku nachází celkem 897. Z tohoto množství je 39 s počtem obyvatel nad 100 tis. V dnešní době polská města vytvářejí tzv. aglomerace. Největší z nich je tzv. Slezská konurbace zahrnující konglomerát 19 obcí čítající celkem 2,2 mil. obyvatel [39].

3.3.3 Sídlní struktura ČR ve srovnání s Francií a Polskem

ČR a Francie patří ke skupině zemí s nejvyšším zastoupením malých obcí. Pro obě tyto země je tedy charakteristická silná rozdrobenost sídlní struktury. Na každou obec připadá v průměru méně jak 2 tis. obyvatel. Z níže uvedené tabulky je patrné, že vypočtené průměry u Francie a Česka dosahují podobných hodnot. Opak ukazují čísla u Polska, kde jsou průměrné výsledky podstatně vyšší. To je dáno především vysoce konsolidovaným systémem územní samosprávy. Polsko je zemí s relativně malým počtem obcí a velkými místními samosprávami. Tato země nemá ani jednu obec s počtem obyvatel nižším než 1 000, obcí s méně než 2 000 obyvateli je jen velmi málo. O sídlní struktuře Polska tedy nelze hovořit jako o roztříštěné, jako je tomu v případě ČR nebo Francie [40].

Tab. 3: Porovnání vybraných evropských zemí z hlediska počtu obyvatel a rozlohy

Stát	Počet obyvatel (tis.)	Rozloha (km ²)	Počet obcí (LAU 2)	Průměrný počet obyvatel / obec	Průměrná rozloha (km ²) / obec
ČR	10 516	78 866	6 253	1 682	13
Francie	65 030	551 602 ¹	36 552	1 779	15
Polsko	38 464	311 889	2 478	15 522	126

Zdroj: Business info.cz

¹ Uvedena je rozloha Francie nacházející se na evropském kontinentu.

4 Liberecký a Ústecký kraj

V této práci budou analyzovány dva kraje ČR, které budou zároveň vzájemně porovnány prostřednictvím vybraných faktorů. Pro porovnání podnikatelského prostředí v obou regionech byly zvoleny dva srovnatelné kraje ležící vedle sebe. Jak již název kapitoly napovídá, jedná se o kraj Liberecký a Ústecký.

4.1 Liberecký kraj

Liberecký kraj se nachází na severu České republiky. Jeho severní část je spojena se Spolkovou republikou Německo, společnou státní hranici má i s Polskem. Východním sousedem kraje je kraj Královéhradecký, z jihu dále sousedí se Středočeským krajem a na západě kraj přiléhá ke kraji Ústeckému. Vyjma hlavního města Prahy je Liberecký kraj svou rozlohou o 3 163 km² nejmenším v celé ČR. Tvoří pouhých 4 % území naší země [41].

Skládá se z okresů Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec a Semily, které se dále člení na 215 obcí. Od 1. ledna 2003 se na území tohoto kraje vyskytuje 10 správních obvodů obcí s rozšířenou působností, v rámci kterých se pak rozlišuje 21 územních obvodů pověřených obcí [41].

Převážná část kraje je hornatá. Dominantou Libereckého kraje je Ještěd, jeden z nejznámějších vrcholů ČR s nadmořskou výškou 1 012 m. n. m. Z přírodovědeckého hlediska se kraj řadí k velmi významným regionům. Jeho charakteristickými prvky jsou velká rozmanitost přírodních ekosystémů, vysoká koncentrace chráněných lokalit a zoologicky a botanicky významných oblastí [41].

Pokud jde o suroviny, tak v Libereckém kraji jasně vévodí kvalitní sklářské a slévárenské písky. Už v minulosti zde měly velký význam těžba a zpracování dekoračních a stavebních kamenů (např. liberecká žula, kvalitní čediče a křemence, apod.). V současnosti je lomová činnost koncentrována na těžbu písků, štěrkopísků a drceného kameniva [41].

4.1.1 Podnikatelské prostředí v Libereckém kraji

Hrubý domácí produkt (dále jen HDP) na obyvatele v tomto kraji činil v roce 2012 bezmála 78 % průměrné úrovně HDP na obyvatele ČR. Účast kraje na celkové tvorbě HDP České republiky je pak vyjádřena 3,2 % [41].

Liberecko je stále především průmyslového charakteru. V posledních letech ztratil tradiční textilní průmysl svou převládající pozici. Hospodářská recese se projevila také v průmyslu skla a bižuterie. Zpracovatelský průmysl je soustředěn zejména na výrobu automobilů a produkci pryžových a plastových výrobků. Pouze doplňkovým odvětvím je zemědělství, kde jsou hlavními plodinami obiloviny a píce v návaznosti na chov skotu. Důležitý je i cestovní ruch, který je nepřehlédnutelnou součástí Libereckého kraje [41].

Největší koncentrace podnikatelských aktivit je zejména v Liberci a jeho okolí, popř. v oblastech spojených s tradiční průmyslovou výrobou. V krajském městě se nachází významná průmyslová zóna Liberec Jih, obchodní a průmyslová zóna Liberec Sever a další plošně méně významné plochy výroby. Ostatní města v kraji rozsahem nabízených ploch a zázemím jsou schopná uspokojit spíše střední či menší investory [42].

V roce 2012 bylo na území Libereckého kraje evidováno celkem 119 908 ekonomických subjektů, z nichž 95 852 představují fyzické osoby (80 % všech subjektů) a 24 056 je právnických osob (20 %) [41]. Podrobnější údaje o nich jsou obsaženy v následující tabulce, která zahrnuje tři různé kategorie členění ekonomických subjektů. Konkrétně se jedná o právní formu subjektu, převažující činnost a velikostní kategorii týkající se počtu zaměstnanců. Rovněž lze porovnat vývoj jejich počtu v posledních třech letech.

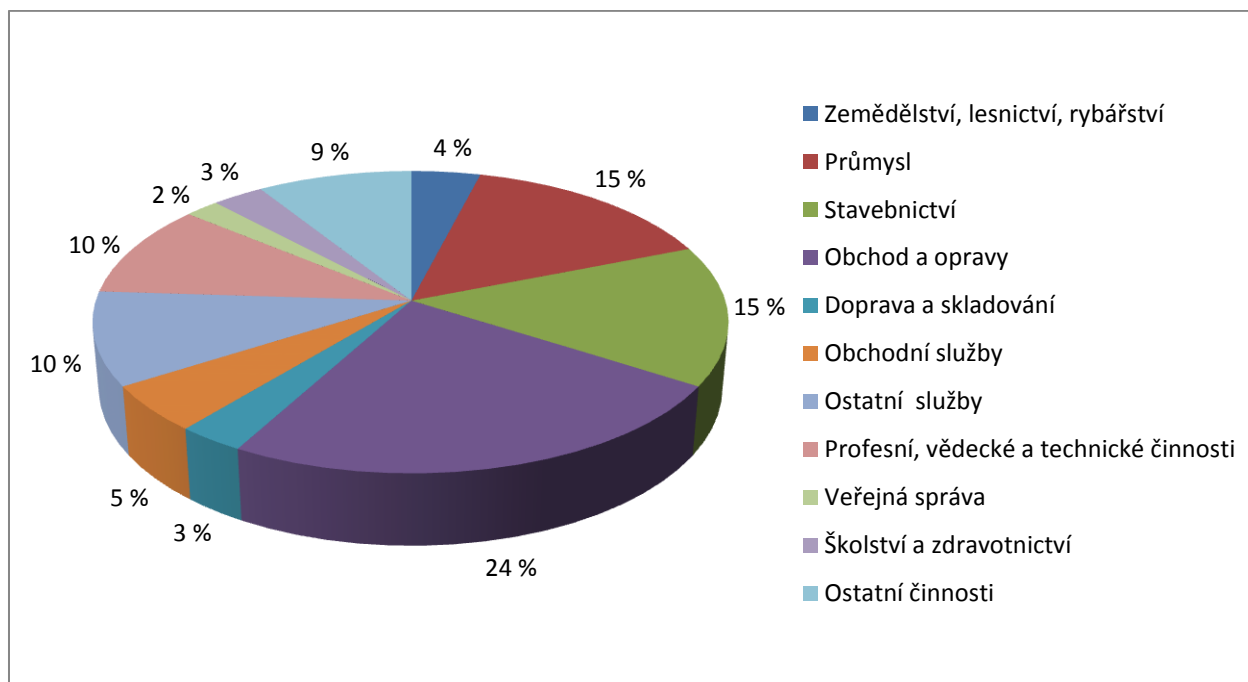
Tab. 4: Ekonomické subjekty v Libereckém kraji dle vybraných kategorií vždy k 31.12.

	2010	2011	2012
Právní forma			
Fyzické osoby	93 790	95 268	95 852
Právnické osoby	23 440	23 498	24 056
Převažující činnost			
Zemědělství, lesnictví a rybářství	4 068	4 376	4 591
Průmysl	18 346	18 503	18 400

Stavebnictví	17 158	17 162	17 307
Velkoobchod a maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel	28 709	28 504	28 594
Ubytování, stravování a pohostinství	7 776	7 920	8 026
Ostatní činnosti	39 130	39 748	39 868
Bez uvedení činnosti	2 043	2 553	3 122
Počet zaměstnanců			
Bez zaměstnanců	35 593	35 784	34 966
1 až 9	8 197	7 927	7 802
10 až 49	1 688	1 636	1 559
50 až 249	410	417	385
250 a víc	66	67	63
Neuvedeno	71 276	72 935	75 133
Celkem	117 230	118 766	119 908

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z ČSÚ

Následující graf zobrazuje strukturu ekonomických subjektů podle převažující činnosti v roce 2012.

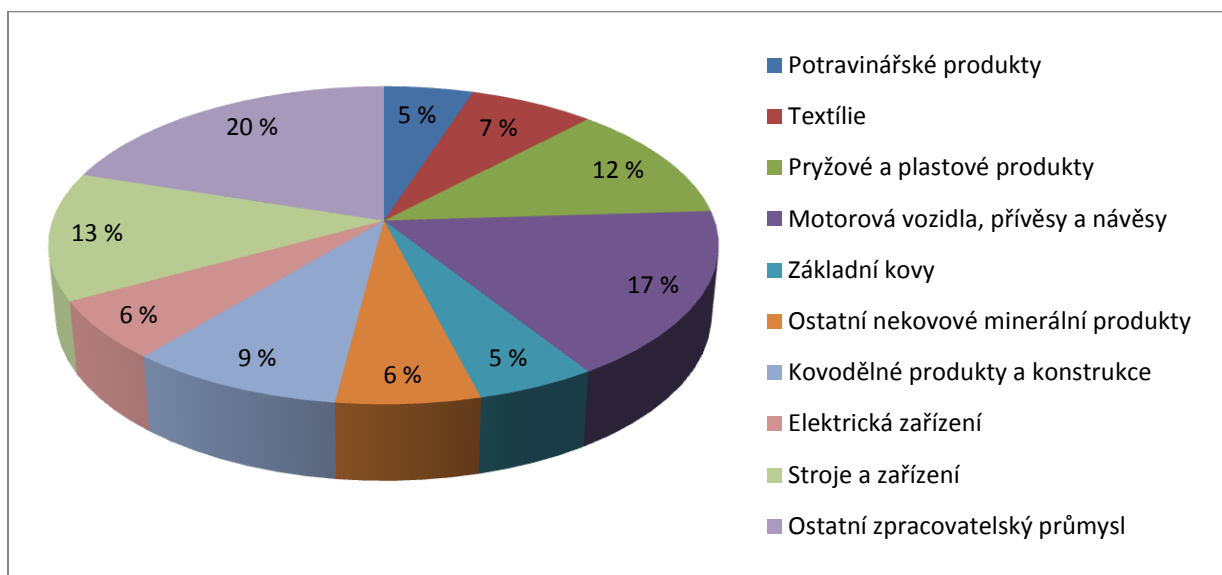

Obr. 3: Struktura ekonomických subjektů podle CZ-NACE k 31. 12. 2012

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z ČSÚ

Podniky v kraji

Podle CZ-NACE dosahoval v roce 2012 počet podniků v Libereckém kraji počtu 101. Z toho ve zpracovatelském průmyslu působilo 99 podniků. Mají se na mysli podniky se sto a více zaměstnanci sídlící v kraji [41]. Struktura podniků ve zpracovatelském průmyslu je zachycena v následujícím grafu.

Obr. 4: Průměrný počet podniků ve zpracovatelském průmyslu v roce 2012

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z ČSÚ

Mezi významné firmy v kraji patří společnosti z oblasti automobilového průmyslu - TRW Automotive Czech s. r. o., Fehrer Bohemia s. r. o., Magna Exteriors & Interiors (Bohemia) s. r. o., Johnson Controls Autobaterie Prodej, spol. s r. o. či Benteler ČR s. r. o. Z potravinářského průmyslu lze jmenovat Pivovar Svijany, a. s., známá je také stavební firma Syner, s. r. o. nebo Preciosa, a. s. zabývající se bižuterií.

Jedním z hlavních zaměstnavatelů v Libereckém regionu je firma Denso Manufacturing Czech s. r. o. Jedná se o dceřinou společnost nadnárodní japonské firmy Denso Corporation se sídlem v průmyslové zóně Liberec – Jih. Společnost vznikla v červenci 2001, zabývá se výrobou klimatizačních jednotek a jejich příslušenství pro automobily nejrozličnějších značek (např. Audi, BMW, Toyota, aj.). Zaměstnává více jak 1 550 pracovníků a její roční obrat se pohybuje kolem 8,5 mld. Kč [43].

4.1.2 Podpora kraje

Prostřednictvím Evropského sociálního fondu ČR (dále jen ESF) lze realizovat specifické programy na podporu zaměstnanosti ve všech krajích ČR. V roce 2013 Liberecký kraj nabízel 4 programy, v rámci kterých kraj pomáhá absolventům, nezaměstnaným lidem nad 40 let a osobám, které jsou evidované na úřadu práce déle než 5 měsíců. Standardní mzdový příspěvek mohou zároveň získat podniky v případě zaměstnání dlouhodobě nezaměstnaných, a to v průměru až 60 tis. Kč [44]. Přehled jednotlivých programů na podporu zaměstnanosti je zachycen v následující tabulce.

Tab. 5: Přehled programů na podporu zaměstnanosti v Libereckém kraji v roce 2013

Odborné praxe pro mladé do 30 let	<p>Zaměstnavatel může získat až 24 tis. Kč/měsíc na vznik nového pracovního místa pro absolventa</p> <p>Podmínky, které musí být splněny:</p> <ul style="list-style-type: none">• věk do 30 let;• evidence na ÚP: min. 4 měsíce;• pracovní zkušenosti nepřesahující 2 roky. <p>Délka finanční podpory: 6 – 12 měsíců</p> <p>Nárok firmy na příspěvek na mentora k zaškolení absolventa</p>
Počítáme s Vámi	<p>Vhodné pro nezaměstnané, kteří jsou v evidenci ÚP déle než 5 měsíců</p> <p>Komplexní školení zahrnující finanční a počítačovou gramotnost, rekvalifikační kurzy, apod.</p> <p>Vytvoření společensky účelných pracovních míst (SÚPM) – na jejich zřízení ÚP vyplácí až 60 tis. Kč</p>
Mladé naděje v LK	<p>Vhodné pro mladé uchazeče o zaměstnání do 30 let věku</p> <p>Součástí kurzu jsou poradenské aktivity, vzdělávací kurzy, aj.</p> <p>Tzv. řízené praxe u zaměstnavatelů</p> <p>Po skončení projektů možnost umístění na dotované pracovní místo v režimu SÚPM</p>
S počítačem na trh práce	<p>Vhodné pro všechny nezaměstnané nad 40 let věku</p> <p>Vzdělávací kurzy a rekvalifikace</p> <p>Možnost zisku dotací v režimu SÚPM pro zaměstnavatele</p>

Zdroj: Dotační.info, vlastní zpracování

Podnikatelé v kraji mohli zároveň využít program s názvem „*Vzdělávejte se pro růst v Libereckém kraji II*“, jenž byl garantován místním úřadem práce a pomocí kterého mohli získat plnou podporu na odborné vzdělávání pracovníků [44]. Na tento projekt navazuje „*Podpora odborného vzdělávání zaměstnanců*“, program se stejným cílem v podobě podpory odborného rozvoje zaměstnanců. Je určen jak pro společnosti, tak i pro OSVČ. Dotace slouží k úhradě nákladů na vzdělávací aktivity a na náklady mzdy, příp. náhradu mzdy školitele [45].

Základním programovým dokumentem Ministerstva průmyslu a obchodu ČR pro čerpání peněžních zdrojů ze strukturálních fondů EU v letech 2007 – 2013 byl *Operační program Podnikání a inovace* (dále jen OPPI), na jehož základě byla poskytována finanční podpora českým podnikatelům. OPPI se zaměřuje na posílení konkurenceschopnosti ČR a jejích regionů v různých oblastech (průmysl, podpora inovací, komercializace výsledků výzkumu a vývoje, aj.) [46].

Od schválení tohoto programu do 3. 10. 2014 bylo v Libereckém kraji podáno 950 projektových žádostí o dotaci, z nichž bylo 575 projektů schválených řídicím orgánem ke spolufinancování. Těm je v případě realizace projektu přidělena dotace. Ke stejnému datu bylo proplaceno přibližně 2,5 mld. Kč. Objemem vyplacených dotací na obyvatele patří kraji 8. příčka v rámci všech krajů kromě Prahy [46].

4.1.3 Socioekonomická struktura

A. Obyvatelstvo

V roce 2012 žilo na území Libereckého kraje 438 594 osob. Na základě tohoto ukazatele je Liberecký kraj druhým nejmenším v zemi. Většího podílu s téměř 51 % z celkového počtu dosahovaly ženy. Podíl dětí ve věku 0 – 14 let činil 15,4 % populace, naopak u obyvatel starších 65 let věku tento podíl dosahoval 16,2 %. Jen pro zajímavost, v tomto období v kraji bylo evidováno 19 osob starších 100 let, přičemž 14 z nich byly ženy [41, 47].

Index stárí vykazoval hodnotu 105,2. Na 100 dětí ve věku 0 – 14 let připadalo 105,2 osob nad 65 let. Žilo zde tedy více seniorů než dětí. I obě pohlaví vykazují dlouhodobě zvyšující se tendenci. V případě žen byla hodnota tohoto indexu vyšší než u mužů. V rámci srovnání krajů ČR se Liberecký kraj řadil na třetí místo, hned za Středočeský a Ústecký kraj. Nejvyšší hodnota indexu stárí (129,2) byla zachycena v Praze [47].

V rámci ČR má populace v kraji nepatrně mladší věkovou skladbu. Průměrný věk obyvatelstva na Liberecku dosahoval ve stejném roce hodnoty 40,9 let, o 0,4 let méně, než byl celostátní průměr. Průměrná hodnota v případě mužů činila 39,4 let a u žen 42,3 let. V mezikrajském srovnání byla nejvyšší hodnota zaznamenána opět v Praze (41,9 let) [47].

Pohyb obyvatelstva

Následující tabulka zachycuje pohyb obyvatelstva v letech 2010 až 2012. Ve sledovaném období nelze jednoznačně určit trend v migraci obyvatelstva. Počet živě narozených dětí vykazuje pokles a počet zemřelých mírně kolísá. Zajímavé je, že v roce 2010 byl celkový přírůstek 915 osob, v roce 2012 se již jednalo o celkový úbytek obyvatelstva. Vzhledem k tomu, že jsou srovnávána data pouze ve třech obdobích, bylo by stanovení jakýchkoli závěrů pouze spekulací.

Tab. 6: Pohyb obyvatelstva v Libereckém kraji v absolutním vyjádření

	2010	2011	2012
Přistěhovalí do LK	4 396	3 946	3 950
Vystěhovalí z LK	4 350	3 692	4 162
Přírůstek stěhováním	46	254	- 212
Živě narození	5 120	4 654	4 592
Zemřelí	4 251	4 228	4 386
Přirozený přírůstek	869	426	206
Celkový přírůstek	915	680	- 6

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z ČSÚ

Etnická struktura obyvatelstva

Jako v každém regionu, i na území Libereckého kraje žijí cizinci - osoby, které nemají české státní občanství. Jejich celkový počet dosahoval 16,5 tis. a na celkové populaci kraje se cizinci podíleli 3,8 %. Největší zastoupení v kraji mají osoby pocházející z Ukrajiny, dále Slovenska a Vietnamu [41].

Zajímavý je údaj týkající se romské menšiny. Podle oficiální statistiky žije v Libereckém kraji bezmála 300 osob romské národnosti. Vzhledem k tomu, že otázka národnosti v rámci celorepublikového sčítání lidu, domů a bytů je údaj nepovinný, skutečný počet Romů je

v kraji mnohonásobně vyšší. Předseda správní rady Romské hospodářské rady odhadl jejich počet na 25 až 27 tis., což je přibližně 6 % populace kraje. Zároveň uvedl, že v některých oblastech je koncentrace romské menšiny veliká, nicméně tu žije podstatně méně Romů ve srovnání se sousedním Ústeckým krajem [48].

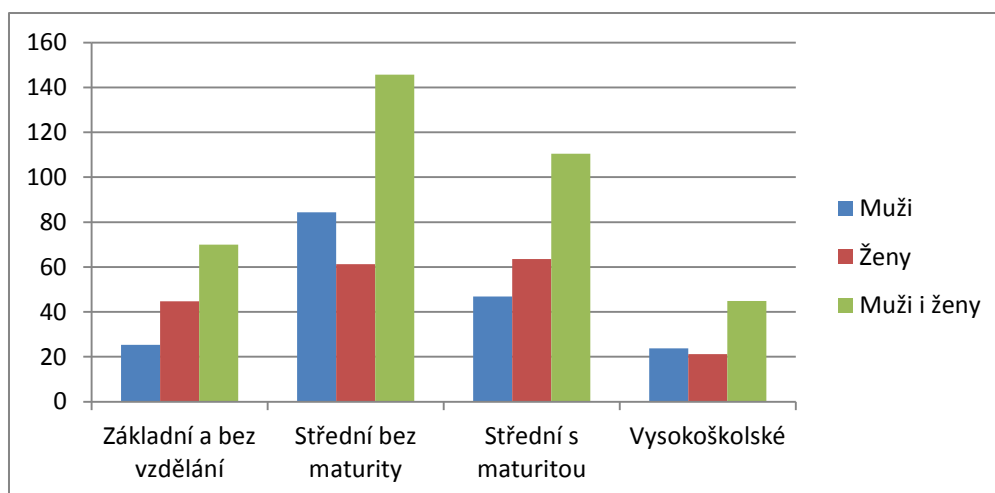
B. Vzdělanost

Klíčovou roli pro zvýšení konkurenceschopnosti jednotlivých regionů a zajištění pružné pracovní síly hrají vzdělaní lidé, kteří jsou schopni a ochotni se neustále učit a zlepšovat. Proto je v ČR nezbytná existence fungujícího kvalitního vzdělávacího systému (např. kvalifikovaní pedagogové, moderní ICT). Důležitým prvkem je usnadnění přístupu ke vzdělání všem [29].

Školství představuje především síť základních a středních škol. Na území Libereckého kraje je typické silné zastoupení středních uměleckých škol, které jsou nadregionálního významu. Jde zejména o střední uměleckoprůmyslové školy bižuterní a sklářské [41]. Dá se říci, že v současné době v každém kraji ČR existuje vysoká škola nebo přinejmenším fakulta. Významným střediskem vysokoškolského studia je i město Liberec [29]. Označením vysoká škola se může pyšnit pouze Technická univerzita v Liberci. Univerzita se skládá z 6 fakult a 2 univerzitních ústavů. V roce 2012 na této univerzitě studovalo 8 255 studentů, z toho 407 jiné státní příslušnosti než české [41].

Vzdělání populace v Libereckém kraji

Následující graf zachycuje obyvatelstvo Libereckého kraje ve věku od 15 let v souvislosti s jeho vzděláním. Z celkového počtu obyvatel je přibližně 371,3 tis. osob starších 15 let, přičemž počet mužů činí 180,5 tis., žen je ještě o 10,3 tis. více. Údaje se vztahují k roku 2012 [41].

Obr. 5: Vzdělání populace žijící v Libereckém kraji v roce 2012 (v tis. osob)

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z ČSÚ

Z grafu vyplývá, že nejčastěji nejvýše dosaženým vzděláním u obou pohlaví je střední vzdělání bez maturity. U vysokoškolského vzdělání mírně převažují muži a celkově tento typ vzdělání vykazuje nejnižší hodnoty. Podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel v tomto kraji činil pouhých 12,1 %, lidé se základním či neukončeným vzděláním pak tvořili 18,9 %.

V následující tabulce je porovnání počtu obyvatel se základním či neukončeným vzděláním a vysokoškolsky vzdělaným obyvatelstvem v letech 2004 a 2012 v absolutním a relativním vyjádření. V roce 2004 bylo 360 100 osob starších 15 let, v roce 2012 jich bylo 371 300. V posledních letech přibývá vysokoškoláků a naopak ubývá nevzdělaných osob.

Tab. 7: Porovnání počtu obyvatel se základním či neukončeným vzděláním a vysokoškolsky vzdělaným obyvatelstvem² v letech 2004 a 2012

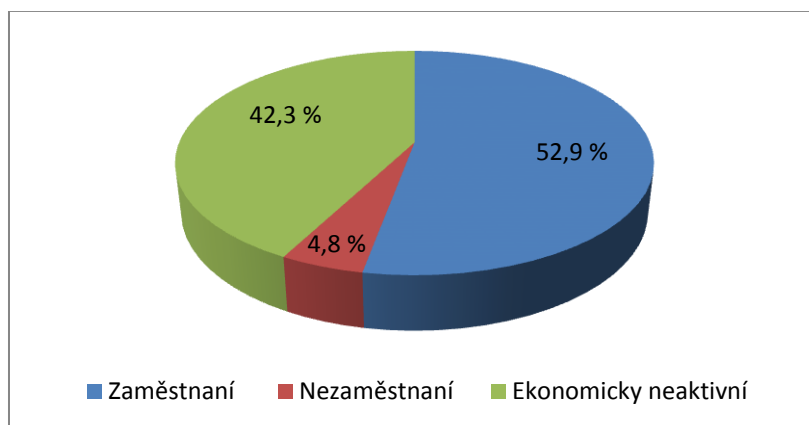
	2004		2012		Rozdíl 2012 - 2004	
Osoby se základním vzděláním či bez vzdělání	78 300	21,7 %	70 000	18,9 %	- 8 300	- 2,8 %
Osoby s vysokoškolským vzděláním	23 000	6,4 %	44 800	12,1 %	21 800	5,7 %

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z ČSÚ

² Hodnoty podílu vysokoškolsky vzdělaných občanů a osob se základním či neukončeným vzděláním jsou procentuelně vyjádřeny poměrem počtu obyvatel ve věku 15 a více let dle dosaženého vzdělání a celkového počtu obyvatel starších 15 let žijících v kraji

C. Trh práce, mzdy

Na základě výsledků Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) bylo v roce 2013 v Libereckém kraji evidováno 438,6 tis. obyvatel, z nichž 370,6 tis. bylo starších 15 let. Následující údaje se budou vztahovat právě k této kategorii osob. Ekonomicky aktivní populace (pracovní síla) je v Libereckém kraji tvořena 57,7 % osob (z toho je 196 tis. zaměstnaných a 17,7 tis. nezaměstnaných). Zbylých 42,3 % osob je ekonomicky neaktivní obyvatelstvo s převahou seniorů. Podíl zaměstnaných, nezaměstnaných a ekonomicky neaktivních osob starších 15 let shrnuje následující graf [49].

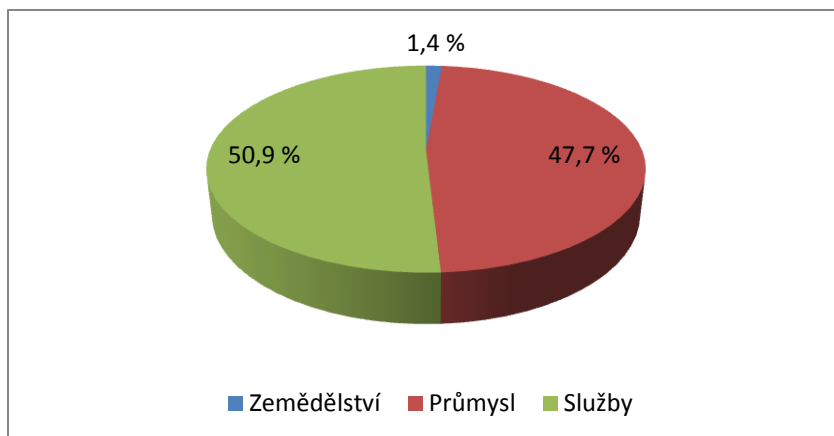

Obr. 6: Podíl zaměstnaných, nezaměstnaných a ekonomicky neaktivních osob starších 15 let

Zdroj: ČSÚ – Trh práce v LK

Zaměstnanost

Trh práce je charakterizován především mírou zaměstnanosti a mírou nezaměstnanosti. Míra zaměstnanosti je vyjadřována podílem zaměstnaných v populaci a v Libereckém kraji v roce 2013 činila 64,8 %. Z celkového počtu 196 tis. zaměstnaných měly v kraji nejvyšší zastoupení profese, které nevyžadují vyšší vzdělání. Jde zejména o Dělnické a řemeslnické profese, kam se řadí také pracovníci z oblasti uměleckých a tradičních řemesel. Nižší podíl zaměstnaných si oproti průměru ČR drželi pracovníci ze skupin Vedoucích a odborných pracovníků a Technických, zdravotnických a pedagogických pracovníků. V rámci sektorů národního hospodářství se nejvíce na zaměstnanosti v Libereckém kraji podílel terciární sektor (50,9 %). Více než polovina zaměstnaných tedy pracovala ve službách. Sekundární sektor představoval 47,7 % zaměstnaných, nejvíce v ČR [49].

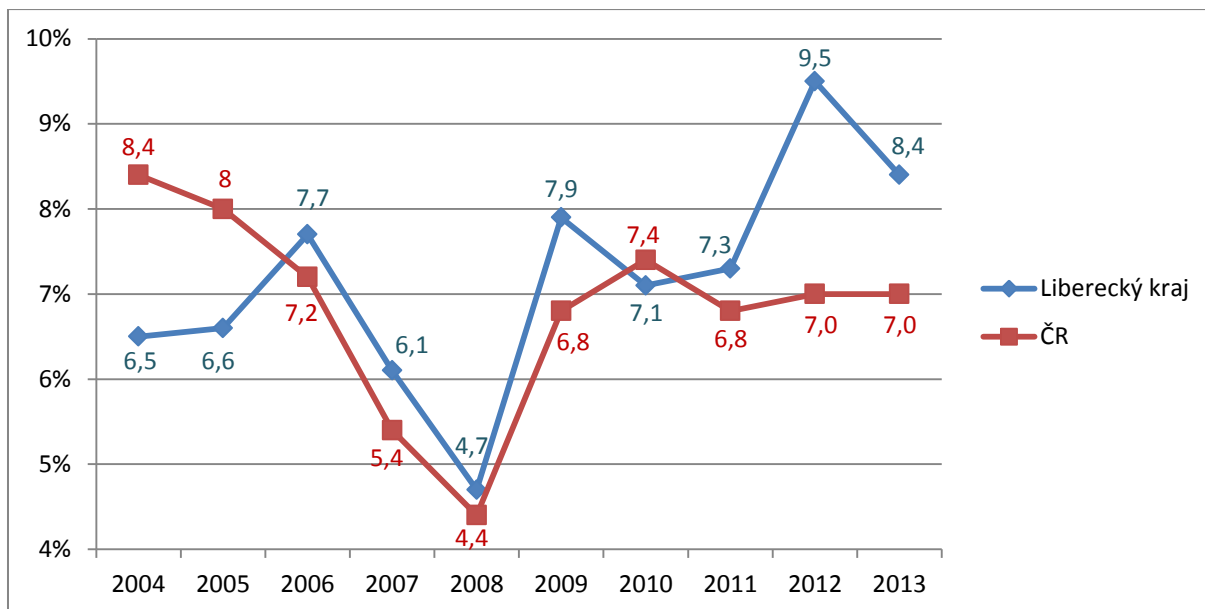

Obr. 7: Podíl zaměstnaných v jednotlivých sektorech NH v roce 2013

Zdroj: vlastní zpracování na základě publikace Trh práce v LK

Nezaměstnanost

Ukazatelem reagujícím na ekonomický vývoj je i míra nezaměstnanosti vyjadřující podíl počtu nezaměstnaných na pracovní síle jako celku. Její hodnota v roce 2013 dosahovala 8,4 % a v porovnání s celorepublikovým průměrem (7 %) se držela nad její úrovní. Zároveň se jednalo o šestou nejvyšší hodnotu mezi kraji. Následující graf zachycuje vývoj míry nezaměstnanosti osob ve věku 15 – 64 let v Libereckém kraji a v ČR v letech 2004 až 2013 [49, 50].

Obr. 8: Vývoj míry nezaměstnanosti osob ve věku 15-64 let, v %, LK a ČR

Zdroj: ČSÚ – Trh práce v LK

Koncem roku 2013 bylo na úřadech práce v Libereckém kraji registrováno celkem 25 909 uchazečů o zaměstnání, z nichž větší část představovaly ženy. Absolventi a mladiství tvořili 6,5 % všech uchazečů. Největší zastoupení nezaměstnaných z pohledu vzdělání měly osoby se středním vzděláním bez maturity, jejichž podíl činil 43 %. Z kvalifikačního hlediska se jednalo o manuální pracovníky s kvalifikací (32,3 %) a nemanuální pracovníci s nižší kvalifikací (31,6 %). Relativně přijatelnou skutečností je nejpočetnější skupina uchazečů o zaměstnání, kteří jsou v evidenci ÚP do třech měsíců (24,2 %). Naopak nepříznivým faktem jsou lidé, kteří nemají práci déle než jeden rok. Tyto osoby jsou považovány za dlouhodobě nezaměstnané a tvořily 3,5 % pracovní síly. Zároveň bylo ve stejném období zaznamenáno 2 549 volných pracovních míst, z nichž téměř čtvrtina byla určena pro absolventy a mladistvé. Na jedno pracovní místo připadalo 10,2 uchazečů, v Libereckém kraji se jednalo o třetí nejnižší hodnotu. V mezikrajském srovnání na tom byla nejlépe Praha (6,2 uchazečů na jedno volné pracovní místo), naopak nejhůře Moravskoslezský kraj (39,5 uchazečů na jedno volné místo) [50].

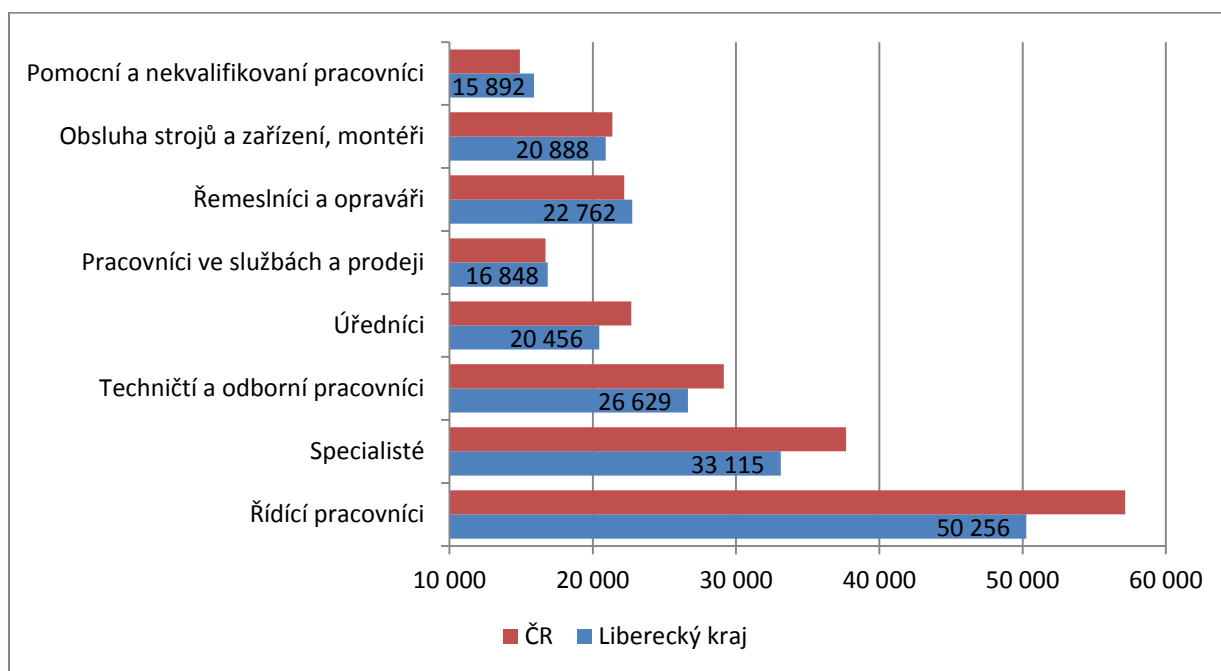
Průměrná mzda v kraji

V roce 2013 vyšplhala průměrná hrubá měsíční mzda³ získaná ze strukturální statistiky mezd zaměstnanců na částku 24 231 Kč. Jednalo se o 6. nejvyšší mzdu v rámci krajů ČR a ve srovnání s rokem předchozím se zvýšila o 597 Kč. Nejvyšší průměrná mzda byla vyplácena pochopitelně v Praze (34 685 Kč), naopak nejnižší v kraji Karlovarském (22 315 Kč). Tento region je jediným krajem, kde se úroveň mezd pohybuje pod 23 tis. Kč. Mnohem lepší vypovídací schopnost o skutečné mzdové úrovni má medián mezd. Ten charakterizuje mzdu pracovníka uprostřed mzdového rozdělení a ve stejném roce v Libereckém kraji dosahoval částky 21 931 Kč (v rámci krajů opět 6. nejvyšší hodnota). Rozdíl mezi průměrnou mzdou a mediánem mezd byl v Libereckém kraji 2 300 Kč [50].

Z pohledu hlavních tříd zaměstnání klasifikace CZ-ISCO byli zjištěni ve sledovaném období nejvyšší mzdy u řídicích pracovníků. Ti byli následováni specialisty a technickými

³ Údaje o průměrných mzdách jsou výsledkem výběrového šetření mezd MPSV (šetření o průměrném výdělku) a Ministerstva financí ČR (šetření o platu). Toto výběrové šetření se liší od ostatních mzdových šetření, jelikož jsou sledovány mzdy jednotlivých zaměstnanců, nikoli celkové objemy mzdových prostředků v rámci podniků či institucí.

a odbornými pracovníky. Naopak nejnižší mzdy pobírali pomocní a nekvalifikovaní pracovníci, viz následující graf [50].

Obr. 9: Průměrná hrubá měsíční mzda dle hlavních tříd CZ-ISCO v KČ, Liberecký kraj, 2013

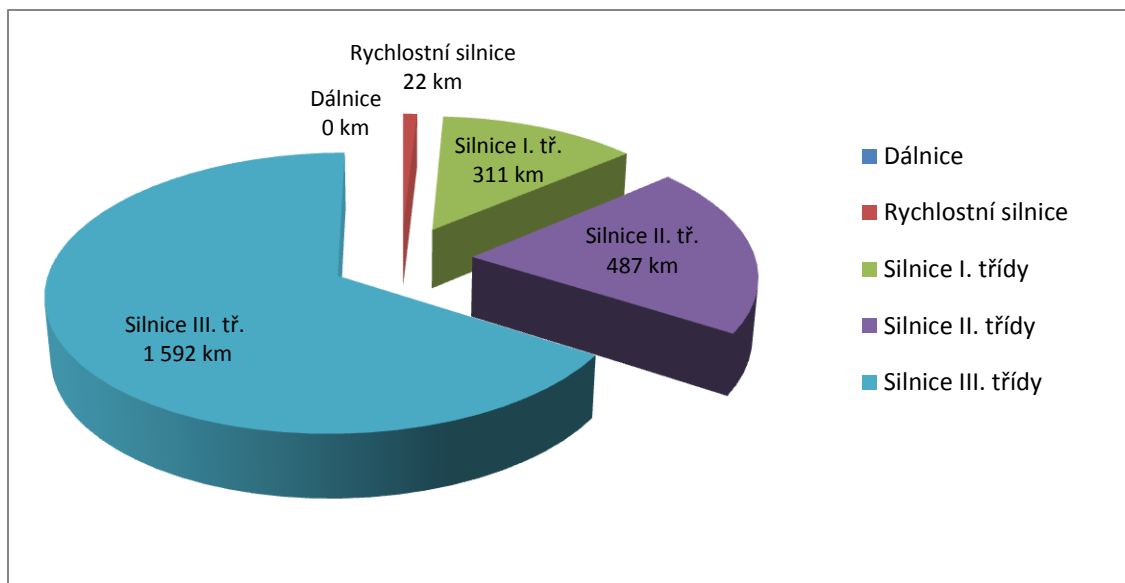
Zdroj: ČSÚ - Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje LK v roce 2013

4.1.4 Dopravní infrastruktura

Liberecký kraj je charakteristický značným množstvím členitých pahorkatin, vrchovin až hornatin. Na jeho území se nachází několik pohoří (Jizerské hory, Lužické hory, část Krkonoš). Tato skutečnost významným způsobem ovlivňuje vedení dopravní infrastruktury a její udržování. Výhodná geografická poloha kraje zajišťuje přirozené vazby na Spolkovou republiku Německo a Polsko [51].

Silniční doprava

Hlavní dopravní osou kraje je rychlostní silnice R35 Liberec – Turnov, která navazuje na R10 Turnov – Praha zajišťující kvalitní a rychlé spojení Libereckého kraje s Prahou. Tyto dva úseky patří mezi nejvíce dopravně zatížené. Hustá síť silnic I. třídy zajišťuje kraji přední příčky v mezikrajském srovnání [52]. Následující graf zobrazuje délku silniční sítě v Libereckém kraji v roce 2013.

Obr. 10: Délka silniční sítě v Libereckém kraji v roce 2013

Zdroj: vlastní zpracování, Analýza stavu dopravy Libereckého kraje

Na území Libereckého kraje se nenachází dálnice. Spolu s Karlovarským krajem je Liberecko jediným regionem bez pozemní komunikace tohoto druhu. Celková délka silniční sítě v kraji ve sledovaném roce tvořila 4,3 % délky všech silnic v ČR [51].

Úroveň silnic a místních komunikací je v současné době kapacitně a technicky nevyhovující a zároveň neodpovídá požadavkům dálkové a plošně rozprostřené regionální dopravy. Silniční tahy patřící do sítě evropských magistrál často nesplňují požadované standardy. Problémy se vyskytují zejména na hlavních dálkových tazích či v blízkosti větších sídel a hospodářských aktivit. Nedostatkem je i absence obchvatů měst a obcí, v nichž dochází k nesmírné zátěži obytných území hlukem. Zároveň se také snižuje bezpečnost provozu. Nepříznivá situace se prohlubuje nevyhovujícím stavebním a dopravně technickým stavem komunikací, jde především o silnice II. a III. třídy a místní komunikace [51].

Mezi nejzatíženější dopravní úseky Libereckého kraje lze zařadit komunikace v rámci městských aglomerací (Liberec, Jablonec nad Nisou, apod.), kde je intenzita dopravy největší. Z hlediska úseků mimo městské aglomerace se jedná zejména o obě rychlostní silnice (R10 a R35), kde intenzita dopravy často dosahuje počtu 20 000 vozidel za 24 hodin [42].

Železniční doprava

Liberecký kraj je typický poměrně hustou sítí železničních tratí. Celková délka tratí je přibližně 550 km, hodnota odpovídá 5,7 % v ČR. Železniční tratě nejsou modernizovány ani elektrifikovány. Přestože železniční síť svou hustotou ($0,172 \text{ km tratě/km}^2$) výrazně převyšuje celorepublikový průměr, neodpovídá současným dopravním požadavkům a spíše brzdí další rozvoj této dopravy. Ke klíčovým nedostatkům železniční dopravy patří chybějící kvalitní a rychlé napojení kraje v rámci ČR na síť železničních koridorových tratí či absence koridorové trati na území kraje. Chybí i elektrifikované a dvoukolejné tratě [42]. Železniční tratě v horské oblasti mají mnoho oblouků a současně netvoří přímou spojovací trasu mezi městy a obcemi. V komparaci se silniční dopravou je jízdní rychlost na železnici poměrně nízká [51].

Údržbu železničních tratí, budov, mostů, tunelů a dalších objektů lze označit za zanedbanou. V některých oblastech chybí zabezpečovací a sdělovací zařízení, v jiných je velmi zastaralé. Úroveň zabezpečovacích systémů je obecně nízká. Kvůli nedostatku finančních prostředků na obnovu a provoz železnice hrozí zrušení některých tratí či částečné omezení jejich provozu [51].

4.2 Ústecký kraj

Ústecký kraj se rozprostírá na severozápadě České republiky. Severozápadní hranice kraje je současně státní hranicí s Německem. Na severovýchodě kraj přiléhá k Libereckému kraji. Západní část kraje sousedí s krajem Karlovarským, z menší části rovněž s krajem Plzeňským. Jihovýchod pak patří ke Středočeskému kraji. Rozloha kraje činí $5\,335 \text{ km}^2$, to odpovídá 6,8 % rozlohy území celé republiky [53].

Skládá se ze 7 okresů: Děčín, Chomutov, Litoměřice, Louny, Most, Teplice a Ústí nad Labem. Ty se dále dělí na 354 obcí různých velikostí, přičemž 59 z nich má statut města. Na území kraje se nachází 16 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 30 správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem [53].

Tento kraj je zároveň vybaven velkým množstvím přírodních krás. K nejznámějším z nich patří nepochybně národní park České Švýcarsko nebo půvabná labská cesta s Portou Bohemickou. Rozprostírají se zde Krušné hory, České středohoří, Lužické hory či skalní útvary

Tiských stěn. Rovněž se tu vyskytují léčivé prameny (lázně Teplice, Bílina) a termální prameny (koupaliště v Ústí nad Labem). Vedle nepřehledného množství historických památek, hradů a zámků disponuje na svém území i mnoha možnostmi kulturního vyžití [54].

Z hospodářského hlediska je kraj významný značným nerostným bohatstvím. Jedná se především o rozsáhlá ložiska hnědého uhlí, která jsou uložena nízko pod povrchem. Mezi další významné suroviny, jež se v kraji těží, patří ložiska kvalitních sklářských a slévárenských písků a stavebního kamene. Nepříznivý dopad na kvalitu životního prostředí má průmyslová činnost. Velký podíl na tom má silně rozvinutá povrchová těžba surovin. Nepěkné prvenství má kraj v oblasti měrných emisí oxidu siřičitého a oxidů dusíku. Je tak považován za region s nejpoškozenějším životním prostředím [53].

4.2.1 Podnikatelské prostředí v Ústeckém kraji

Region patří mezi skupinu hospodářsky problémových krajů ČR. V posledních letech se jeho zaostávání za republikovým průměrem a vyspělejšími kraji čím dál více prohlubuje. Přesto se nedá říci, že jde o hospodářsky nejslabší kraj [55]. Podíl kraje na tvorbě HDP v ČR v roce 2012 byl 6,3 %. V přepočtu na hlavu pak tento ukazatel dosahoval necelých 81 % celostátního průměru, čímž se v rámci krajů řadí na desátou příčku [53].

V Ústeckém kraji je vymezeno 14 průmyslových zón. Poměrně vyšší míra jejich využití může být spjata s průmyslovou povahou regionu, a tím vyššími předpoklady pro jejich využití. K nejvýznamnějším z nich patří průmyslová zóna Triangle, která je určena zejména investorům, jejichž záměry patří do oborů zpracovatelského průmyslu, strategických služeb, technologických center či z oblasti vědy a výzkumu. Zóna je zaměřená především na umístování plošně náročných investičních záměrů [56].

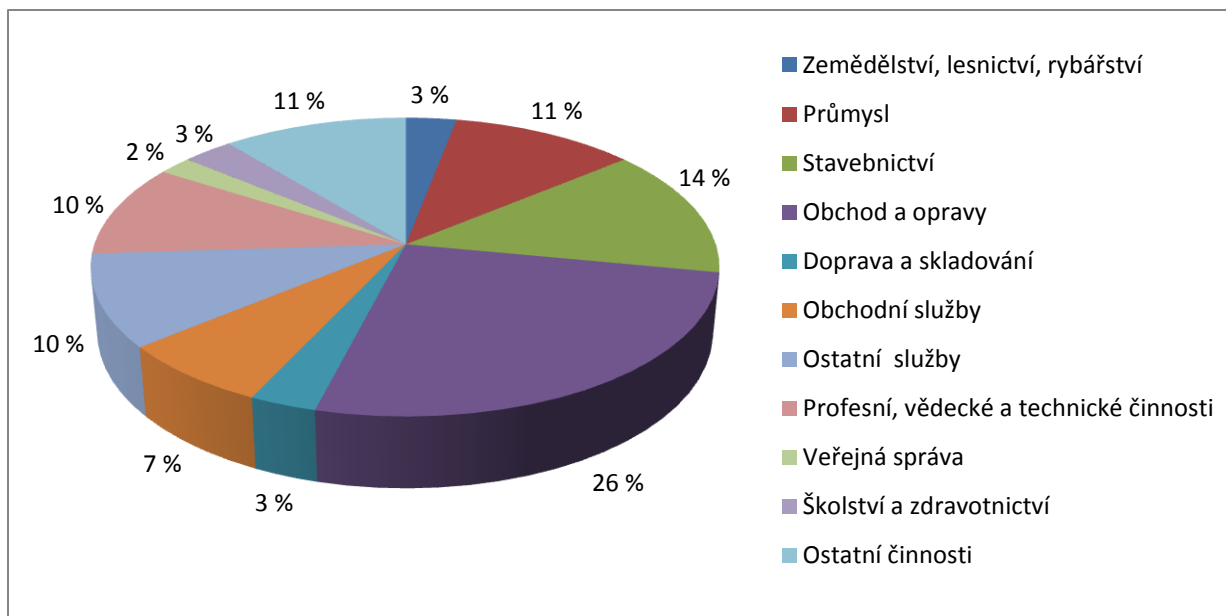
V roce 2012 bylo na území Ústeckého kraje registrováno celkem 179 126 ekonomických subjektů, z nichž 137 639 představují fyzické osoby (77 % všech subjektů) a 41 487 je právnických osob (23 %) [53]. Podrobnější údaje o nich jsou obsaženy v následující tabulce, která zahrnuje tři různé kategorie členění ekonomických subjektů. Konkrétně se jedná o právní formu subjektu, převažující činnost a velikostní kategorii týkající se počtu zaměstnanců. Rovněž lze porovnat vývoj jejich počtu v posledních třech letech.

Tab. 8: Ekonomické subjekty v Ústeckém kraji dle vybraných kategorií vždy k 31.12.

	2010	2011	2012
Právní forma			
Fyzické osoby	136 151	137 940	137 639
Právnícké osoby	40 271	40 778	41 487
Převažující činnost			
Zemědělství, lesnictví a rybářství	5 293	5 641	5 971
Průmysl	20 062	20 108	19 887
Stavebnictví	24 598	24 635	24 506
Velkoobchod a maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel	48 941	48 728	47 659
Ubytování, stravování a pohostinství	11 362	11 449	11 509
Ostatní činnosti	61 183	62 173	62 514
Bez uvedení činnosti	4 983	5 984	7 080
Počet zaměstnanců			
Bez zaměstnanců	50 915	51 517	50 771
1 až 9	14 043	13 635	13 529
10 až 49	2 835	2 708	2 462
50 až 249	751	734	682
250 a víc	135	130	126
Neuvedeno	107 743	109 994	111 556
Celkem	176 422	178 718	179 126

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z ČSÚ

Následující graf zobrazuje strukturu ekonomických subjektů podle převažující činnosti v roce 2012.

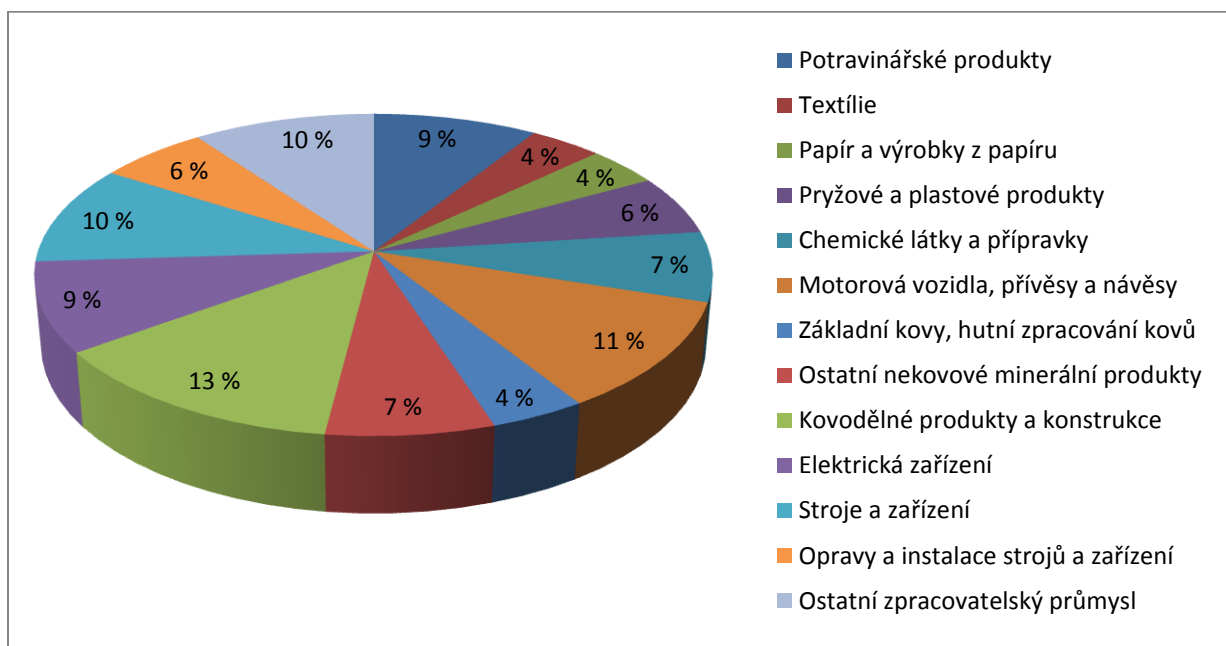

Obr. 11: Struktura ekonomických subjektů podle CZ-NACE k 31. 12. 2012

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z ČSÚ

Podniky v kraji

Podle CZ-NACE bylo v roce 2012 v Ústeckém kraji 170 podniků, z nichž 160 působilo v oblasti zpracovatelského průmyslu. Mají se na mysli podniky se sto a více zaměstnanci se sídlem v kraji [53]. Strukturu podniků ve zpracovatelském průmyslu znázorňuje následující graf.

Obr. 12: Průměrný počet podniků ve zpracovatelském průmyslu v roce 2012

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z ČSÚ

Z oblasti chemického průmyslu jsou důležitými podniky v kraji např. Lovochemie, a. s., (výrobce hnojiv), dále Unipetrol RPA, s. r. o. (výroba ropných produktů) nebo Spolek pro chemickou a hutní výrobu, a. s. Spolchemie (výroba chemikálií). Výrobou skla pro automobilový průmysl či jiné odvětví se zabývají členové skupiny AGC – AGC Automotive Czech, a. s. a AGC Flat Glass Czech a. s. Mondí Štětí, a. s. je zástupcem papírenského průmyslu. Významnými zaměstnavateli ve Šluknovském výběžku jsou Benteler Automotive Rumburk, s. r. o. produkující díly pro osobní automobily a TOS Varnsdorf, a. s. zabývající se výrobou strojů.

Za jednoho z nejvýznamnějších zaměstnavatelů Ústeckého kraje lze považovat organizaci Severočeské doly, a. s. Ta je mateřskou společností skupiny Severočeské doly. Hlavním předmětem jejího podnikání jsou především hornická činnost a těžba uhlí. Přestože společnost Severočeské doly, a. s. v roce 2013 slavila 20 let své existence, zachovala si dodnes pevnou pozici největší hnědouhelné společnosti z pohledu objemu produkce uhlí v Česku. Těžba uhlí se provádí v místech, která náleží Dolům Nástup Tušimice a Dolům Bílina. Koncem roku 2013 bylo v této společnosti evidováno bezmála 3 000 zaměstnanců [57].

4.2.2 Podpora kraje

Ústecký kraj za podpory ESF ČR nabízel v roce 2013 pět specifických programů určených k začlenění nezaměstnaných na trh práce. V případě zaměstnání níže specifikovaných osob mohou většině podnikatelů plynout určité výhody. Jedná se např. o plnou úhradu mzdových příspěvků spolu se zákonnými odvody. Podnikatelé v Ústeckém kraji mají také možnost využití programu, na základě kterého mohou získat dotaci na podporu odborného vzdělávání a rozvoje svých zaměstnanců [58]. Následující tabulka zobrazuje přehled nabízených programů na podporu zaměstnanosti v kraji.

Tab. 9: Přehled programů na podporu zaměstnanosti v Ústeckém kraji v roce 2013

Odborné praxe pro mladé do 30 let	<p>Dotované pracovní místo pro absolventy</p> <p>Podmínky, které musí být splněny:</p> <ul style="list-style-type: none"> • věk do 30 let; • nezaměstnanost delší jak 4 měsíce; • pracovní zkušenosti nepřesahující 2 roky. <p>Zaměstnavatel může získat dotaci max. 16 tis. Kč/měsíc</p> <p>Nárok firmy na příspěvek na mentora k zaučení absolventa</p> <p>Délka finanční podpory od ÚP: až 12 měsíců</p>
Práce pro každého v ÚK	<p>Zaměřeno na osoby s nízkou kvalifikací a základním vzděláním</p> <p>Kurzy finanční a funkční gramotnosti, rekvalifikace, poradenství, motivační modul</p> <p>Standardní mzdový příspěvek pro zaměstnavatele</p>
Práce bez překážek	<p>Zaměřeno na skupinu společensky izolovaných lokalit vesnických oblastí</p> <p>Pro osoby evidované déle než 5 měsíců na ÚP pocházející z obcí, ve které je min. 15% nezaměstnanost</p> <p>Spolupráce obcí a místních firem</p>
Sociálně vyloučené lokality ÚK	<p>Projekt usilující o řešení problematiky romských ghett (extrémně vysoká nezaměstnanost)</p> <p>Kompletní poradenství, rekvalifikační kurzy s následnou praxí, asistence při nástupu do pracovního procesu</p>
Restart na druhou v ÚK	<p>Pomoc zaměstnancům, kteří byli hromadně propouštěni v rámci strukturálních změn v podnicích</p> <p>Psychosociální podpora nezaměstnaným, rekvalifikace, vzdělávací kurzy</p> <p>Propouštějící firmy mají možnost získat finanční dotaci na mzdové náklady vč. zákonných odvodů v průběhu vzdělávacích aktivit pracovníků, kteří jsou ohroženi nezaměstnaností</p>

Zdroj: Dotační.info, vlastní zpracování

OPPI je z hlediska finančních prostředků třetím největším operačním programem v Česku. Z Evropského fondu pro regionální rozvoj bylo pro tento program vyhrazeno 3,12 mld. eur [59]. Od jeho schválení do 3. 10. 2014 bylo v Ústeckém kraji podáno 1 283 projektových

žádostí o dotaci, z nichž bylo 685 projektů schválených řídicím orgánem ke spolufinancování. Těm je v případě realizace projektu přidělena dotace. Ke stejnému datu bylo proplaceno přibližně 4,2 mld. Kč. Objemem vyplacených dotací na obyvatele patří kraji 10. místo v rámci všech krajů mimo Prahu [46].

Dále měly obce do 2 tis. obyvatel v roce 2014 možnost získat dotaci až 300 tis. Kč v Programu obnovy venkova. Projekt byl zaměřen na obnovu a rozvoj venkovské zástavby, chodníky a místní komunikace, na zlepšení životního prostředí, apod. [60].

4.2.3 Socioekonomická struktura

A. Obyvatelstvo

Koncem roku 2012 žilo na území Ústeckého kraje 826 764 obyvatel. Na celkovém počtu obyvatelstva ČR se tak kraj podílel 7,9 % a z hlediska tohoto ukazatele patří mezi pět největších v zemi. Je charakterizován vyšší hustotou obyvatelstva oproti průměru země a připadá mu tak čtvrté místo z pohledu zalidněnosti. Věková struktura obyvatelstva je v Ústeckém kraji považována za jednu z nejmladších ze všech. Teprve od roku 2012 počet osob starších 65 let začal převyšovat počet dětí. Populace dlouhodobě stárne. Děti ubývá a naopak seniorů přibývá. S tím také souvisí index stárí, který v daném roce překročil pomyslnou hranici 100, zastavil se na hodnotě 100,8 a dlouhodobě se tak zvyšuje. Tímto výsledkem se v mezikrajském srovnání řadí na druhé místo následován krajem Libereckým [53, 61].

Pohyb obyvatelstva

Níže uvedená tabulka zachycuje pohyb obyvatelstva v letech 2010 až 2012. Ve sledovaném období nelze jednoznačně určit trend v migraci obyvatelstva. Počet živě narozených dětí vykazuje pokles a počet zemřelých mírně kolísá. Všechny tři roky v absolutním vyjádření představují pokles obyvatelstva. Vzhledem k tomu, že jsou srovnávána data pouze ve třech obdobích, bylo by stanovení jakýchkoli závěrů stejně jako u Libereckého kraje pouze spekulací.

Tab. 10: Pohyb obyvatelstva v Ústeckém kraji v absolutním vyjádření

	2010	2011	2012
Přistěhovalí do ÚK	7 599	6 605	6 738
Vystěhovalí z ÚK	8 115	6 831	7 256
Přírůstek stěhováním	- 516	- 226	- 518
Živě narození	9 275	8 645	8 215
Zemřelí	8 912	8 841	8 959
Přirozený přírůstek	363	- 196	- 744
Celkový přírůstek	- 153	- 422	- 1 262

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z ČSÚ

Etnická struktura obyvatelstva

Také v Ústeckém kraji žijí cizinci, jejichž počet se v posledních letech pohybuje kolem 30 tisíc a na celkovém počtu obyvatel kraje se podílí zhruba 3,6 %. Největší zastoupení v kraji mají osoby původem z Vietnamu, Ukrajiny a Slovenska [53].

Etnické složení obyvatelstva Ústeckého kraje je relativně specifickou a pestrou záležitostí. Kraji patří prvenství v počtu osob hlásících se k romské národnosti i přesto, že jich bylo evidováno méně než před 10 lety. Obecně se k národnosti při posledním sčítání lidu hlásilo méně lidí, neboť je to záležitost zcela dobrovolná. Údaje tak nelze považovat za úplně přesné. V Ústeckém kraji podle odhadů žije na 60 tis. Romů, z nichž 22 tis. se nachází v sociálně vyloučených lokalitách [62, 63].

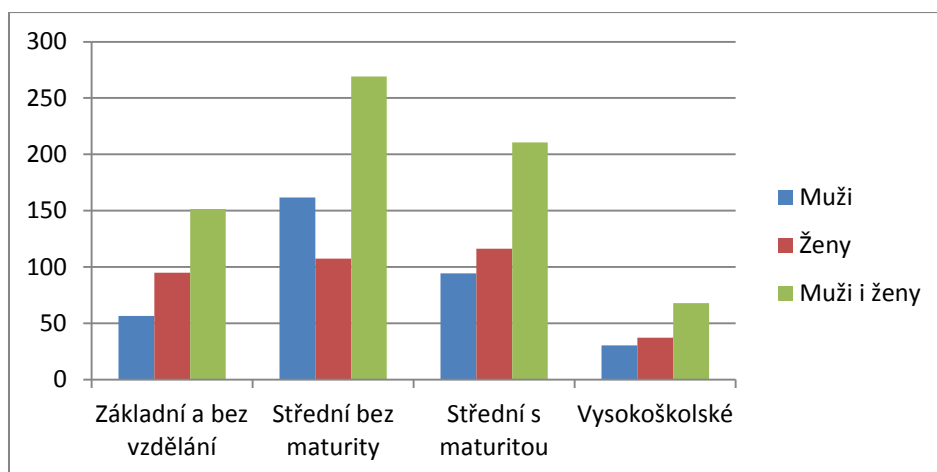
Právě díky vysokému zastoupení Romů v určitých oblastech kraje dochází k růstu sociálního napětí a kriminality. Příkladem může být rok 2011, kdy problémy gradovaly ve Šluknovském výběžku natolik, že kvůli bezpečnosti obyvatelstva musela být povolána řada policejních složek. Šluknovsko bohužel není jedinou lokalitou, kde se problémy vyskytují [62].

B. Vzdělanost

Ústecký kraj se pyšní početnou sítí mateřských, základních a středních odborných škol včetně gymnázií. Vysoké školství je zde zastoupeno dvěma vysokými školami. Populárnější je Univerzita Jana Evangelisty Purkyně (UJEP) v Ústí nad Labem, která je tvořena 7 fakultami a Ústavem zdravotnických studií. Téměř neznámá je Vysoká škola aplikované psychologie, s. r. o. sídlící v Terezíně [53].

Vzdělání populace v Ústeckém kraji

Níže uvedený graf znázorňuje obyvatelstvo Ústeckého kraje starší 15 let v souvislosti s jeho vzděláním. Z celkového počtu obyvatel kraje je bezmála 700 tis. osobám více než 15 let, z toho muži tvoří 49 %. Údaje jsou vztaženy k roku 2012 [53].

Obr. 13: Vzdělání populace žijící v Ústeckém kraji v roce 2012 (v tis. osob)

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z ČSÚ

Z grafu je patrné, že nejčastěji nejvyšším dosaženým vzděláním u obou pohlaví je středoškolské vzdělání bez maturity. Poměrně zarážející je vysoký podíl obyvatelstva se základním či nedokončeným vzděláním. Jedná se o přibližně 150 tis. osob z celkového počtu 700 tis. osob starších 15 let, tedy 21,7 %. Dá se tedy konstatovat, že každý pátý člověk nemá vzdělání. Nejnížší hodnoty vykazuje vysokoškolské vzdělání, kde na rozdíl od Libereckého kraje mají mírnou převahu ženy.

V následující tabulce je zachyceno srovnání vysokoškolsky vzdělaných obyvatel Ústeckého kraje s osobami se základním či neukončeným vzděláním v letech 2004 a 2012. Lze z ní vyčíst, že za posledních osm let se počet vysokoškolsky vzdělaných zvýšil na téměř dvojnásobek. V roce 2004 zde žilo 689 500 osob starších 15 let, v roce 2012 pak 698 900. V posledních letech přibývá vysokoškoláků a naopak ubývá nevzdělaných osob. S necelými 10 % vysokoškolsky vzdělané populace Ústecký kraj výrazně zaostává za celorepublikovým průměrem (15,7 %). Spolu s Karlovarským krajem je považován za region s velmi nízkou úrovní vzdělanosti [62].

Tab. 11: Porovnání počtu obyvatel se základním či neukončeným vzděláním a vysokoškolsky vzdělaným obyvatelstvem⁴ v letech 2004 a 2012

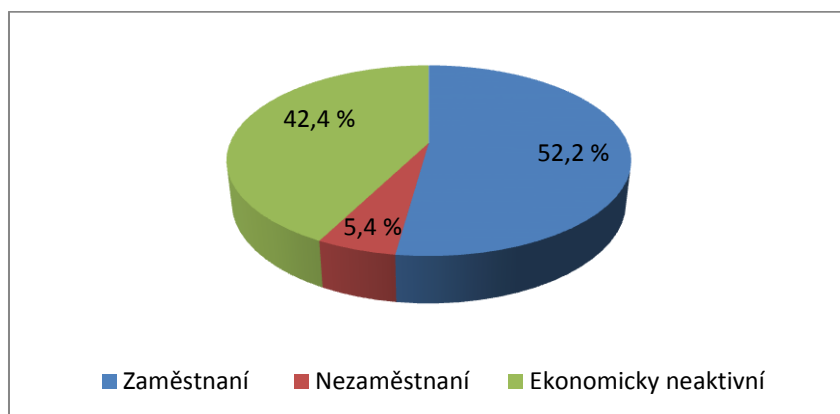
	2004		2012		Rozdíl 2012 - 2004	
Osoby se základním vzděláním či bez vzdělání	178 100	25,8 %	151 500	21,7 %	- 26 600	- 4,1 %
Osoby s vysokoškolským vzděláním	35 300	5,1 %	67 800	9,7 %	32 500	4,6 %

Zdroj: vlastní zpracování základě údajů z ČSÚ

Nepříznivá vzdělanostní struktura pochopitelně negativně ovlivňuje zaměstnanost a zaměstnatelnost obyvatel žijících v regionu včetně jeho ekonomického rozvoje. Platí, že osoby s nižším vzděláním mají mnohem menší šanci uplatnit se na trhu práce a potýkají se s rostoucí hrozbou nezaměstnanosti. Důsledkem jsou nižší příjmy a obecně nižší kvalita života [62].

C. Trh práce, mzdy

V roce 2013 bylo na území Ústeckém kraje evidováno 825,7 tis. obyvatel, z nichž 696,9 tis. bylo starších 15 let. Následující údaje se budou vztahovat právě k této kategorii osob. Pracovní síla je v Ústeckém kraji tvořena 57,6 % osob (z toho je 363,7 tis. zaměstnaných a 37,8 tis. nezaměstnaných). Zbylých 42,4 % osob je ekonomicky neaktivní obyvatelstvo s převahou osob ve starobním důchodu. Podíl zaměstnaných, nezaměstnaných a ekonomicky neaktivních osob starších 15 let shrnuje následující graf [64].

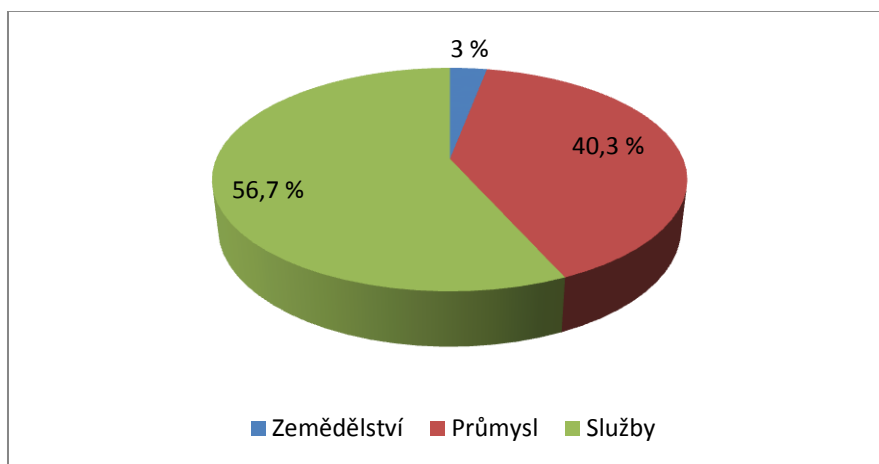
Obr. 14: Podíl zaměstnaných, nezaměstnaných a ekonomicky neaktivních osob starších 15 let

Zdroj: ČSÚ – Trh práce v ÚK

⁴ Hodnoty podílu vysokoškolsky vzdělaných občanů a osob se základním či neukončeným vzděláním jsou procentuelně vyjádřeny poměrem počtu obyvatel ve věku 15 a více let dle dosaženého vzdělání a celkového počtu obyvatel starších 15 let žijících v kraji

Zaměstnanost

Počet zaměstnaných osob byl v roce 2013 v Ústeckém kraji 363,7 tis., přičemž míra zaměstnanosti dosahovala 63,5 %. Struktura pracovníků podle tříd zaměstnání byla podobná republikovému průměru. Mírně vyšší podíl zaměstnaných byl zachycen u profesí, které nevyžadují vyšší vzdělání. Jde především o Pomocné a nekvalifikované pracovníky a Dělnické a řemeslnické profese. Naopak nízký podíl osob oproti průměru vykazuje skupina Vedoucích a odborných pracovníků. Jako v téměř všech krajích, i v ústeckém regionu je nejvíce osob zaměstnáno v sektoru služeb (56,7 %) [64].

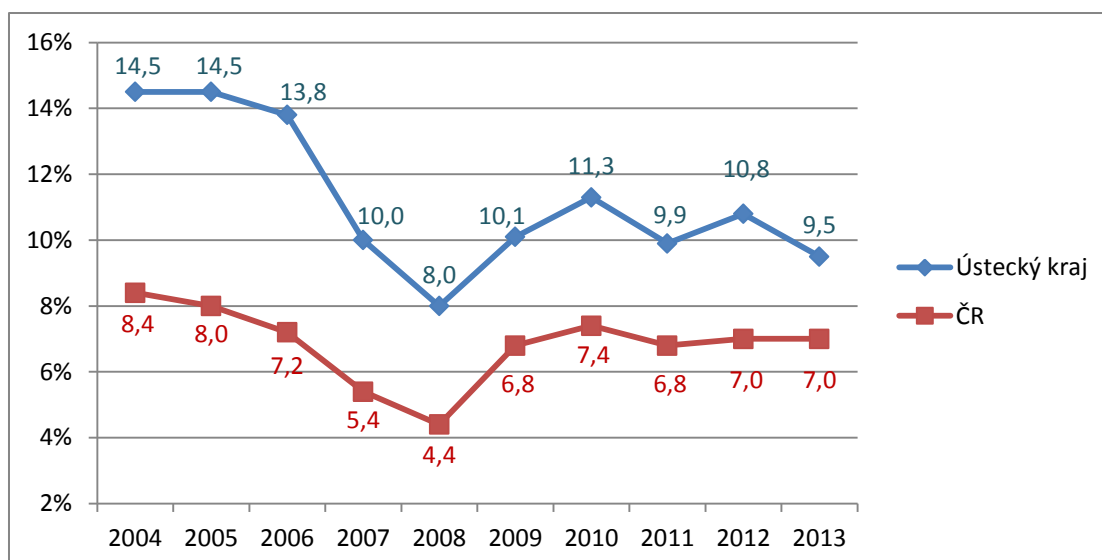

Obr. 15: Podíl zaměstnaných v jednotlivých sektorech NH v roce 2013

Zdroj: vlastní zpracování na základě publikace Trh práce v ÚK

Nezaměstnanost

Ústecký kraj se dlouhodobě potýká s vysokou nezaměstnaností. Její úroveň v roce 2013 dosahovala 9,5 % a mezi krají ČR se jednalo o třetí nejvyšší hodnotu. Níže uvedený graf zachycuje vývoj míry nezaměstnanosti osob ve věku 15 – 64 let v Ústeckém kraji a v ČR v letech 2004 až 2013. Vezme-li se v úvahu začátek a konec sledovaného období, je z grafu patrný výrazný pokles míry nezaměstnanosti Ústeckého kraje. Nutno podotknout, že v daném období její hodnota nikdy nebyla nižší než republikový průměr (v případě Libereckého kraje ano) [64].

Obr. 16: Vývoj míry nezaměstnanosti osob ve věku 15-64 let, v %, ÚK a ČR

Zdroj: ČSÚ - Trh práce ÚK

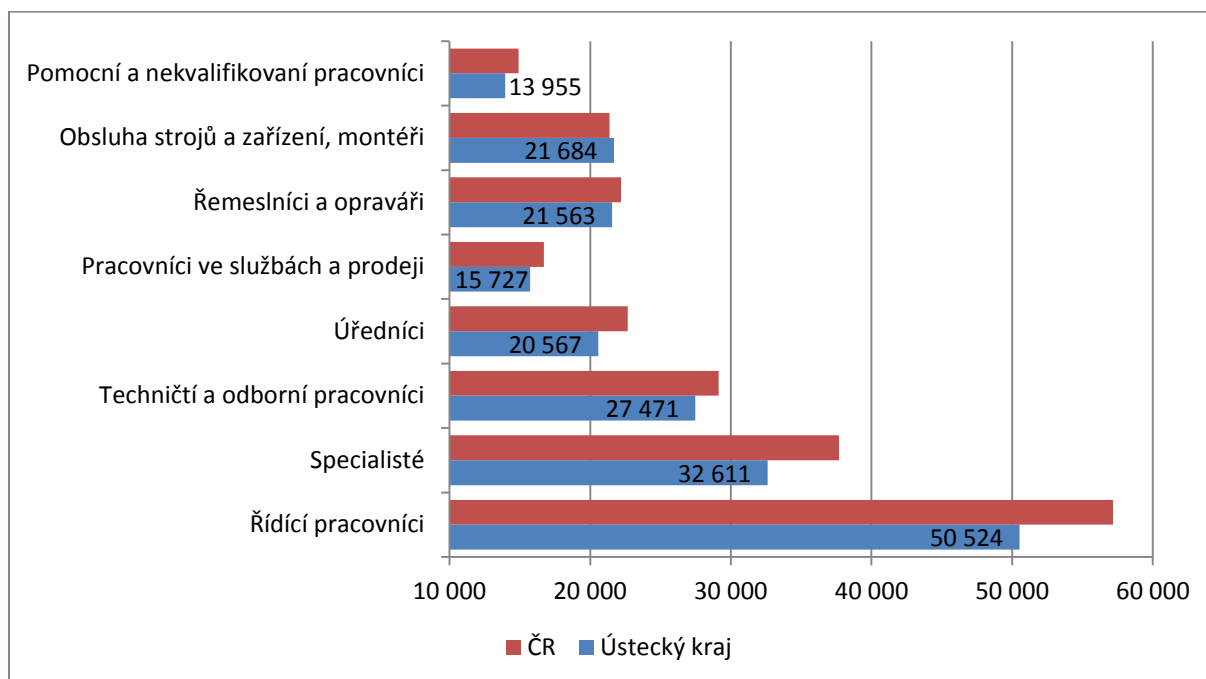
Koncem roku 2013 se počet osob evidovaných na úřadu práce zastavil na čísle 65 820, přičemž mírnou převahu měli muži. Nabídka volných pracovních míst čítala celkem 2 345 pozic a na jedno volné místo v průměru připadalo 28 osob. Jde o téměř pětinasobně vyšší hodnotu oproti Praze a zároveň o čtvrtou nejvyšší příčku mezi všemi kraji [65].

Průměrná mzda v kraji

V roce 2013 dosáhla průměrná hrubá měsíční mzda⁵ částky 23 938 Kč, kdy se ve srovnání s rokem předchozím zvýšila o 122 Kč. V rámci ČR se jednalo o podprůměrnou hodnotu a Ústecký kraj se umístil na 7. nejvyšší pozici mezi kraji. Medián mezd činil ve stejném roce 21 506 Kč, rozdíl mezi ním a průměrnou mzdou byl 2 432 Kč. Stejně jako u průměrného výdělku, i zde patří kraji 7. příčka v mezikrajském srovnání [65].

Následující graf zachycuje přehled hlavních tříd zaměstnání klasifikace CZ-ISCO. Nejvyšší mzdy pobírají řídicí pracovníci, nejnižší pomocní a nekvalifikovaní pracovníci.

⁵ Údaje o průměrných mzdách jsou výsledkem výběrového šetření mezd MPSV (šetření o průměrném výdělku) a Ministerstva financí ČR (šetření o platu). Toto výběrové šetření se liší od ostatních mzdových šetření, jelikož jsou sledovány mzdy jednotlivých zaměstnanců, nikoli celkové objemy mzdových prostředků v rámci podniků či institucí.

Obr. 17: Průměrná hrubá měsíční mzda dle hlavních tříd CZ-ISCO v ČR, Ústecký kraj, 2013

Zdroj: ČSÚ - Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje ÚK v roce 2013

4.2.4 Dopravní infrastruktura

Spolu s Prahou, Středočeským a Pardubickým krajem je Ústecký kraj regionem, ve kterém se alespoň z části využívá lodní doprava. Řeka Labe je jedinou říční spojnici ČR se západoevropskými řekami a zejména přístavy [62]. Pro přepravu osob má tento druh dopravy spíše doplňkový význam a vzhledem k limitovanému vodnímu stavu se jedná spíše o atrakci než o plnohodnotnou formu dopravy [66].

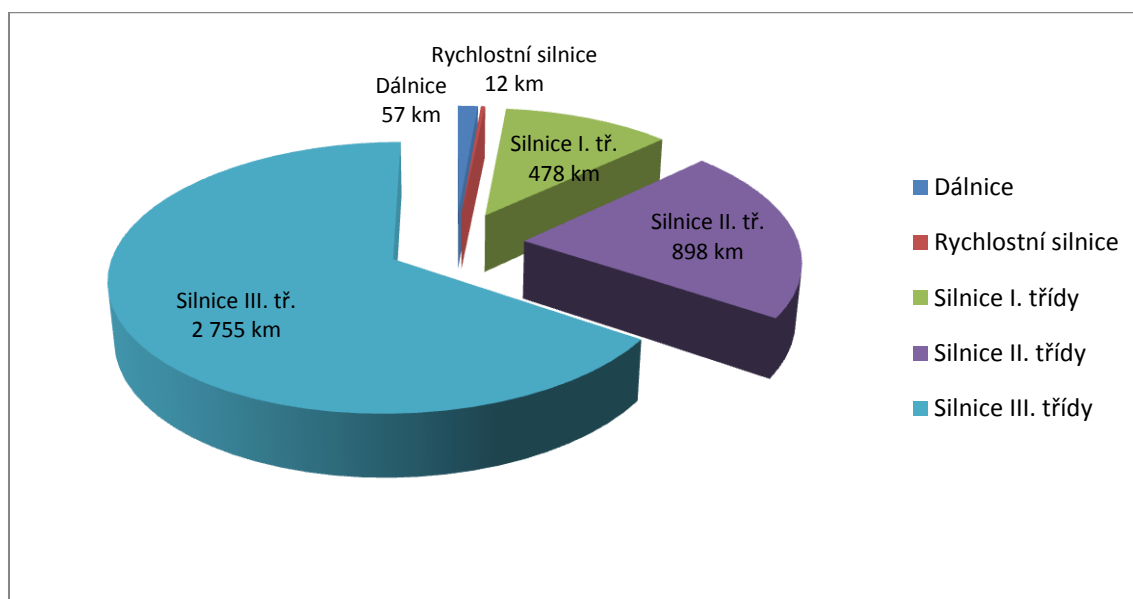
Silniční doprava

Kraj má významnou dopravní polohu, která je dána vazbou na Evropskou unii. Okresy Teplice a Litoměřice prochází důležitá mezinárodní silniční trasa E55, jež spojuje sever a jih Evropy. V Severních Čechách přechází v dálnici D8, která je jedním z nejvýznamnějších silničních tahů [67]. Dálnice D8 ale není zcela hotová. Její celková délka bude cca 92 km, na území Ústeckého kraje povede necelých 69 km. Posledním úsekem, který není dosud zprovozněn, je trasa vedoucí přes chráněnou lokalitu České Středohoří (Lovosice – Řehlovice). Dostavba tohoto úseku začala již v roce 2007, kvůli vleklým soudním sporům s několika ekologickými sdruženími ale nebyl dodržen prvotní termín (rok 2010). Podle dalších odhadů byl stanoven termín dokončení úseku na konec roku 2014, který ale rovněž

pravděpodobně dodržen nebude. Dokončení stavby bylo výrazně narušeno sesuvem půdy vlivem povodní z června 2013. Přerušená výstavba této části dálnice tak bude moci pokračovat nejdříve koncem roku 2015 [68, 69].

Silniční síť lze považovat za poměrně hustou, především v oblasti podél řeky Labe a mezi významnými centry (Most, Teplice, Ústí nad Labem). Region má nadprůměrně hustou i síť silnic nižších tříd. Jejich kvalita je výrazně horší, technický stav těchto silnic je často označován za velmi špatný. Problémem jsou také chybějící silniční obchvaty u řady měst, která jsou posléze zatěžována silným provozem. Nedostatkem jsou i problémy s parkováním v některých městech, dále systém veřejné dopravy či pohyb pěších a cyklistů [62].

Níže uvedený graf znázorňuje délku silniční sítě v Ústeckém kraji v roce 2013. Na jeho území se nachází 57 km dálnic a poměrně málo silnic rychlostních. Celková délka silniční sítě v kraji ve sledovaném roce tvořila 7,5 % délky všech silnic v ČR [51].

Obr. 18: Délka silniční sítě v Ústeckém kraji v roce 2013

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z Analýzy stavu dopravy Libereckého kraje

Železniční doprava

Hustota železniční sítě je v kraji s hodnotou 0,191 km tratě/km² vysoká, vyjma Prahy vůbec nejvyšší v mezikrajském srovnání. Je to dáno především průmyslovou tradicí regionu a jeho vysokou mírou urbanizace. Hlavním tahem je mezinárodní železnice, která napojuje Ústecký kraj na trať mezi německým Kielem a rakouskou Vídní. Trať je součástí IV. transevropského

multimodálního koridoru. Některé tratě jsou také elektrifikovány. Kromě přepravy cestujících je železniční doprava v kraji významná i značným podílem přepravy nákladů. Kraj se dlouhodobě řadí k regionům s nejvyšším podílem přepravy [62]. Podobně jako po celé ČR, ani v Ústeckém kraji neprošly tratě žádnou zásadní modernizací. Výjimkou byly dvě hlavní tratě a úpravy vyvolané těžbou uhlí. Z toho vyplývá nízká přepravní rychlost či dlouhé jízdní doby [66].

5 Komparace podnikatelského prostředí mezi vybranými kraji

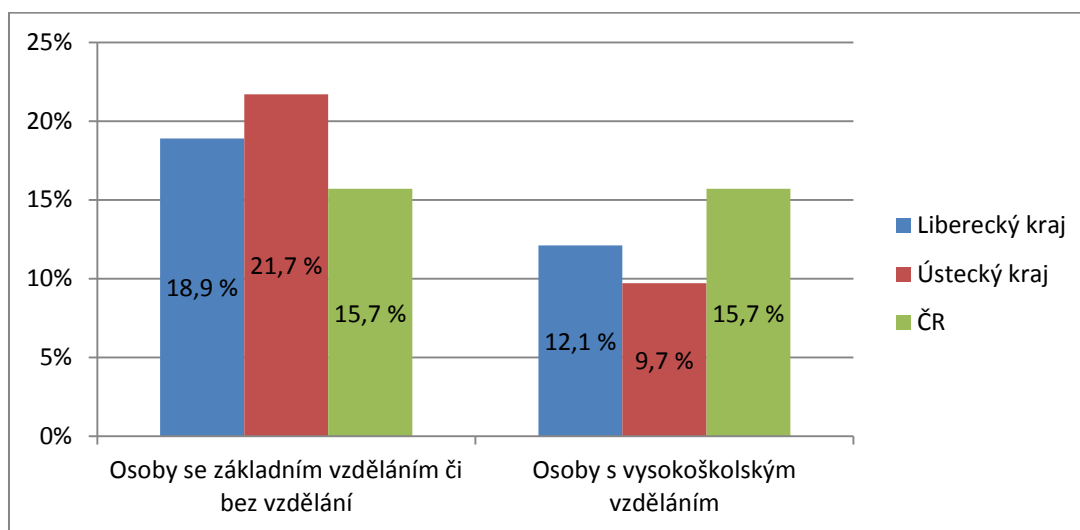
Oba vybrané kraje mají společných několik rysů. Jsou charakteristické svou okrajovou polohou v rámci země, z hlediska národního hospodářství zaujímá dominantní postavení průmysl, který se významně podílí na zaměstnanosti v obou krajích. V Libereckém kraji sekundární sektor dokonce tvoří vůbec nejvyšší podíl na zaměstnanosti z celé ČR. Největší podniky ve zpracovatelském průmyslu v LK jsou v oblasti automobilového průmyslu, strojírenství a pryžových a plastových výrobků. ÚK je typický také strojírenstvím a automobilovým průmyslem, dále pak chemickým a potravinářským průmyslem. V neposlední řadě oba regiony rovněž nabízí za podpory ESF ČR několik specifických programů, jejichž cílem je pomoci nezaměstnaným začlenit se na trhu práce.

Z pohledu obyvatelstva se Liberecký i Ústecký kraj vyznačují spíše mladší věkovou strukturou, byť se v posledních letech index stárí neustále zvyšuje (i po celé ČR). Počty seniorů začínají převažovat nad počty dětí a dochází k postupnému stárnutí populace. Z hlediska úrovně vzdělanosti patří oba regiony k podprůměrným oblastem, přičemž Ústecký kraj zaostává v této problematice mnohem výrazněji a lze hovořit o velice nízké vzdělanostní struktuře (toto bude více rozebráno v následujících podkapitolách). Stejně tak horší bilanci ve srovnání s LK má ÚK také v oblasti nezaměstnanosti, která se řadí k nejvyšším v zemi. Ústecký kraj se již dlouhodobě potýká s tímto problémem. Přidává tomu i skutečnost, že se zde na jedno volné pracovní místo hlásí vysoký počet lidí (v průměru 28 osob). Ústecký region je zároveň proslulý i svou nechvalnou „image“ ve smyslu nadměrného počtu Romů či nepřízpůsobivých občanů. To není ku prospěchu celého regionu a zároveň to nepřispívá ke zlepšení zdejšího prostředí, naopak ho spíše sráží a podhodnocuje. Může to být jednou z příčin, proč se Ústecký kraj vyznačuje vysokou nezaměstnaností.

5.1 Vzdělanost

V níže uvedeném grafu je znázorněno porovnání dvou protichůdných úrovní vzdělání v Libereckém a Ústeckém kraji v poměru k ČR jako celku. Z hlediska osob se základním či neukončeným vzděláním oba regiony vykazují nadprůměrné hodnoty. Z pohledu

vysokoškolsky vzdělaných osob vybrané kraje dosahují naopak nižších hodnot než je celostátní průměr, přičemž Ústecký kraj opět zaostává mnohem výrazněji⁶.

Obr. 19: Porovnání vybraných úrovní vzdělání v LK, ÚK a v ČR v roce 2012

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z ČSÚ

5.1.1 Vlastní dotazníkové šetření

Součástí diplomové práce bylo vytvoření krátkého dotazníku, jehož snahou bylo získat názor veřejnosti k problematice vysokoškolského vzdělání. Hlavním cílem dotazníkového šetření bylo zjistit názory občanů žijících v Libereckém a Ústeckém kraji na vysokoškolské vzdělávání a uplatnitelnost absolventů na trhu práce.

Dílčí cíle:

- 1) Zjistit možné důvody nižšího počtu vysokoškolsky vzdělaných osob v těchto krajích dle názorů občanů zde žijících.
- 2) Zhodnotit, zda je dle jejich názorů nedostatek vysokoškolsky vzdělaných pracovních sil na trhu práce, příp. stanovit, jak by se mohl počet vysokoškoláků v těchto krajích zvýšit.

Vzorek respondentů byl vybrán především na základě jejich dostupnosti. Zároveň bylo přihlíženo k finančním a časovým možnostem autorky výzkumu. Údaje byly získány z okruhu známých, kteří dále dotazník šířili v rámci svých možností. Průzkumu se rovněž zúčastnilo

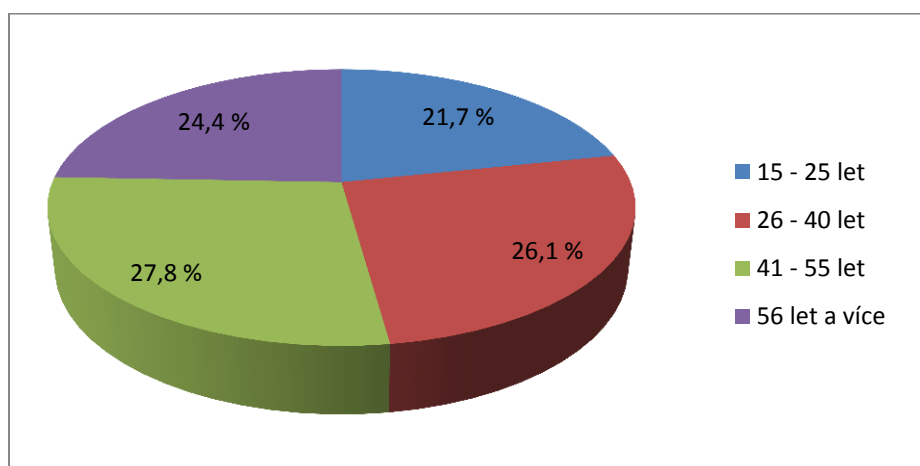
⁶ V LK a ÚK jsou hodnoty podílu vysokoškolsky vzdělaných občanů a osob se základním či neukončeným vzděláním procentuelně vyjádřeny poměrem počtu obyvatel ve věku 15 a více let dle dosaženého vzdělání a celkového počtu obyvatel starších 15 let žijících v kraji. V případě hodnot za ČR se postupovalo stejně, pouze bylo nutné nejdříve odečíst počet dětí do 14 let z celkového počtu obyvatel ČR.

několik vysokoškolských studentů. Autorka práce si je plně vědoma, že daný vzorek je nereprezentativní a zobecnění výsledků výběrového šetření na celou populaci žijící ve vybraných krajích by bylo poněkud problematické. Rozsah výběrového souboru je ve srovnání s celkovou populací krajů zanedbatelný. Veškeré výsledky výzkumu proto lze považovat spíše za přibližné.

Časový harmonogram sběru dat byl určen na období od 9. 10. 2014 do 23. 11. 2014. Doba jeho trvání byla ve stanovené lhůtě dodržena. Autorka výzkumu při pořizování dat postupovala metodou dotazování za pomoci dotazníku (příloha A). Komunikace s respondenty probíhala přímou i zprostředkovanou formou. Části oslovených byl zaslán dotazník v elektronické podobě, další měli k dispozici vytištěnou verzi dotazníku a s některými probíhala komunikace osobně.

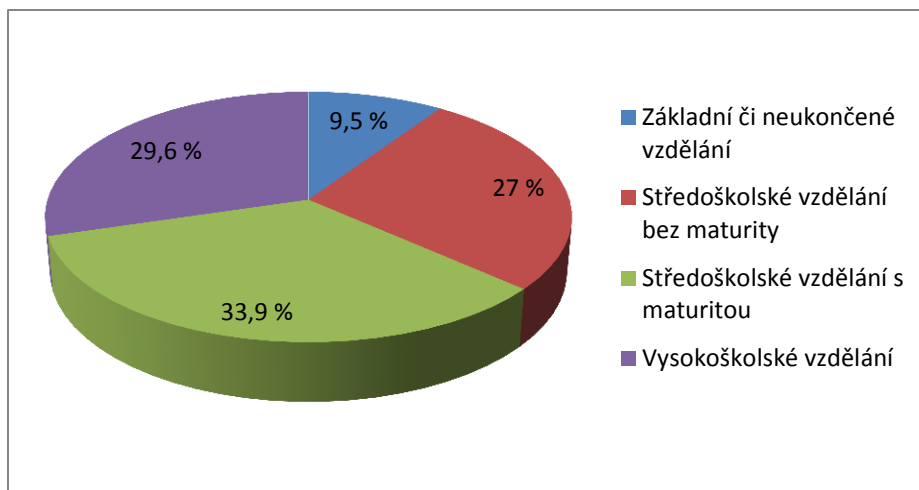
Samotné zpracování a vyhodnocení údajů se uskutečnilo ihned po uplynutí doby určené ke sběru dat, a to za pomoci tabulkového procesoru Microsoft Excel. Jednotlivé otázky jsou zvlášť rozebrány, většinou jsou doprovázeny přehledným grafem.

Výzkum probíhal v Libereckém a Ústeckém kraji. Celkem bylo osloveno 115 osob starších 15 let a téměř 55 % z nich tvořily ženy. Struktura respondentů z hlediska věku i vzdělání je graficky vyjádřena v následujících obrázcích.

Obr. 20: Struktura respondentů z hlediska věku

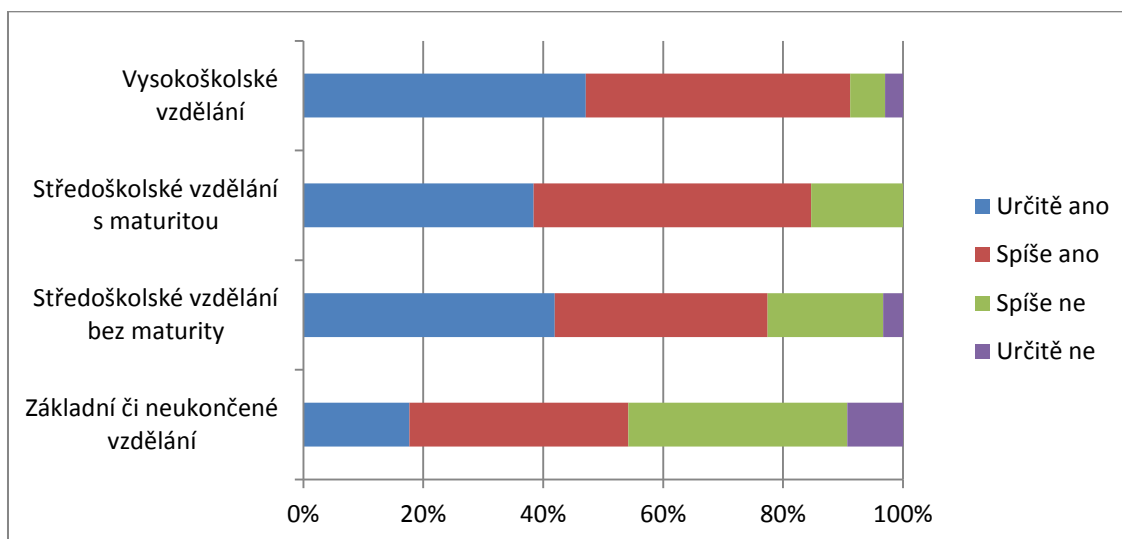
Zdroj: KUNCOVÁ, J. *Vlastní dotazníkové šetření*

Obr. 21: Struktura respondentů z hlediska vzdělání

Zdroj: KUNCOVÁ, J. *Vlastní dotazníkové šetření*

První čtyři otázky v dotazníku měly charakter informační a klasifikační. Pátá otázka již byla věcné povahy a zněla následovně: *Považujete vysokoškolské vzdělání v současné době za důležité?* Přibližně 80 % všech respondentů na tuto otázku odpovědělo kladně, z toho největší podíl tvořily osoby s vysokoškolským vzděláním. V níže uvedeném obrázku lze vidět postoj respondentů k dané otázce dle dosaženého vzdělání.

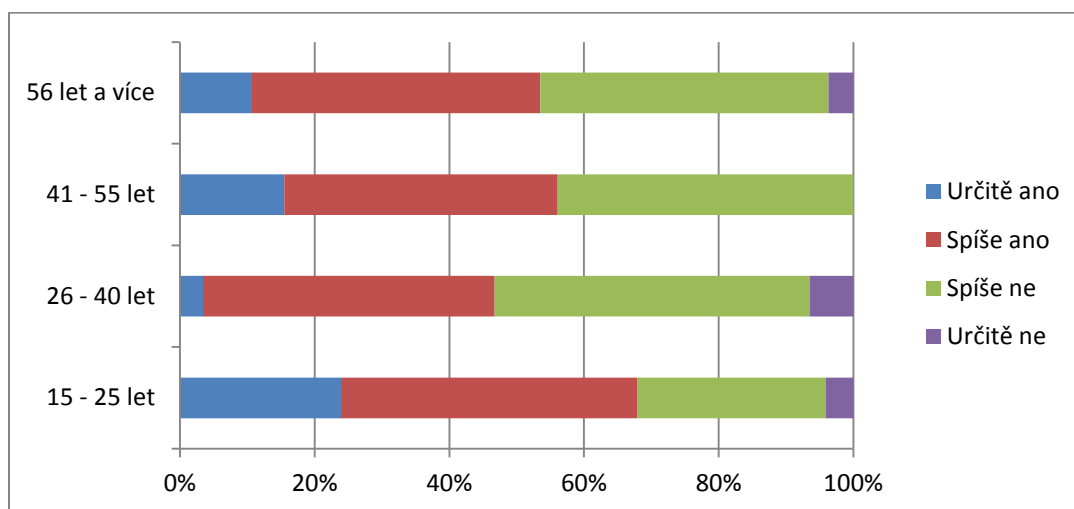

Obr. 22: Důležitost vysokoškolského vzdělání podle vzdělání respondentů

Zdroj: KUNCOVÁ, J. *Vlastní dotazníkové šetření*

Šestá otázka v dotazníku se týkala dostupnosti veřejných vysokých škol. Konkrétně zněla takto: *Je podle Vás veřejná VŠ přístupná i lidem ze sociálně slabších vrstev?* Byla hodnocena

na základě věku respondentů, přičemž v následujícím grafu je zaznamenán postoj respondentů k této otázce.

Obr. 23: Názor respondentů na dostupnost veřejných VŠ podle jejich věku

Zdroj: KUNCOVÁ, J. *Vlastní dotazníkové šetření*

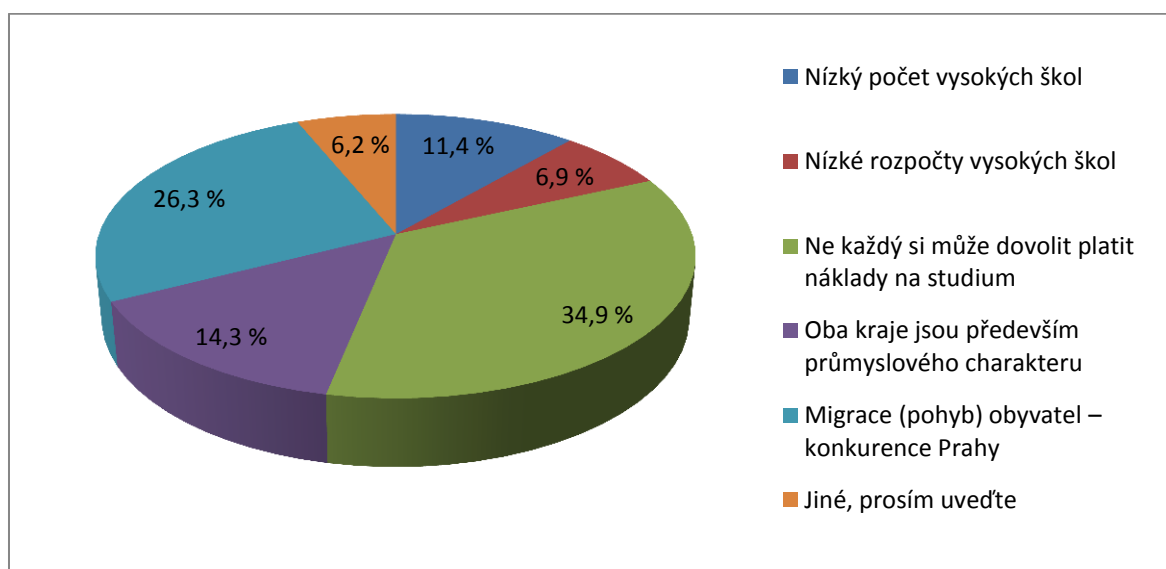
Další dvě otázky se týkaly podílu vysokoškolsky vzdělaných osob. První z nich byla zaměřena obecně na celou ČR: *V ČR v roce 2012 dosahoval celkový podíl vysokoškolsky vzdělaných osob 15,7 %. Tato hodnota se Vám zdá...* Respondent musel zvolit jednu ze tří možných variant (*Nízká, Dostačující, Nadprůměrná na poměry ČR*). Tato otázka byla zkoumána z pohledu mužů a žen. Celkově nejčastější odpovědí byla možnost *Dostačující*, kde muži i ženy dosahovali podobného podílu. Variantu *Nízká* volilo trojnásobné množství žen oproti mužům. Třetí možnou odpověď zvolilo pouhé minimum dotázaných.

Tab. 12: Názor respondentů na podíl vysokoškolsky vzdělaných osob v ČR podle pohlaví

	Ženy		Muži		Ženy i muži	
Nízká	26	22,6 %	8	7,0 %	34	29,6 %
Dostačující	36	31,3 %	40	34,8 %	76	66,1 %
Nadprůměrná na poměry ČR	1	0,8 %	4	3,5 %	5	4,3 %
Celkem	63	54,7 %	52	45,3 %	115	100 %

Zdroj: KUNCOVÁ, J. *Vlastní dotazníkové šetření*

Podobně zaměřená otázka se vztahovala již na Liberecký a Ústecký kraj. Jejím cílem bylo zjistit možnou příčinu nízkých podílů vysokoškolsky vzdělaných osob v těchto vybraných krajích. Zněla takto: *V LK ve stejném roce dosahoval podíl vysokoškolsky vzdělaných osob 12,1 %, v ÚK dokonce jen 9,7 %. Proč si myslíte, že v obou uvedených krajích jsou hodnoty nižší, než je celorepublikový průměr?* Otázka nabízela šest možných variant odpovědi, kde zároveň každý respondent mohl označit maximálně dvě. Tuto možnost využilo 52 % všech respondentů. Jednotlivé odpovědi jsou graficky znázorněny v obr. 24.

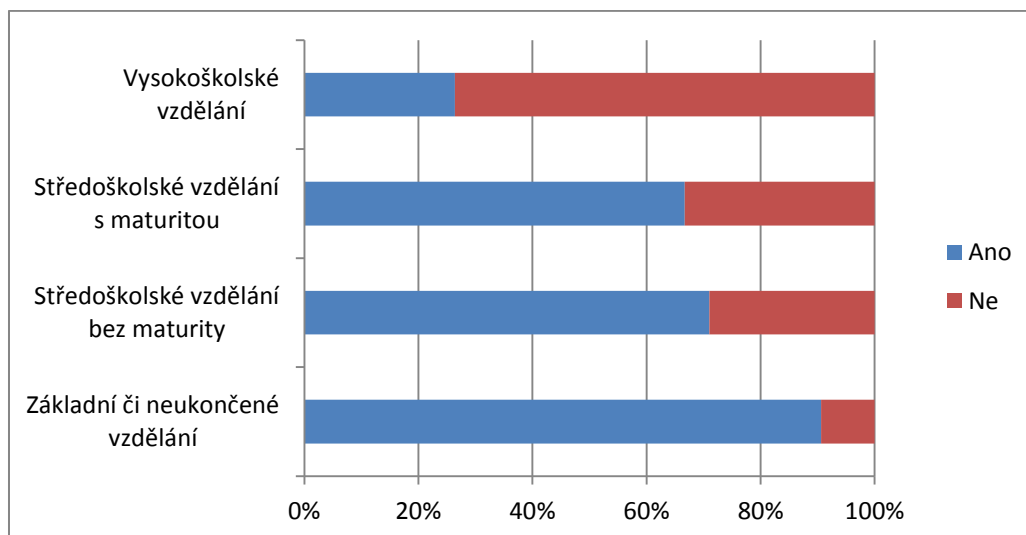
Obr. 24: Příčiny nízkých podílů vysokoškolsky vzdělaných osob v LK a ÚK dle respondentů

Zdroj: KUNCOVÁ, J. *Vlastní dotazníkové šetření*

Necelých 10 % respondentů v dotazníku zvolilo poslední z nabízených možností, volnou odpověď. Jedna z nich poukazyvala na nízkou úroveň přípravy již na nižších stupních škol. Další z oslovených považuje za příčinou nízkých podílů vysokoškolsky vzdělaných osob nízkou vzdělanostní strukturu obyvatel. Jiný respondent se zmínil ve smyslu, že zejména Ústecký kraj je problémovou oblastí, kde se vysídlují rodiny s vyšším vzděláním. Důvodem může být vysoká nezaměstnanost a strach z nepříznivých občanů. Kromě toho bylo uvedeno málo pracovních nabídek pro vysokoškoláky a nízké platové ohodnocení. Vyskytly se také odpovědi ukazující na špatnou strukturu obyvatelstva související s vysokou nezaměstnaností v krajích.

Vezme-li se v úvahu přítomnost pouze Technické univerzity v Liberci v Libereckém kraji a Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústeckém kraji, bylo v rámci deváté otázky

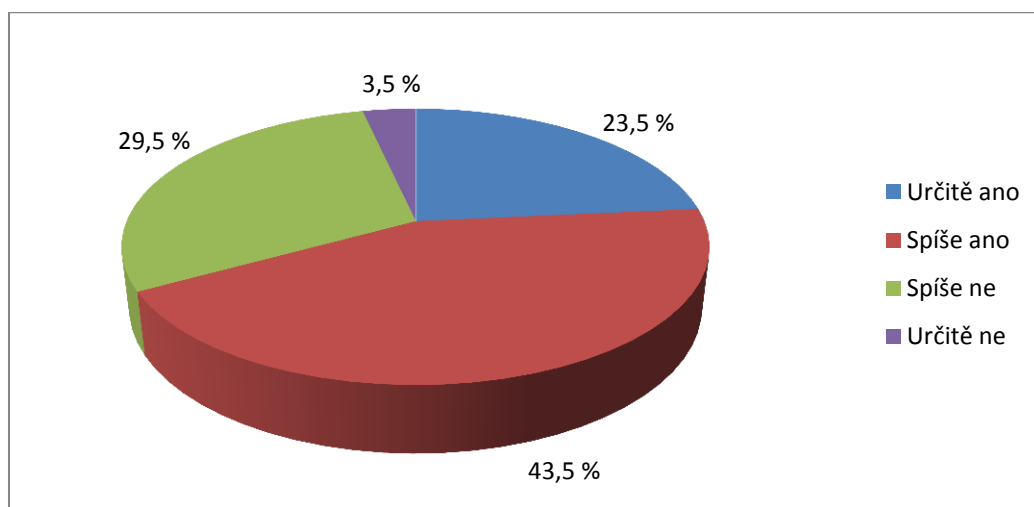
dotazníku zkoumáno, zda by v obou krajích podle veřejnosti našla uplatnění další VŠ. Výsledek ilustruje následující obrázek. Je z něj patrné, že osoby s vysokoškolským diplomem jsou v tomto směru poněkud skeptické a častěji volily odpověď *Ne*.

Obr. 25: Uplatnění další VŠ v LK a ÚK dle názoru veřejnosti

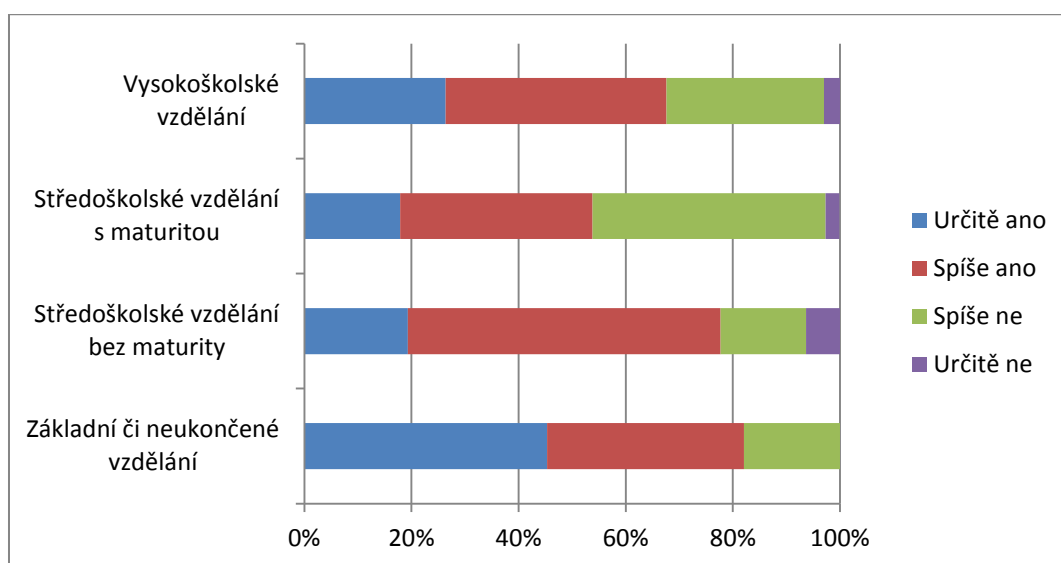
Zdroj: KUNCOVÁ, J. *Vlastní dotazníkové šetření*

Cílem desáté otázky bylo zjistit, zda by bylo vhodné specializovat jednotlivé obory, např. je zaměřit na konkrétní pracovní funkce či pozice. (Př.: místo oboru Podniková ekonomika, obor Obchodní zástupce, obor Marketingový manažer, apod.). Přehled nejčastějších odpovědí dotázaných znázorňuje níže uvedený graf (Obr. 26). Pod ním se dále nachází grafické vyjádření dané otázky z hlediska vzdělání respondentů (Obr. 27).

Obr. 26: Názor respondentů na specializaci jednotlivých oborů v rámci VŠ

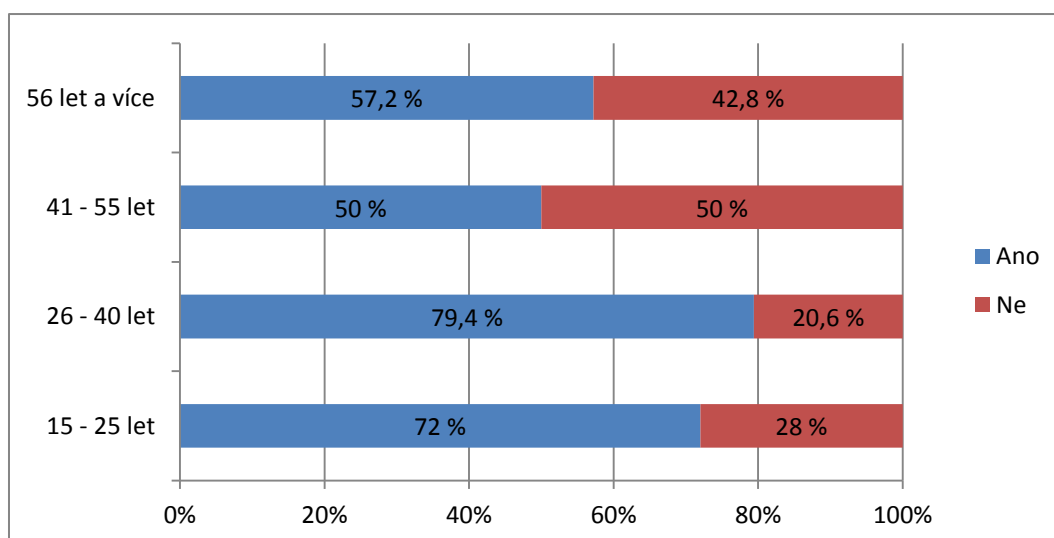
Zdroj: KUNCOVÁ, J. *Vlastní dotazníkové šetření*

Obr. 27: Názor respondentů na specializaci jednotlivých oborů dle dosaženého vzdělání

Zdroj: KUNCOVÁ, J. Vlastní dotazníkové šetření

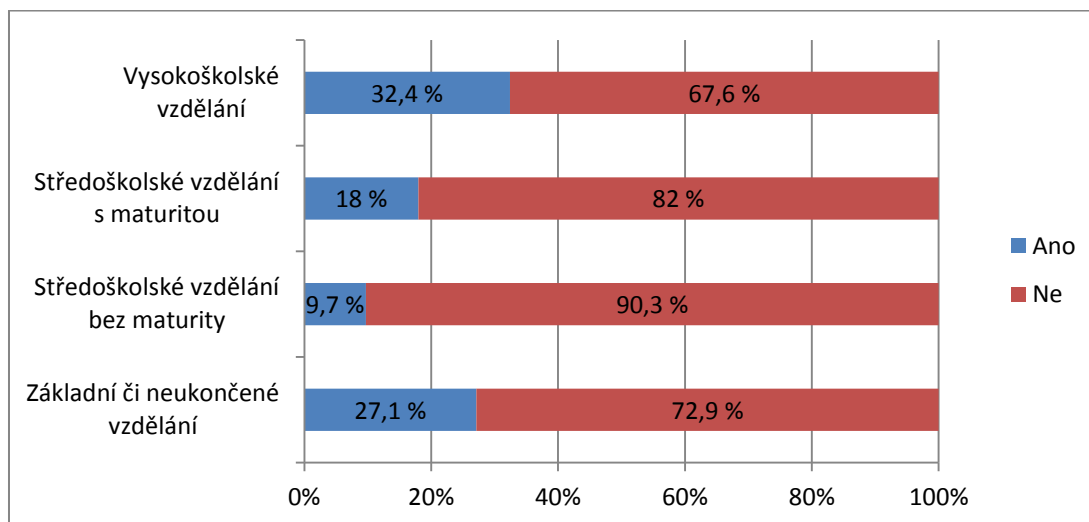
Další otázka v pořadí zjišťovala následující: *Mělo by význam otevření nových oborů, které nemají v těchto dvou krajích své zastoupení?* Respondenti měli na výběr dvě možnosti odpovědi – a) ano, studovalo by zde více studentů, možná by se tu následně zabydleli a snáz našli uplatnění na trhu práce a b) ne, nebyla by taková poptávka po těchto oborech a studentů by se hlásilo málo. První variantu zvolilo 64 % dotázaných, z nichž více než polovina byli muži. Následující obrázek pak zobrazuje strukturu odpovědí jednotlivých respondentů podle jejich věku.

Obr. 28: Otevření nových oborů, které nemají v krajích své zastoupení, dle věku respondentů

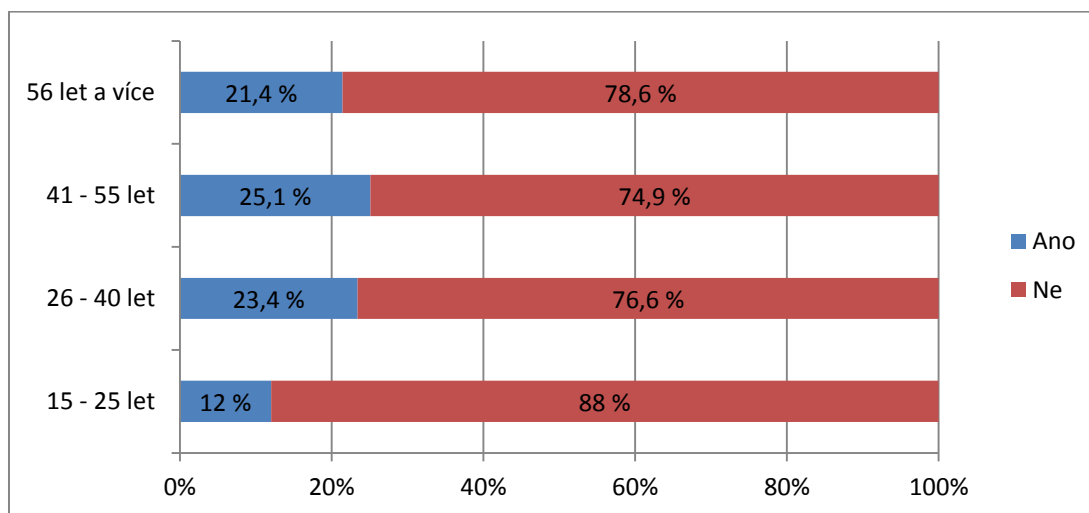
Zdroj: KUNCOVÁ, J. Vlastní dotazníkové šetření

Poslední uzavřená otázka obsahovala tvrzení, že čím je vyšší podíl vysokoškolsky vzdělaných osob, tím je nižší nezaměstnanost. Respondent měl označit, zda podle něj daný výrok platí či nikoli. Přibližně 21 % všech oslovených odpovědělo *Ano*, největší podíl z nich tvořili vysokoškolsky vzdělaní lidé. Výsledek shrnuje Obr. 29. Stejná otázka byla zkoumána i z pohledu věku dotázaných. Dokládá to Obr. 30.

Obr. 29: Platnost tvrzení dle názoru veřejnosti z hlediska vzdělání

Zdroj: KUNCOVÁ, J. *Vlastní dotazníkové šetření*

Obr. 30: Platnost tvrzení dle názoru veřejnosti z hlediska věku

Zdroj: KUNCOVÁ, J. *Vlastní dotazníkové šetření*

Dotazník uzavírala otázka otevřená, kde měl každý respondent prostor vyjádřit se k dané problematice. Této možnosti využilo pouhých 10 % dotázaných. Jejich poznatky, náměty či připomínky jsou shrnuty v dalším textu.

Respondenti se často shodli na nízké spolupráci firem a škol. VŠ jsou podle nich příliš teoretické. Mnoho lidí raději po střední škole nastoupí do zaměstnání, a zatímco vysokoškolák po pěti letech studia nemá v podstatě žádnou praxi, středoškolák ano. To může být jedním z ovlivňujících faktorů rozhodování, proč jít či nejít na VŠ. Zároveň by bylo vhodné nalézt systém, díky kterému by se na VŠ dostávali jen ti nejschopnější studenti. S tím může souviset i potřebná podpora studentů ze sociálně slabších rodin. Přesto, že tito lidé mají nárok na sociální stipendium, vyplácená částka často nepokrývá všechny náklady. Mnohdy tito lidé jsou nadanější než ti, kteří na VŠ skutečně studují.

Další z dotázaných se vyjádřil způsobem, že nevidí problém ve vzdělanosti jako takové, ale nedostatky spatřuje v lenosti dnešních studentů. Studium vyžaduje značné úsilí a píli. Podle něj nastupující generace jej bere jako zbytečnou ztrátu času a nedělá nic navíc.

Jednou ze získaných odpovědí bylo také to, že je příliš mnoho studentů, kteří studují „dlouhodobě“. I přesto, že během studia např. absolvují zahraniční stáže, dostudují tito lidé ve vyšším věku a mnohdy u nás v ČR nenajdou uplatnění na trhu práce nebo nejsou dostatečně finančně ohodnoceni. To pak může vést jejich návratu zpět do ciziny. Přípomínkou byla i přítomnost soukromých VŠ. Respondentka navrhovala zrušit, či alespoň omezit jejich počet, neboť jejich kvalita a nároky na studenty jsou nesrovnatelné se státními VŠ.

Diskuse

Ze získaných údajů z dotazníkového šetření vyplývá, že vysokoškolské vzdělání je v převážné míře považováno za důležité, byť může být někdy obtížné jej získat a posléze se uplatnit na trhu práce. Dvěma třetinám oslovených se podíl vysokoškolsky vzdělaných osob v zemi zdá dostačující. V rámci LK a ÚK se pak respondenti zamýšleli nad možnou příčinou nízkých podílů v těchto krajích ve srovnání s celorepublikovým průměrem. Vzhledem k tomu, že varianta „*Ne každý si může dovolit platit náklady na studium*“ byla nejčtenější odpovědí (bezmála 35 %), zjišťovala dále autorka práce to, ve kterém kraji žijí respondenti, kteří zvolili právě tuto možnost. Výsledkem byla skutečnost, že přibližně dvě třetiny těchto respondentů žijí v **Ústeckém kraji**. Toto zjištění v podstatě odpovídá struktuře obyvatelstva

a situaci v daném regionu. Druhé místo v rámci dané otázky obsadila odpověď „*Migrace (pohyb) obyvatel – konkurence Prahy*“. Opět tato skutečnost může být přikládána podmínkám, které obyvatelé daných krajů musí respektovat či přijmout. Řada absolventů VŠ je „nucena“ odejít za prací jinam.

Ke zvýšení podílu vysokoškolsky vzdělaných lidí ve vybraných krajích byla nadpoloviční většina respondentů pro další VŠ, které by v daných oblastech našly své uplatnění. Zároveň si většina myslí, že by bylo vhodné specifikovat jednotlivé obory a zaměřit je na konkrétní pracovní funkce či pozice. Přes 60 % dotázaných by uvítalo i otevření nových oborů, které zde nemají své zastoupení. To by mohlo přilákat více zájemců o studium v těchto krajích a díky tomu by vznikla možnost těchto vystudovaných vysokoškoláků k hledání pracovních příležitostí, potažmo bydlení, právě v místě studia.

Z provedeného výzkumu lze usuzovat, že oba regiony nemají ideální předpoklady pro zabezpečení dobře fungujícího systému, který by propojil svět práce s vzdělávací sférou. Minimálně v rámci vysokoškolského vzdělávání. Faktor kvality pracovních sil je jedním z nejdůležitějších faktorů, který má velký vliv na ekonomický i společenský rozvoj regionů. Vysokoškolsky vzdělaní lidé pak jsou klíčem k zajištění kvalitního podnikatelského prostředí. Pracovní síla v podobě absolventů VŠ by měla být připravena tak, aby byla snáze uplatnitelná na trhu práce a schopná se nadále rozvíjet a růst.

5.1.2 Vzdělávací politika v ČR

V současné době je velmi diskutovaným tématem otázka kvality a kvalifikovanosti učitelů. Je všeobecně známo, že v českém školství dlouhodobě působí poměrně hodně nekvalifikovaných pedagogů. Podle výsledku mimořádného šetření o nekvalifikovaných pedagogických pracovnících provedeného začátkem roku 2014 bylo celkem 8,2 % učitelů bez odborné kvalifikace pro přímou pedagogickou činnost (v přepočtu na plné úvazky jde o 6,4 % učitelů). Nejvíce nekvalifikovaných pedagogů se nachází na středních školách, následují učitelé na 1. stupních základních škol [70].

Od 1. 1. 2015 bude podle zákona umožněno vykonávat přímou pedagogickou činnost pouze s odbornou kvalifikací pracovníka, existují ale výjimky z tohoto požadavku. Jedna z nich se

vztahuje na skupinu učitelů, kteří k 1. 1. 2015 dosáhnou na alespoň 55 let věku a 20 let přímé pedagogické činnosti [70].

Podle autorek příspěvku vyžádaného Literárními novinami pro internetovou diskuzi je nezbytné trvat na kvalifikaci učitelů, které by mělo být podmíněno vystudováním magisterského oboru. Vysokoškolské vzdělání učitelů je zde srovnáváno s jinými profesemi. Stejně jako např. lékař bez znalosti anatomie, tak i učitel bez znalosti oboru, pedagogiky, psychologie, apod. může způsobit ve vývoji dětí fatální škody. Zvýšení profesionality učitelů tak souvisí s důrazem na zvýšení kvality školního vzdělání. V žádném oboru pochopitelně vysokoškolský diplom neručí za kvalitní vykonávání profese. Je ale základním předpokladem, který by měl být nadále rozvíjen v rámci celoživotního vzdělávání [70].

5.1.3 Výchova vlastních zaměstnanců

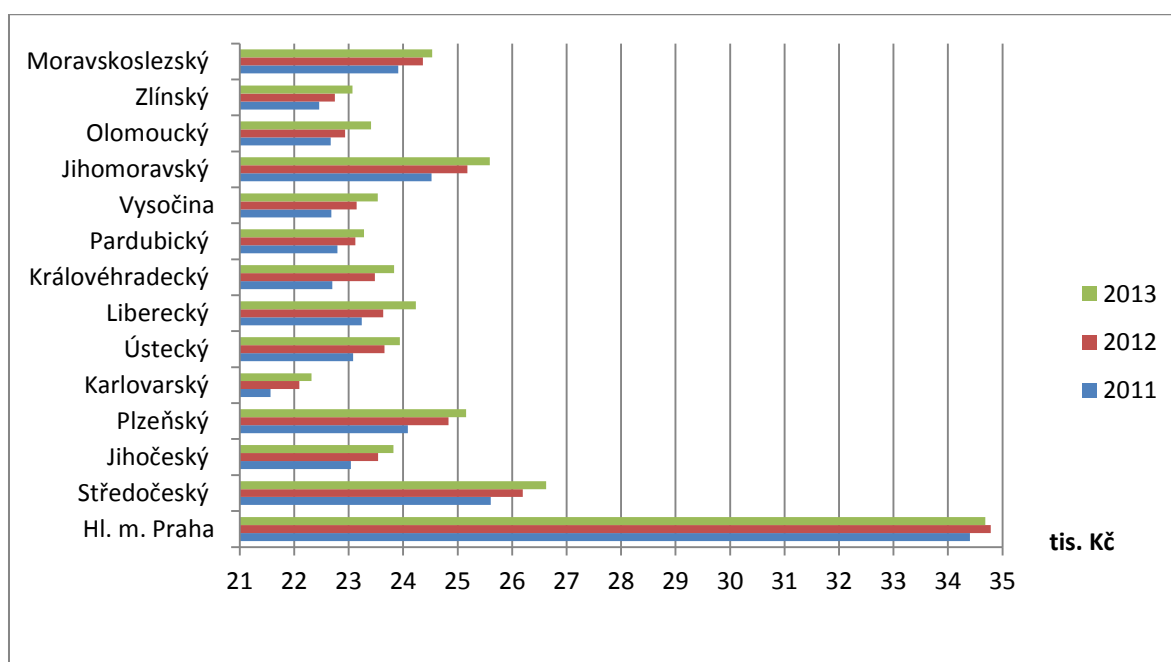
Pracovní síla je nedílnou součástí fungování každého podniku, její kvalita ale v současné době neodpovídá požadavkům většiny firem. Mnohdy chybí lidé s kvalitním technickým vzděláním. Aby mohly průmyslové podniky v Česku úspěšně fungovat, potřebují kvalifikované a vhodně motivované pracovníky. Nutné je tedy posílení zejména technických oborů. Jako příklad lze vyzdvihnout firmu Jablotron Alarms, a. s., výrobce zabezpečovací techniky se sídlem v Jablonci nad Nisou. Kromě toho, že společnost už řadu let spolupracuje se školami všech stupňů, rozhodla se věc řešit po svém. Od 1. září 2016 plánuje otevření vlastní střední školy se zaměřením na strojírenství a elektrotechniku. Cílem firmy je vychovat si vlastní špičkové odborníky v technických oborech, kterých je citelný nedostatek. Liberecký kraj je tomuto přístupu otevřen, neboť se jeho zástupci s firmou dohodli na vzniku této školy. Výhodou tohoto projektu je také zapojení současných odborníků firmy do výuky, čímž budou studentům předávány aktuální, přesné a kvalitní informace, znalosti a dovednosti [71].

Naproti tomu Ústecký kraj se k projektům podobného typu staví negativně. Jako příklad lze uvést Vyšší odbornou a střední školu Varnsdorf, největší střední školu v ČR. V roce 2010 tento subjekt vznikl sloučením tří místních středních škol. Nynější situace je taková, že se škola skládá zatím ze tří středisek: Střediska VOŠ, Střediska technických a uměleckých oborů a Střediska oborů služeb a cestovního ruchu. Největší firma Šluknovského výběžku TOS Varnsdorf, a. s. měla zájem vytvořit stejně jako Jablotron v Libereckém kraji vlastní střední školu, ve které by si vzdělávala své budoucí zaměstnance a budoucí odborníky na trhu práce

ve strojírenském odvětví. Ke svému záměru chtěla využít Střediska technických a uměleckých oborů se sídlem ve Varnsdorfu, v ulici K. Světlé. Ústecký kraj stejně jako ředitel celé střední školy ale prozatím nejsou této myšlence nakloněni [72].

5.2 Ukazatel průměrné mzdy

V následujícím obrázku je graficky vyjádřen vývoj průměrné hrubé mzdy v letech 2011 až 2013 ve všech krajích ČR. Údaje jsou získány z výsledků strukturální statistiky mezd⁷ zaměstnanců, které produkuje ČSÚ ve spolupráci s MPSV. Tato statistika zjišťuje mzdy jednotlivých zaměstnanců, nikoli celkové objemy v rámci podniků nebo institucí [73]. Z grafu je patrné, že nejvíce lidé vydělávají v Praze, naopak nejméně v kraji Karlovarském. Nicméně nutno podotknout, že hodnoty jsou spíše orientačního charakteru. K posouzení skutečné životní úrovně v jednotlivých krajích by bylo potřeba zahrnout několik dalších faktorů.

Obr. 31: Průměrná hrubá mzda dle krajů v letech 2011 až 2013

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z ČSÚ

Na předchozí graf navazuje následující tabulka, která ukazuje meziroční tempo růstu mezd v Libereckém a Ústeckém kraji a v Praze.

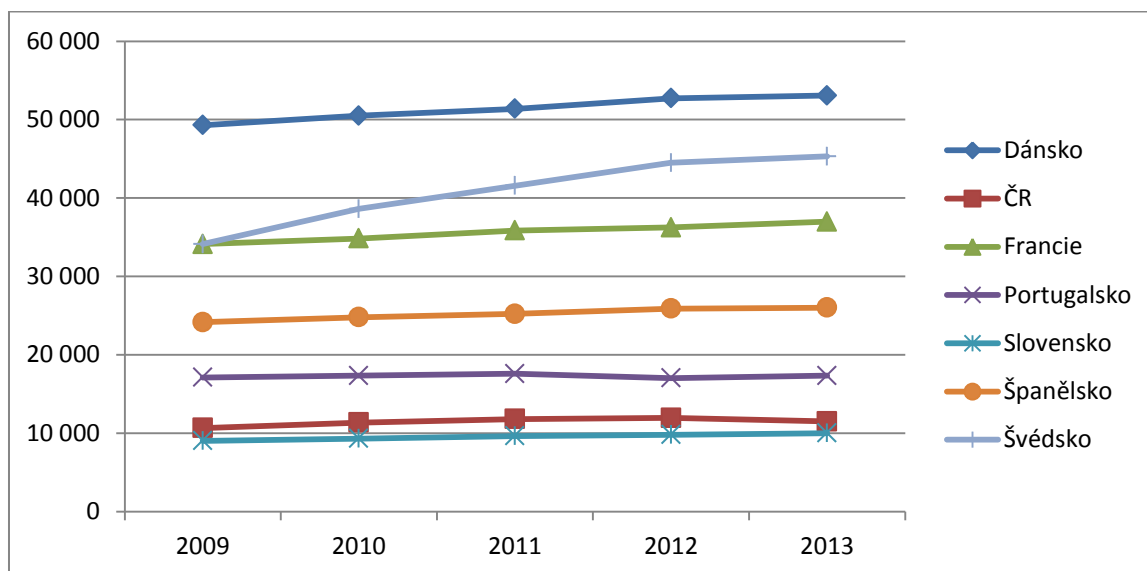
⁷ Strukturální statistika mezd v současné době vzniká sloučením výsledných databází výběrového šetření Informační systém o průměrném výděлку MPSV, které pokrývá sféru mezd a administrativního zdroje Informační systém o platu a služebním příjmu Ministerstva financí, který pokrývá sféru platovou.

Tab. 13: Meziroční tempo růstu průměrných hrubých mezd v LK, ÚK a v Praze

	Meziroční tempo růstu mezd		
	2011 - 2012	2012 - 2013	Celkem
Liberecký kraj	1,7 %	2,5 %	4,2 %
Ústecký kraj	2,5 %	1,2 %	3,7 %
Hl. m. Praha	1,1 %	- 0,3 %	0,8 %

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z ČSÚ

Z mezinárodního hlediska porovnání hrubých ročních výdělků⁸ ilustruje Obr. 32. V něm je sledováno sedm zemí EU včetně ČR. Průměr EU jako celku není v grafu vzhledem k chybějícímu datu za rok 2013 zahrnut. Podle předchozích let je ale tendence jeho vývoje rostoucí a za rok 2012 se tato hodnota pohybovala kolem 33. tis. eur. ČR tak zůstává hluboko pod evropským průměrem. Zároveň si lze všimnout, že v ČR jako v jediné z vybraných zemí byl mezi lety 2012 a 2013 zaznamenán pokles hrubých ročních výdělků. Opět nutno podotknout, že hodnoty mají charakter spíše orientační, neboť podle tohoto ukazatele nelze posuzovat životní úroveň v dané zemi.

Obr. 32: Porovnání vývoje hrubých ročních výdělků s vybranými evropskými zeměmi (v eurech)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

⁸ Jedná se o hrubé výdělků bezdětných osob zahrnující platové ohodnocení vyplácené ze strany zaměstnavatele před srážkou daně a pojistného na sociální zabezpečení. Zahrnuty jsou veškeré bonusy (propíacená dovolená, 13. a 14. plat, apod.).

5.3 Dopravní infrastruktura

Předností Ústeckého kraje je nejhustší síť železnic (kromě Prahy), existence elektrifikovaných tratí na jeho území s významnou dopravní polohou ve vazbě na EU – 1. tranzitní vlakový koridor. Zato železniční dopravu v rámci Libereckého kraje lze považovat za poněkud „handicapovanou“. Nejsou zde elektrifikované ani dvoukolejné tratě, nevyhovující je spojení krajského města s Prahou či jinými regiony. V současnosti situace neodpovídá dopravním požadavkům směřujícím k rozvoji této dopravy v kraji a její rozvoj spíše brzdí. Není to jen způsobeno nechutí či nemožností problematiku řešit, ale také geografickou polohou a členěním terénu.

Stejně tak je na tom lépe Ústecký kraj se silniční dopravou, kdy se na jeho území nachází sice jen 57 km dálnic, ale ve srovnání s Libereckým krajem je to stále více, neboť v LK se nenachází ani kilometr dálnice. Faktor polohy a členitosti kraje hraje významnou roli i v tomto případě. Spojení krajského města Liberec s Prahou je mírně lepší než u druhého krajského města. Nicméně charakteristickými rysy pro oba regiony je technicky nevyhovující či až zanedbaný stav silnic nižších tříd nebo chybějící obchvaty měst a obcí. Mnohdy díky tomu dochází k zatížení hlavních dopravních úseků.

6 Závěrečná doporučení a návrhy

V této kapitole jsou autorkou diplomové práce uvedeny návrhy, které by oběma regionům mohly pomoci ke zlepšení nejen podnikatelského prostředí. Doporučení jsou opět orientována na oblast kvality pracovních sil a infrastrukturu.

6.1 Vzdělanost

Podniky v Libereckém a Ústeckém kraji mají problémy s nedostatečně kvalifikovanou pracovní silou. Pokud nedojde k jejich včasnému řešení, mohlo by to vést k jejich krachu, snížení konkurenceschopnosti či odchodu z těchto regionů. Podle autorky práce by měl být kladen velký důraz na zvýšení kvality vzdělání. Již na nižších stupních škol by se mohly zavést pravidelné povinné výměnné pobyty v rámci EU, aby žáci měli možnost zdokonalovat se v cizím jazyce, který je v současné době nutností. Zároveň je třeba soustředit pozornost i na technicky zaměřené školy a učňovské obory. Doporučením pro Ústecký kraj je zamyslet se nad možností podílet se na spojení technicky zaměřených středních škol a velkých firem v kraji. Podobně jako Liberecký kraj, kde chystá otevření vlastní školy firma Jablotron Alarms, a.s. Tento trend by měl pokračovat ve větším měřítku v obou regionech. Mohl by se tak zrychlil proces propojení školní teorie a technické praxe ve smyslu realizací montáží ve světě.

Značným přínosem by mohly být změny ve vzdělávacím systému jako celku. Z hlediska vysokoškolského vzdělání by bylo dobré, aby se v rámci VŠ absolvovala povinná praxe v podniku (spíše dlouhodobého charakteru). Např. od třetího semestru by si firmy vytipovaly několik studentů VŠ, kteří by byli v úzké kooperaci s danou firmou až do konce studia. Délka této spolupráce by se určitým koeficientem přepočítala na splněnou praxi v oboru, která velmi limituje mladé uchazeče o zaměstnání. Studenti by tak získali větší přehled ve svém oboru, potřebné zkušenosti a praktické znalosti. V budoucnu by se pak pro trh práce stali atraktivnějšími a hlavně konkurenceschopnějšími uchazeči o zaměstnání. V dnešní době je trend právě opačný, neboť se klade velký důraz na praxi v oboru, kterou absolventi nemohou mít. Absolventi VŠ by měli mnohem větší pravděpodobnost brzkého uplatnění a nemuseli by ve vyšší míře končit na úřadu práce.

6.2 Dopravní infrastruktura

V Ústeckém kraji by bylo vhodné urychleně vyřešit situaci ohledně dálnice D8. Jedná se významnou komunikaci, která má propojit kraj s ostatními evropskými regiony. Veškeré dopravní prostředky včetně kamionů by pak nemusely projíždět skrz obce, čímž by se zrychlila přepravní rychlost. Z hlediska dalšího zlepšení silniční infrastruktury by bylo třeba každý rok rekonstruovat a vytvářet nové úseky silnic na stávajících tělesech.

V železniční dopravě by bylo dobré vystavět překladiště pro kamionovou dopravu, kde by se celé tranzitní kamiony umístily na nákladní železniční vozy. Tím by se mohla částečně snížit exhalace výfukových plynů a zvýšit stávající přepravní kapacita silničních tahů. To předpokládá zmodernizování dalších traťových úseků, tedy jiných než 1. tranzitní koridor.

Z pohledu Libereckého kraje by platila obdobná doporučení ohledně rekonstrukce a rozšíření stávajících pozemních komunikací jako u ústeckého regionu. Rovněž by se mělo urychleně započít s výstavbou dálnic, které by propojily region s ostatními evropskými státy.

U železniční dopravy by bylo jednoznačně vhodné začít s výstavbou elektrifikovaných vícekolejných úseků. Stejně tak s výstavbou překladišť pro kamionovou dopravu, čímž by se opět zvýšila přepravní kapacita stávajících silničních těles, zvýšila by se ekologie celé dopravy a v neposlední řadě by mohlo dojít ke zrychlení dopravy zejména v zimních měsících.

Závěr

Diplomová práce se zabývala analýzou podnikatelského prostředí v Libereckém a Ústeckém kraji. Každý kraj byl zkoumán z pohledu socioekonomické struktury obyvatelstva, kde bylo řešeno zejména složení populace žijící v daném kraji a její vzdělanost jako jeden z klíčových faktorů. Dále byla zjišťována situace na trhu práce v rámci jednotlivých regionů z hlediska zaměstnanosti, nezaměstnanosti a průměrných mezd. Dalším kritériem byly infrastrukturní faktory, v rámci kterých byla hodnocena pouze dopravní infrastruktura.

V teoretické části bylo charakterizováno podnikatelské prostředí a základní pojmy s ním související. Také byly podrobně popsány jednotlivé faktory na něj působící. Stručně byla vysvětlena i problematika regionálního uspořádání včetně územní a sídelní struktury ČR. Zde bylo poukázáno na skutečnost, že naše země je typická svou rozdrobeností z pohledu obcí. Jejich nadměrný počet v tak malé zemi, jako je ČR, hovoří za vše. Velké množství malých obcí (4 829 s počtem obyvatel pod 1 000, tj. 78 % z celkového počtu všech obcí) na území republiky vyžaduje složitější a nákladnější systém územní správy. Tyto obce mají horší podmínky a možnosti pro vykonávání svých činností. Kromě toho mnohdy nedisponují potřebnými finančními zdroji na zajištění základních funkcí a záměrů. Zároveň rozdělení peněžních prostředků mezi velký počet obcí vede k nemožnosti investovat tyto peníze do větších projektů.

Hlavním cílem této práce bylo porovnání podnikatelského prostředí právě mezi Libereckým a Ústeckým krajem na základě výše uvedených kritérií. Velký důraz kladla autorka práce především na faktor kvality pracovních sil, který patří do skupiny významných faktorů ovlivňujících podnikatelské prostředí. V této souvislosti byla důležitým aspektem při hodnocení vzdělanostní struktura obyvatel obou krajů.

Za tímto účelem bylo v praktické části diplomové práce kromě analýzy obou regionů provedeno vlastní dotazníkové šetření. To se týkalo právě vzdělanosti, přesněji řečeno bylo zaměřeno na vysokoškolské vzdělání uvnitř těchto krajů. Jeho hlavním cílem bylo zjištění názoru občanů žijících v Libereckém a Ústeckém kraji na vysokoškolské vzdělávání a uplatnitelnost absolventů na trhu práce. Stanoveny byly také dílčí cíle, které jsou uvedeny v kapitole 5.1.1.

Z výsledků výzkumu vyplývá, že většina oslovených respondentů přikládá vysokoškolskému vzdělání velký význam. V současné době je podle nich téměř nutností, ačkoli může být mnohdy obtížné jej získat a posléze se uplatnit na trhu práce. Za nejčastější možné příčiny nižšího počtu vysokoškolsky vzdělaných osob v analyzovaných krajích považují vyšší náklady spojené se studiem na VŠ a stěhování obyvatel za práci, kde největším konkurentem je Praha. Určitým řešením nedostatku vysokoškolsky vzdělaných pracovních sil na trhu práce by podle veřejnosti mohlo být otevření další VŠ a zároveň oborů, které nemají v regionech své zastoupení. To by mohlo přilákat více zájemců o studium s možným budoucím působením v této lokalitě.

Podnikatelské prostředí je ovlivňováno mnoha různými faktory, které působí na jeho kvalitu. Vzhledem k tomu, že v diplomové práci byl zkoumán pouze zlomek toho, co může mít na dané prostředí vliv, bylo by vyvozování jakýchkoliv závěrů poněkud spekulativní. Z hlediska hodnocených faktorů lze ale usuzovat, že ve většině kritérií je na tom nepatrně lépe Liberecký kraj. Ačkoli vzdělanostní struktura jeho obyvatel není přímo ideální, má kraj tendence stavět se k těmto nedostatkům pozitivně. Zástupci kraje mají kladný přístup k podpoře firem při otvírání vlastních technicky zaměřených škol, díky kterým si podniky mohou vychovat vlastní odborníky. Kvalitní pracovní síla je předpokladem pro úspěšné fungování firem. To pak má vliv na ekonomický a společenský rozvoj regionu i jeho konkurenceschopnost.

Infrastrukturní faktory jsou pro podnikatelskou činnost dalším důležitým prvkem. Kromě toho, že dopravní infrastruktura je předpokladem pro směnu výrobků a služeb, ovlivňuje i mobilitu obyvatelstva a obecně propojuje ostatní regiony. Výhodou pro Liberecký i Ústecký kraj je jejich geografická poloha s vazbou na sousední země, příp. EU. Z pohledu silniční i železniční dopravy si vede lépe Ústecký kraj.

Seznam použité literatury

- [1] SYNEK, M., E. KISLINGEROVÁ, aj. *Podniková ekonomika*. 5. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-336-3.
- [2] Zrušení obchodního zákoníku. *Nový občanský zákoník* [online]. 2013–2014 [vid. 2014-10-22]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/obchodni-korporace/obecne/>
- [3] ČESKO. *Obchodní korporace: Zákon o obchodních korporacích + rejstřík: redakční uzávěrka 3. 2. 2014*. Ostrava: Sagit, 2014. ISBN 978-80-7488-039-1.
- [4] ČESKO. *Nový občanský zákoník 2014. Rejstřík: redakční uzávěrka 26. 3. 2012*. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-920-8.
- [5] Právní formy podnikání pro fyzické a právnické osoby. *IPodnikatel.cz* [online]. 2014 [vid. 2014-07-17]. Dostupné z: <http://www.ipodnikatel.cz/Zahajeni-podnikani/pravni-formy-podnikani-pro-fyzicke-a-pravnicke-osoby.html>
- [6] Nový občanský zákoník zavádí korporace, fundace i rodinný závod. *Podnikatel.cz* [online]. 2013 [vid. 2014-07-17]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/novy-obcansky-zakonik-zavadi-korporace-fundace-i-rodinny-zavod/>
- [7] Podnikání. *Nový občanský zákoník* [online]. 2013–2014 [vid. 2014-10-22]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/obecna-cast/podnikani/>
- [8] JÁČOVÁ, H. *Podnik jako součást ekonomického systému a vybrané aspekty jeho řízení*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2010. ISBN 978-80-7372-684-3.
- [9] LUKÁŠOVÁ, J. Co jsou cíle podnikání a jak na ně? *Podnikatel.cz* [online]. 2009 [vid. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/co-jsou-cile-podnikani-a-jak-na-ne/>
- [10] FERNANDO, A. C. *Business Environment*. New Delhi: Pearson Education India, 2011. ISBN 978-81-317-3158-1.

- [11] LUKEŠ, M. a M. JAKL. *Podnikání v České republice*. Praha: Oeconomica, 2012. ISBN 978-80-245-1884-8.
- [12] KEW, J., J. STREDWICK. *Business Environment. (Managing in a Strategic Context)*. 1. vyd. London: Chartered Institute of Personnel and Development, 2005. ISBN 1-84398-079-7.
- [13] KRAJČÍK, V., aj. *Výchova k podnikání: Metodika VII.* [online]. Ostrava: Vysoká škola podnikání, a. s., 2010 [vid. 2014-07-17]. Dostupné z: <http://www.vtpup.cz/cs/download/ef-trans/metodika-vii---finalni-verze.pdf>
- [14] VEBER, J., J. SRPOVÁ, aj. *Podnikání malé a střední firmy*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-1069-2.
- [15] GUINN, A., O. KRATOCHVÍL, I. MATUŠÍKOVÁ. *Management I.: Úvod do podnikání a popis podnikatelského prostředí malých a středních podniků v ČR*. Kunovice: Evropský polytechnický institut, s. r. o., 2007. ISBN 978-80-7314-127-1.
- [16] Jak chápeme podnikatelské prostředí? *Regionální inovační fórum* [online]. 2008 [vid. 2014-07-17]. Dostupné z: <http://www.bermangroup.cz/rif/jak-chapeme-podnikatelske-prostredi>
- [17] JEŽEK, F. *Význam podnikatelského prostředí a jeho stručná charakteristika v podmínkách ČR* [online]. Mnichov, 2009. MPRA Paper 12467. Univerzita Mnichov. Dostupné z: http://mpa.ub.uni-muenchen.de/12467/1/MPRA_paper_12467.pdf
- [18] VITURKA, M., aj. *Kvalita podnikatelského prostředí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje České republiky*. 1. vyd. Praha: GRADA Publishing, 2010. ISBN 80-247-3638-1.
- [19] ČSÚ. *O registru - RES* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2014 [vid. 2014-10-17]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/o_registru_res

[20] OKEČ, NACE, CZ-NACE: Vyznejte se v klasifikaci ekonomických činností. *OnBusiness* [online]. 2013 [vid. 2014-10-17]. Dostupné z: <http://www.onbusiness.cz/okec-nace-cznace-tabulka-klasifikace-ekonomickych-cinnosti-169>

[21] VLK, A. *Na čem závisí kvalita podnikatelského prostředí?* [online]. Plzeň: Alevia, s. r. o., 2004. Dostupné v PDF z: <http://www.alevia.cz/news/na-cem-zavisi-kvalita-podnikatelskeho-prostredi-/>

[22] Vzdělávání a trh práce. *Národní ústav odborného vzdělávání* [online]. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2008 [vid. 2014-10-20]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/vzdelavani-a-trh-prace>

[23] WOKOUN, R., J. MALINOVSKÝ, aj. *Regionální rozvoj: Východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. 1. vyd. Praha: Linde Praha, a. s., 2008. ISBN 978-80-7201-699-0.

[24] Vývoj průměrné a minimální mzdy. *Finance.cz* [online]. 2014 [vid. 2014-11-13]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/makrodata-eu/trh-prace/statistiky/mzda/>

[25] Cena pracovní síly v Česku nedosahuje ani poloviny evropského průměru. *ČT 24* [online]. 2013 [vid. 2014-10-20]. Dostupné z: <http://www.cesktelevize.cz/ct24/ekonomika/222574-cena-pracovni-sily-v-cesku-nedosahuje-ani-poloviny-evropskeho-prumeru/>

[26] JÁČ, I., aj. *Jedinečnost obce v regionu*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2010. ISBN 978-80-7431-038-6.

[27] ŽIŽKA, M., aj. *Hospodářský rozvoj regionů: Vymezení funkčních regionů, významné socioekonomické faktory, regionální odolnost a inovační intenzita*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2013. ISBN 978-80-7431-131-4.

[28] rd/VS 41. Problematika veřejné správy. *Hlas severu*. 1999, roč. 3, č. 20. Dostupné z: <http://hlas.sluknovsko.cz/clanek.php3?kod1=621&cislo=20>

[29] WOKOUN, R., aj. *Regionální rozvoj a jeho management v České republice*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2007. ISBN 978-80-245-1301-0.

[30] Ministerstvo vnitra České republiky. *Analýza aktuálního stavu veřejné správy* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2011. Dostupné v PDF z: <http://www.mvcr.cz/clanek/analyza-aktualniho-stavu-verejne-spravy.aspx>

[31] Klasifikace jednotek NUTS. *Národní ústav odborného vzdělávání* [online]. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2008 [vid. 2014-10-17]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/klasifikace-jednotek-nuts>

[32] Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky. *Zásady urbánní politiky* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, 2010. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/63d00d20-3a85-48f5-b112-1d3b003398dd/ZUP_tisk.pdf

[33] GALVASOVÁ, I., aj. *Identifikace kompetencí zatěžujících výkon veřejné správy se zvláštním přihlédnutím k malým obcím – závěrečná zpráva* [online]. Brno: GaREP, spol. s r.o., 2007. Dostupné v PDF z: <http://www.mvcr.cz/clanek/identifikace-kompetenci-zatezujicich-vykon-verejne-spravy-se-zvlastnim-prihlednutim-k-malym-obcim-1-etapa.aspx>

[34] Sídelní struktura a obyvatelstvo ČR. *Vybrané kapitoly ze SOCIOEKONOMICKÉ GEOGRAFIE ČESKÉ REPUBLIKY* [online]. 2013 [vid. 2014-10-17]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pdf/js13/geograf/web/pages/02-sidelni-struktura.html>

[35] Integrace malých obcí-důvodová zpráva (1): Důvodová zpráva. *Spolek pro obnovu venkova JčK* [online]. 2005 [vid. 2014-10-17]. Dostupné z: <http://www.spov-jck.cz/integrace-malych-obci-duvodova-zprava-1/d-10685/p1=6709>

[36] Francie v číslech. *Francie v České republice: Velvyslanectví Francie v Praze* [online]. 2013 [vid. 2014-10-17]. Dostupné z: <http://www.france.cz/Francie-v-cislech>

[37] BUSINESSINFO.CZ. *Souhrnná teritoriální informace Francie* [online]. Paříž: Zastupitelský úřad ČR, 2014 [vid. 2014-10-17]. Dostupné v PDF z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/francie.html>

[38] ŠVEC, K. Případy meziobecní spolupráce v evropských zemích: Estonsko, Finsko, Francie a Nizozemí. *Acta Politologica* [online]. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2009, roč. 1, č. 3 [vid. 2014-10-17]. ISSN 1803-8220. Dostupné z: <http://acpo.vedeckecasopisy.cz/publicFiles/00053.pdf>

[39] BUSINESSINFO.CZ. *Souhrnná teritoriální informace Polsko* [online]. Varšava: Zastupitelský úřad ČR, 2014 [vid. 2014-10-23]. Dostupné v PDF z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/polsko.html>

[40] Územní změny obcí. *Deník veřejné správy* [online]. 2004 [vid. 2014-10-20]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6152156&ht=velikost+obc%ED+v+polsku>

[41] ČSÚ. *Statistická ročenka Libereckého kraje 2013* [online]. Liberec: Český statistický úřad, 2013 [vid. 2014-01-24]. ISBN 978-80-250-2430-0. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/3E0036B95F/\\$File/51101113.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/3E0036B95F/$File/51101113.pdf)

[42] Krajský úřad Libereckého kraje: Odbor regionálního rozvoje a evropských projektů, oddělení rozvojových koncepcí. *Strategie rozvoje Libereckého kraje 2006 – 2020* [online]. Liberec: Krajský úřad Libereckého kraje, 2012 [vid. 2014-11-07]. Dostupné v PDF z: <http://regionalni-rozvoj.kraj-lbc.cz/page1874/krajske-koncepcni-dokumenty>

[43] DENSO MANUFACTURING CZECH s.r.o. (DMCZ). *DENSO* [online]. 2010 [vid. 2014-10-20]. Dostupné z: <http://www.denso.cz/>

[44] Dotace na zaměstnance v Libereckém kraji. *Dotační.info* [online]. 2013 [vid. 2014-10-25]. Dostupné z: <http://www.dotacni.info/dotace-na-zamestnance-v-libereckem-kraji/>

[45] Podpora odborného vzdělávání zaměstnanců. *Dotační.info* [online]. 2014 [vid. 2014-10-25]. Dostupné z: <http://www.dotacni.info/podpora-odborneho-vzdelavani-zamestnancu/>

[46] Čerpání dotací z Operačního programu Podnikání a inovace. *Informační portál Libereckého kraje pro inovace* [online]. 2009 [vid. 2014-10-25]. Dostupné z: <http://www.portal-inovace.cz/cz/technologicky-profil-lk/dotace/op-podnikani-a-inovace/>

[47] ČSÚ. *Věkové složení obyvatel Libereckého kraje v roce 2012* [online]. Liberec: Český statistický úřad, 2013 [vid. 2014-11-07]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/130502_vekovka

[48] Romové se prohlašují za Čechy. Podle statistik jich je v kraji jen 295. *IDNES.cz* [online]. 2013 [vid. 2014-11-07]. Dostupné z: http://liberec.idnes.cz/vysledky-scitani-lidu-06i-/liberec-zpravy.aspx?c=A130108_082331_liberec-zpravy_ddt

[49] ČSÚ: Odbor statistiky trhu práce a rovných příležitostí. *Trh práce v Libereckém kraji 2013* [online]. Liberec: ČSÚ, 2014. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/F4004879D1/\\$File/25012014.pdf](http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/F4004879D1/$File/25012014.pdf)

[50] ČSÚ: Oddělení informačních služeb. *Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Libereckého kraje v roce 2013* [online]. Liberec: ČSÚ, 2014. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/4100220F61/\\$File/33013614.pdf](http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/4100220F61/$File/33013614.pdf)

[51] Krajský úřad Libereckého kraje: Odbor dopravy. *Analýza stavu dopravy na území Libereckého kraje* [online]. Liberec: Krajský úřad Libereckého kraje, 2014 [vid. 2014-11-07]. Dostupné v PDF z: <http://doprava.kraj-lbc.cz/Dokumenty-odboru-dopravy/analyza-stavu-dopravy-na-uzemi-libereckeho-kraje-aktualizace-2014>

[52] Krajský úřad Libereckého kraje: Odbor regionálního rozvoje a evropských projektů, oddělení rozvojových koncepcí. *Problémová analýza potřeb Libereckého kraje ve vazbě na programovací období EU 2014 – 2020* [online]. Liberec: Krajský úřad Libereckého kraje, 2012 [vid. 2014-11-07]. Dostupné v PDF z: <http://regionalni-rozvoj.kraj-lbc.cz/page1874/krajske-koncepcni-dokumenty>

[53] ČSÚ. *Statistická ročenka Ústeckého kraje 2013* [online]. Ústí nad Labem: Český statistický úřad, 2013 [vid. 2014-01-24]. ISBN 978-80-250-2429-4. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/3E0036C216/\\$File/42101113.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/3E0036C216/$File/42101113.pdf)

[54] Krajský úřad Ústeckého kraje. *Výroční zpráva Ústeckého kraje 2013* [online]. Ústí nad Labem: Krajský úřad Ústeckého kraje, 2014 [vid. 2014-11-07]. Dostupné v PDF z: http://www.kr-ustecky.cz/vismo/zobraz_dok.asp?id_org=450018&id_ktg=98826&n=vyrocní%2Dzpravy&p1=204820

[55] BermanGroup. *Regionální inovační strategie Ústeckého kraje* [online]. Ústí nad Labem: Krajský úřad Ústeckého kraje, 2014 [vid. 2014-11-07]. Dostupné v PDF z: http://www.kr-ustecky.cz/vismo/zobraz_dok.asp?id_org=450018&id_ktg=99669&n=regionální%2Dinovaci%2Dstrategie%2Dusteckeho%2Dkraje&query=region%C3%A1ln%C3%AD+inova%C4%8Dn%C3%AD+strategie

[56] RIS. *Ústecký kraj: Průmyslové zóny* [online]. Centrum pro regionální rozvoj ČR: Praha, 2012 – 2014 [vid. 2014-01-24]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/ustecky-kraj/regionalni-informace/prumyslove-zony/>

[57] Severočeské doly a.s. *Výroční zpráva 2013* [online]. Ústí nad Labem: Severočeské doly a.s., 2013 [vid. 2014-07-17]. Dostupné z: http://www.sdas.cz/vyrocnizpravy/SD_VZ_2013.pdf

[58] Dotace na zaměstnance v Ústeckém kraji. *Dotační.info* [online]. 2013 [vid. 2014-10-25]. Dostupné z: <http://www.dotacni.info/dotace-na-zamestnance-v-usteckem-kraji/>

[59] Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky. *Operační program Podnikání a inovace* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, 2012. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013/Tematicke-operacni-programy/OP-Podnikani-a-inovace>

[60] Dotační možnosti pro Ústecký kraj. *Dotační.info* [online]. 2014 [vid. 2014-10-25]. Dostupné z: <http://www.dotacni.info/dotacni-moznosti-pro-ustecky-kraj/>

[61] ČSÚ. *Demografická ročenka krajů 2004 – 2013: Ústecký kraj* [online]. Praha: ČSÚ, 2014. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/p/130068-14>

[62] Krajský úřad Ústeckého kraje: Odbor regionálního rozvoje. *Problémová analýza Ústeckého kraje 2011* [online]. Ústí nad Labem: Krajský úřad Ústeckého kraje, 2011 [vid. 2014-11-07]. Dostupné v PDF z: http://www.kr-ustecky.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=450018&id=1666196&n=problemova%2Danaliza%2Dusteckeho%2Dkraje%2D2011&query=probl%C3%A9mov%C3%A1+anal%C3%BDza&p1=204820

[63] Nejvíc dětí, Romů a ateistů žije v Ústeckém kraji, ukázalo sčítání. *IDNES.cz* [online]. 2012 [vid. 2014-11-07]. Dostupné z: http://usti.idnes.cz/nejvic-deti-romu-a-ateistu-zije-v-usteckem-kraji-ukazalo-scitani-p8t-/usti-zpravy.aspx?c=A120126_1722716_usti-zpravy_alh

[64] ČSÚ: Odbor statistiky trhu práce a rovných příležitostí. *Trh práce v Ústeckém kraji 2013* [online]. Ústí nad Labem: ČSÚ, 2014. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/F400485E68/\\$File/25011914.pdf](http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/F400485E68/$File/25011914.pdf)

[65] ČSÚ: Oddělení informačních služeb a správy registrů. *Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Ústeckého kraje v roce 2013* [online]. Ústí nad Labem: ČSÚ, 2014. Dostupné z: [http://www.czso.cz/xu/redakce.nsf/i/zakladni_tendence_demografickeho_socialniho_a_ekonomickeho_vyvoje_usteckeho_kraje_v_roce_2013/\\$File/33000614a.pdf](http://www.czso.cz/xu/redakce.nsf/i/zakladni_tendence_demografickeho_socialniho_a_ekonomickeho_vyvoje_usteckeho_kraje_v_roce_2013/$File/33000614a.pdf)

[66] SEDUCTUS, s. r. o. *Manuál cestovního ruchu v Ústeckém kraji* [online]. Most: SEDUCTUS, s. r. o., 2011 [vid. 2014-10-25]. Dostupné z: http://trianoncechy.cz/vzdelavani/media/Manual_CR.pdf

[67] Charakteristika Ústeckého kraje: Doprava. *BusinessInfo.cz* [online]. 2011 [vid. 2014-11-07]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/charakteristika-usteckeho-kraje-2245.html#doprava>

[68] Dostavba D8 stála zatím 6,7 miliardy korun. Potrvá ještě dva roky. *IDnes.cz: Ekonomika: Doprava* [online]. 2012 [vid. 2014-12-07]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/cena-a-termin-dostavby-dalnice-d8-dam-/eko-doprava.aspx?c=A121121_142343_eko-doprava_neh

[69] Ředitelství silnic a dálnic ČR. *Dálnice D8: Lovosice – Řehlovice* [online]. Praha: Ředitelství silnic a dálnic ČR, 2014 [vid. 2014-12-07]. Dostupné z: [http://www.rsd.cz/rsd/rsdcat.nsf/0/A0ADC39071D83E02C125745F00385A5D/\\$file/d8-lovo-rehlo.pdf](http://www.rsd.cz/rsd/rsdcat.nsf/0/A0ADC39071D83E02C125745F00385A5D/$file/d8-lovo-rehlo.pdf)

[70] SPILKOVÁ, V. a R. WILDOVÁ. *Potřebujeme kvalitní nebo kvalifikované učitele?* Brno: Pedagogická Orientace Journal, 2014, roč. 24, č. 3, s. 423-432. ISSN 12114669. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/1566650339?accountid=17116>

[71] Slávik, M. *Jablotron otevře vlastní střední školu. Chce vychovat kvalitní techniky* [online]. Praha: Hospodářské noviny, 2014. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-62950380-jablotron-otevre-vlastni-stredni-skolu-chce-vychovat-kvalitni-techniky>

[72] KNITL, J. VOŠ, K. Světlé, Varnsdorf, 8. 12. 2014. Osobní rozhovor.

[73] ČSÚ: Odbor statistiky trhu práce a rovných příležitostí. *Struktura mezd zaměstnanců* [online]. Praha: ČSÚ, 2014. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/E50025076B/\\$File/11002614u.pdf](http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/E50025076B/$File/11002614u.pdf)

Seznam příloh

Příloha A Dotazník

Příloha A - Dotazník

Vážení respondenti,

jsem studentkou Technické univerzity v Liberci. Ráda bych Vás požádala o vyplnění tohoto dotazníku, který doplňuje mou diplomovou práci s názvem Analýza podnikatelského prostředí ve vybraném kraji ČR. Děkuji za Váš čas a ochotu.

Zkratky použité v dotazníku:

VŠ ... Vysoká škola;

TUL ... Technická univerzita Liberec;

UJEP ... Univerzita Jana Evangelisty Purkyně;

LK ... Liberecký kraj;

ÚK ... Ústecký kraj

1. Jste:

- a) žena
- b) muž

2. Do které věkové kategorie se řadíte?

- a) 15 – 25 let
- b) 26 – 40 let
- c) 41 – 55 let
- d) 56 let a více

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) základní či neukončené vzdělání
- b) středoškolské vzdělání bez maturity, výuční list
- c) středoškolské vzdělání s maturitou
- d) vysokoškolské vzdělání

4. Ve kterém kraji ČR žijete?

.....

5. Považujete vysokoškolské vzdělání v současné době za důležité?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne

d) určitě ne

6. Je podle Vás veřejná VŠ přístupná i lidem ze sociálně slabších vrstev?

a) určitě ano

b) spíše ano

c) spíše ne

d) určitě ne

7. V ČR v roce 2012 dosahoval celkový podíl vysokoškolsky vzdělaných osob 15,7 %.

Tato hodnota se Vám zdá:

a) nízká

b) dostačující

c) nadprůměrná na poměry ČR

8. V LK ve stejném roce dosahoval podíl vysokoškolsky vzdělaných osob 12,1 %, v ÚK dokonce jen 9,7 %. Proč si myslíte, že v obou uvedených krajích jsou hodnoty nižší, než je celorepublikový průměr? *(Možno označit max. 2 odpovědi)*

a) nízký počet vysokých škol

b) nízké rozpočty vysokých škol

c) ne každý si může dovolit platit náklady na studium (sociálně slabší vrstvy)

d) oba kraje jsou především průmyslového charakteru (není tu potřeba tolik vysokoškoláků)

e) migrace (pohyb) obyvatel – konkurence Prahy

f) jiné, prosím uveďte

9. Myslíte si, že by ve výše uvedených krajích našla uplatnění další VŠ? *(Pozn.: V LK je jen jedna VŠ - TUL, v ÚK se nachází UJEP + jedna menší soukromá VŠ)*

a) ano

b) ne

10. Bylo by vhodné specializovat jednotlivé obory, např. je zaměřit na konkrétní pracovní funkce či pozice? *(Př.: místo oboru Podniková ekonomika, obor Obchodní zástupce, obor Marketingový manažer, apod.)*

a) určitě ano

b) spíše ano

- c) spíše ne
- d) určitě ne

11. Mělo by význam otevření nových oborů, které nemají v těchto dvou krajích své zastoupení?

- a) ano, studovalo by zde více studentů, možná by se tu následně zabydleli a snáz našli uplatnění na trhu práce
- b) ne, nebyla by taková poptávka po těchto oborech a studentů by se hlásilo málo

12. Platí podle Vás „pravidlo“, že čím je vyšší podíl vysokoškolsky vzdělaných osob, tím je nižší nezaměstnanost?

- a) ano
- b) ne

13. Napadají Vás další poznatky týkající se dané problematiky, které nejsou v dotazníku uvedeny?

.....

.....

.....

.....